

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

na lata 2021-2027

dla obszaru gmin

Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew

opracowana przez
stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia”
pod redakcją Marka Modrzejewskiego

Tczew, sierpień 2023 r.

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	3
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	7
Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR.....	9
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	15
Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia	36
Rozdział VI. Cele i wskaźniki.....	44
Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	76
Rozdział VIII. Plan działania	81
Rozdział IX. Plan finansowy LSR	83
Rozdział X. Monitoring i ewaluacja.....	85
Wykaz wykorzystanej literatury.....	87
Załączniki do LSR.....	88

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia” jest stowarzyszeniem „specjalnym” działającym na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. z dnia 31 maja 2001 r. Dz.U. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), a także: Ustawa o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności; Rozporządzenie PE i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy (...); Rozporządzenie PE i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych (...); Rozporządzenie PE i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 w sprawie EFRR i FS; Rozporządzenie PE i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 ustanawiające EFS+ (...); Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Historia współpracy części podmiotów tworzących obecne partnerstwo sięga 2004 r., kiedy przygotowano projekt „Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Kociewia Tczewskiego”. W imieniu przyszłych partnerów Gmina Morzeszczyn złożyła wnioski w ramach konkursu do I Schematu programu Pilotażowego Programu Leader+. Został on pozytywnie oceniony i otrzymał dofinansowanie, a realizowany był w okresie wrzesień 2005 r. - marzec 2006 r.

Pierwsze partnerstwo w formie fundacji zostało powołane wolą 14 fundatorów aktem notarialnym w grudniu 2005 r., a wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w lutym 2006 r.

W styczniu 2007 r. rozpoczęto realizację projektu w ramach II Schematu Pilotażowego Programu Leader+.

W maju 2009 r. LGD podpisała „umowę ramową” o warunkach i sposobie realizacji LSR na obszarze 5 gmin powiatu tczewskiego. Realizując przedmiotową umowę LGD realizowała pełen zakres zadań zarówno związanych z wdrażaniem LSR, jak i nabywaniem umiejętności i aktywizacją, a także projektów współpracy. Budżet działania 4.13 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju ogólnie został zrealizowany w 92%. Osiągnięto lub przekroczono większość wskaźników produktu i rezultatu, a w naborach złożono 206 wniosków, z których 87% zostało wybranych do dofinansowania. Najważniejszym sukcesem było zbudowanie relacji partnerskich pomiędzy podmiotami z różnych sektorów i gmin. Osiągnięto je poprzez różne formy aktywizacji i szkoleń, stwarzając pole do ich współuczestnictwa w różnych realizowanych operacjach.

W związku ze zmianą przepisów dotyczących wdrażania LSR w kolejnej perspektywie budżetowej, z inicjatywy władz fundacji i przy pełnym poparciu większości dotychczasowych partnerów 26 marca 2015 r. na zebraniu założycielskim powołano stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia”. Zostało zarejestrowane KRS w dniu 20 sierpnia 2015 r. Ze względu wypracowaną pozycję i rozpoznawalność marki zachowano dotychczasową nazwę organizacji.

Stowarzyszenie założyło 39 podmiotów (większość z nich była partnerami fundacji), a istotna część uczestniczyła w realizacji LSR w ramach osi 4 PROW na lata 2007-2013. Pośród nich można wyróżnić w sektorze: publicznym: powiat tczewski i wszystkie gminy powiatu (bez miasta Tczew), gminne placówki kulturalne, a także Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego (*Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego*); gospodarczym: Bank Spółdzielczy, PHU „Ślizex”, Gospodarstwo Agroturystyczne „Maciejówka”, Doradztwo Rolnicze Konstanty Lewinski, An-System FHU Tomasz Lemka, Jabłoniowy Dworek sp. z o.o.; społecznym: Fundacja Pokolenia, Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, Centrum Aktywnych Gniw, Kociewskie Forum Kobiet, Fundacja Jedyńka Dzieciom, Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego, a także grupę osób fizycznych.

Zgodnie z zapisami statutu stowarzyszenie jest otwarte, a jedynym warunkiem członkostwa jest złożenie pisemnej deklaracji. W ostatnim okresie do stowarzyszenia wstąpiły nowe osoby fizyczne i prawne. Obecnie organizacja liczy 74 członków. Informacja o możliwości wstąpienia w szeregi organizacji podawana jest do publicznej wiadomości na stronie internetowej, a także podczas wszystkich otwartych spotkań z mieszkańcami związanych z opracowaniem lub wdrażaniem LSR.

Stowarzyszenie, będące partnerstwem podmiotów publicznych, społecznych, gospodarczych i mieszkańców zostało powołane w celu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich powiatu tczewskiego, aktywizowania mieszkańców i budowy społeczeństwa obywatelskiego poprzez urzeczywistnienie idei Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Organizacja ma w pełni otwarty charakter. Jej członkiem może zostać każda osoba fizyczna i prawna. Wystarczy złożyć prostą deklarację, a Zarząd na najbliższym posiedzeniu wpisuje aplikanta na listę członków. Uchwała Zarządu ma charakter techniczny i walor informacyjny. Żadne wewnętrzne regulacje nie dają żadnemu z organów organizacji prawa blokowania lub warunkowania członkostwa. Swoistą zachętą do włączenia się w prace LGD jest fakt, że organizacja nie pobiera corocznych składek członkowskich od podmiotów niepublicznych. Informacja o możliwości łatwego wstąpienia w szeregi stowarzyszenia jest podawana podczas szkoleń, wydarzeń promocyjnych czy wyjazdów studyjnych, a także w Biurze LGD w trakcie wizyt osób zainteresowanych programem Leader i lokalną grupą działania.

LGD w swojej strukturze posiada organy typowe dla stowarzyszeń, czyli Walne Zebranie Członków, Zarząd i Komisję Rewizyjną.

W ich skład w miarę możliwości wchodzi przedstawiciele wszystkich sektorów i gmin objętych obszarem działania. Uregulowano także reprezentację kobiet, ludzi młodych oraz seniorów.

Wyboru członków organów dokonuje się głosowaniem tajnym podczas otwartego Walnego Zebrania Członków. Informacje o jego zwołaniu podawane są do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie na stronie internetowej, a także poprzez media społecznościowe oraz newsletter. Prawo wnioskowania o zwołanie Walnego Zebrania Członków zgodnie ze statutem przyznano niskiej, bo już 15% liczbie członków.

Oczywistym dla LGD jest też istnienie organu decyzyjnego, który z powodów historycznych nosi nazwę Rada Programowa. Każda z gmin i każdy z sektorów wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania musi mieć swojego przedstawiciela w Radzie Programowej. W składzie Rady Programowej muszą zasiadać co najmniej 3 kobiety i 1 osoba poniżej 25 lub powyżej 60 roku życia. Organ liczy od 12 do 15 członków, a w obecnej kadencji ustalono ich liczbę na 14 osób.

Decyzją organu decyzyjnego ustalono, że jedyną grupą interesu jest władza publiczna, co nie wyklucza korekty zmiany decyzji w przypadku pojawienia się okoliczności ją uzasadniających. Podczas oceny i wyboru operacji na początku każdego posiedzenia Rady Programowej badany jest skład obecnych jej członków pod kątem zachowania parytetu sektorowego oraz grup interesów, tak aby żadna z grup nie miała dominującego wpływu na proces decyzyjny. Wynik badania jest zapisywany w protokole, który stanowi załącznik do dokumentacji konkursowej.

Każdy etap oceny i wyboru operacji jest dokumentowany i niezwłocznie podawany do publicznej wiadomości przez umieszczenie list, uchwał, protokołów i innych dokumentów na stronie internetowej.

Zapewniono niezmiennosc procedury, w tym i kryteriów w czasie całego procesu wyboru.

Ważną cechą procedur oceny i wyboru operacji w LGD jest równy i pełny udział wszystkich członków organu decyzyjnego we wszystkich etapach, tj. ocenie formalnej, ocenie zgodności z PROW i LSR oraz ocenie wg. lokalnych kryteriach wyboru, a także oczywiście w podejmowaniu ich. Wszyscy członkowie Rady zapoznają się ze wszystkimi wnioskami i ich załącznikami.

Członkowie organu decyzyjnego nie mogą być jednocześnie członkami Zarządu ani Komisji Rewizyjnej, a także nie mogą być zatrudnieni w Biurze LGD.

Wyboru operacji do dofinansowania dokonuje się w oparciu o lokalne kryteria wyboru. Zostały opracowane odrębnie dla każdego z przedsięwzięć.

Kryteria są mierzalne i mają przypisane wartości liczbowe. Członkowie Rady Programowej nie mogą przyznać innej wartości punktowej aniżeli opisana w kryteriach. Nie wprowadzono kryteriów jakościowych. Wskazano kryteria decydujące o pozycji na liście rankingowej w przypadku równej liczby punktów przyznanych ocenianym operacjom.

Zmiany kryteriów wyboru LGD dokonuje w oparciu o działania monitorujące i ewaluacyjne. Jeśli okazuje się, że kryteria są nieefektywne, sprawiają trudności beneficjentom lub członkom Rady Programowej (uniemożliwiając rzetelną ocenę) mogą zostać zmienione. Projekt zmian przygotowuje wstępnie Rada Programowa lub Zespół Partycypacyjny, potem poddawany jest on ocenie społeczności lokalnej poprzez publikację na stronie internetowej. Zapewniona została możliwość zgłaszania uwag do przedłożonego projektu poprzez specjalnie przygotowany formularz. Zarząd po zapoznaniu się uwagami do projektu przygotowuje projekt uchwały. Ostateczna decyzja należy do Walnego Zebrania Członków. Podobna procedura obowiązuje także w przypadku wprowadzenia nowych kryteriów, co może wynikać z rozszerzenia zakresu strategii.

Decyzje w organizacji zapadają zgodnie ze statutem, odpowiednio dla ich znaczenia.

Najważniejsze aspekty działania stowarzyszenia, w tym wybór członków wszystkich organów, zatwierdzanie sprawozdań i udzielanie absolutorium Zarządowi, uchwalanie regulaminów pracy organów stowarzyszenia oraz strategicznych kierunków działania reguluje statut, który został uchwalony i może być zmieniany jedynie uchwałą WZC. Rzecz jasna najważniejsze decyzje, w tym i te dotyczące uchwalania i aktualizacji LSR podejmuje Walne Zebranie Członków. Jednakże dla sprawnego wdrażania strategii WZC (dla poprzedniego okresu programowania) upoważniło Zarząd do dokonywania zmian w strategii i związanych z nią dokumentach, ale pod warunkiem poinformowania o ich zakresie członków organizacji. Konsultacje mają charakter nawet szerszy, bo o propozycjach zmian informuje się poprzez ogłoszenie na stronie internetowej oraz przesłanie informacji poprzez fanpage organizacji i wiadomość e-mailową do członków i sympatyków LGD.

Regulamin Pracy Rady Programowej (organu decyzyjnego) stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia” został przyjęty uchwałą WZC w 2016 r. i był aktualizowany w 2017 r. oraz w 2020 r., odpowiednio do zmieniających się przepisów i sytuacji pandemicznej. Zawiera on regulacje dotyczące trybu zwoływania posiedzeń, stwierdzania ich prawomocności i prowadzenia obrad, a także zasady wyłączenia się członków organu z oceny niektórych operacji.

Szczegółowe zagadnienia odnoszące się trybu oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania w ogłoszonych naborach wniosków regulują 2 procedury (oddzielnie dla naborów konkursowych i grantowych) przyjęte uchwałami Zarządu i zmieniane odpowiednio do zmian zawartych w wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dla każdej z procedur przygotowano załącznik w postaci Wzorów pism stosowanych w procedurze. Każda zmiana procedury powoduje konieczność jej konsultowania i opublikowania kolejnej wersji dokumentu wraz z podaniem numeru wersji i daty wprowadzenia zmiany na stronie internetowej. Za aktualizację informacji odpowiedzialne jest Biuro LGD.

Procedura zmiany jest podobna do zmiany kryteriów wyboru, a więc także zakłada otwarte i szerokie konsultacje.

Zakres obowiązków i odpowiedzialności pracowników Biura jest zawarty w Regulaminie Organizacyjnym Biura stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia” uchwalanym uchwałą Zarządu. Reguluje on zadania związane z wdrażaniem LSR, w tym szkoleniowe, doradcze, monitoringowe i ewaluacyjne oraz promocyjne, jak i dotyczące bieżącej działalności organizacji. Pracownicy Biura mają odpowiednie kwalifikacje, które podnoszą poprzez niezbędne szkolenia i warsztaty. Mają też duże doświadczenie w pracy w organizacji pozarządowej i doskonałe, bezpośrednie kontakty z członkami ze wszystkich sektorów. W miarę możliwości przedstawiciele organów i pracownicy Biura uczestniczą też w ważnych wydarzeniach organizowanych na obszarze objętym LSR, co nie tylko buduje dobry wizerunek organizacji, ale też daje bezpośrednią informację o możliwościach i problemach obszaru.

Stowarzyszenie działa w sposób planowy i systematyczny. Podstawowe ramy działania na okres kilku lat wyznacza Lokalna Strategia Rozwoju. W powiązaniu z nią sporządzane są plany szkoleń, działań komunikacyjnych oraz integrujących członków stowarzyszenia, beneficjentów, a w pewnym stopniu także lokalną społeczność. W procesie planowania wykorzystuje się nie tylko wiedzę i doświadczenie członków organów i pracowników, ale także informację zwrotną pozyskaną poprzez działania monitoringowe i badanie poziomu zadowolenia odbiorców działań prowadzonych przez LGD, który corocznie ocenia Zarząd.

W celu wzmocnienia partnerskich kontaktów z członkami organizacji, a także beneficjentami i mieszkańcami Lokalna Grupa Działania organizuje wydarzenia integrujące w postaci pikników czy giełdy wymiany (np.: informacji, usług, wkładu rzeczowego). Uczestnikiem tego typu wydarzeń mogą być wszystkie zainteresowane osoby i podmioty z obszaru objętego LSR, bowiem zaproszenie do udziału jest podawane do powszechnej wiadomości za pomocą mediów elektronicznych. W podobny sposób są rekrutowani uczestnicy szkoleń lub wizyt studyjnych. Biuro LGD jest czynne codziennie, a pracownicy zawsze pozytywnie odpowiadają na propozycje spotkań czy konsultacji, także w innych miejscach obszaru dogodnych dla zainteresowanych.

Dużą wagę stowarzyszenie przykładła do informowania o swoich bieżących działaniach. Regularnie wysyłany jest newsletter, a 2 razy w roku jako wkładka do lokalnej „Gazety Tczewskiej”, publikowany jest Biuletyn LGD, w którym oprócz rubryk tematycznych pojawiają się relacje z wydarzeń zrealizowanych, ale także zapowiedzi działań planowanych. Sporadycznie wykorzystywane jest też lokalne katolickie „Radio

Głos”, które dociera do nieco innej grupy mieszkańców. Ponadto, odpowiednio do potrzeb organizowane są spotkania bezpośrednio z mieszkańcami lub podmiotami z różnych sektorów. Bieżące informacje umieszczane są na stronie internetowej i fanpage stowarzyszenia. Okresowo informacje o działalności, w tym i postępie w realizacji LSR są prezentowane na posiedzeniach partnerów samorządowych, czyli rad lub komisji gmin i powiatu, a te z kolei przekazują je swoimi kanałami do wspólnot lokalnych.

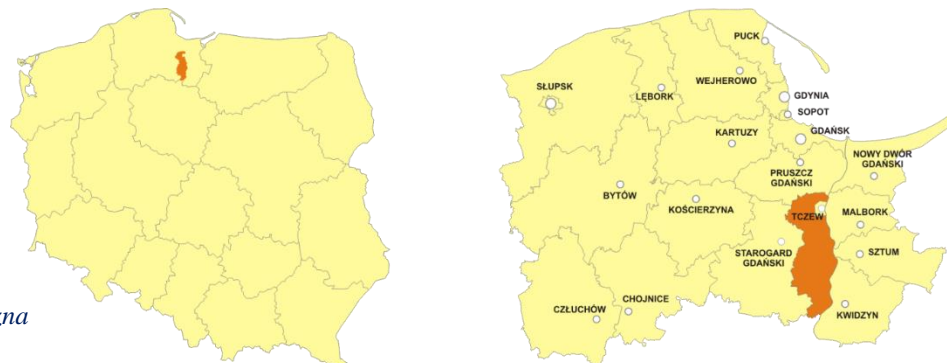
Dla poprawy efektywności działań informacyjnych i promocyjnych LGD zamierza na początku wdrażania nowej strategii zorganizować specjalną kampanię otwarcia. Polegać ona będzie na prezentacji nowo opracowanej LSR podczas spotkań bezpośrednich we wszystkich gminach obszaru, w tym na posiedzeniach rad gmin i powiatu. Wykorzystane będą inne, wskazane podczas konsultacji, środki komunikacji, w tym elektroniczne.

Wszystkie powyżej opisane formy aktywności pokazują, że LGD „Wstęga Kociewia” trafnie, adekwatnie do potrzeb, odpowiedzialnie i efektywnie planuje, realizuje i monitoruje działania związane z wdrażaniem lokalnej strategii oraz budowaniem i poszerzaniem autentycznego partnerstwa, a także na bieżąco je monitoruje.

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

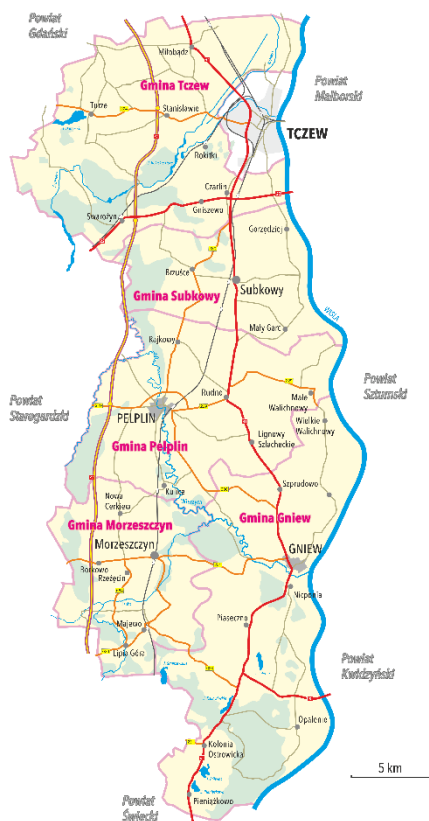
Obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju leży w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego. W całości pokrywa się on z obszarami wiejskimi i miejsko-wiejskimi powiatu tczewskiego. Zajmuje powierzchnię 675 km².

Rysunek I.
Lokalizacja
na mapie kraju i
województwa.

Źródło: Lokalna
Organizacja Turystyczna
KOCIEWIE, 2022 r.

Od strony zachodniej sąsiaduje z Powiatem Starogardzkim (LGD Chata Kociewia), od północy graniczy z Powiatem Gdańskim (LGD Trzy Krajobrazy), wschodnią granicę LGD tworzy rzeka Wisła, a południowa granica Powiatu Tczewskiego jest jednocześnie granicą województwa pomorskiego z województwem kujawsko-pomorskim, Powiatem Świeckim i Gminą Nowe (LGD Gminy Powiatu Świeckiego).

Rysunek II.
Granice obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju
Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” z
podziałem na gminy oraz uwzględnieniem ważniejszych
miejscowości, wód, lasów oraz sieci komunikacyjnej.

Źródło:
Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, 2022 r.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność gmin obszaru LGD

Nazwa gminy	Typ gminy	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały
Gmina Gniew	gmina miejsko-wiejska	194	14 743
Gmina Morzeszczyn	gmina wiejska	91	3 384
Gmina Pelplin	gmina miejsko-wiejska	141	15 532
Gmina Subkowy	gmina wiejska	78	5364
Gmina Tczew	gmina wiejska	171	15 565
Razem		675	54 588

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Obszar objęty LSR jest zwarty obszarowo, co prezentują powyższe mapy. Ponadto jest spójny administracyjnie, ponieważ wszystkie tworzące go gminy od kilku dziesięcioleci wchodziły w skład tej samej jednostki administracyjnej (powiatu lub rejonu oraz województwa). Skutkuje to silnymi więziami formalnymi oraz bezpośrednimi i dobrymi kontaktami pomiędzy władzami samorządowymi powiatu i gmin, a także podległych im jednostek organizacyjnych. Podobne powiązania występują pomiędzy podmiotami sektora pozarządowego, czego wyrazem są wspólne działania przekraczające granice własnej miejscowości lub gminy. We współpracy z podmiotami ze wszystkich sektorów udało się zrealizować projekty finansowane ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, jak i 4 projekty współpracy.

Obszar jest też spójny geograficznie i przyrodniczo, bo w całości położony na terenie Pojezierza Starogardzkiego. Swoistym spoiwem są tu rzeki Wisłą i Wierzyca, w dorzeczu których znajduje się cały obszar objęty LSR.

Etnograficznie cały obszar należy do Kociewia, co oznacza, że ma jednorodną historię i tradycje, a także kulturę materialną i niematerialną.

Cały obszar objęty LSR jest rolniczo-przemysłowy.

Jako całość obszar pozostaje też dość spójny i stabilny demograficznie.

Innym potwierdzeniem właściwego określenia obszaru objętego LSR są efekty dotychczasowego wdrażania lokalnej strategii. Zarówno w poprzednim okresie programowania, jak i w obecnie kończącym się zrealizowano zakładane cele i wskaźniki, a także wykorzystano w pełni dostępne środki. Co więcej udało się pozyskać dodatkowe środki zwiększające wartość umowy ramowej. Proces wdrażania od lat przebiega płynnie i harmonijnie, a więzi pomiędzy członkami stowarzyszenia, a także beneficjentami ulegają stałemu wzmocnieniu.

Powyższe zapisy dowodzą, że obszar jest społecznie, gospodarczo i środowiskowo spójny, co stanowi dobrą podstawę do efektywnego i sprawnego wdrażania lokalnej strategii rozwoju.

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Lokalna Strategia Rozwoju od samego początku powstawała przy aktywnym udziale lokalnej społeczności.

26 maja 2022 r. Zarząd stowarzyszenia uchwałą III/05/2022 powołał Zespół Partycypacyjny, którego celem było m.in. opracowanie projektu strategii na nowy okres programowania. W skład Zespołu weszli przedstawiciele wszystkich sektorów i gmin objętych dokumentem, w tym osoba poniżej 25 roku życia oraz seniorzy, a także Wiceprezes oraz pracownicy Biura. Obsługę organizacyjną powierzono pracownikom Biura LGD.

Konsultacje były prowadzone zgodnie z Kanonem konsultacji społecznych, a więc w dobrej wierze, powszechnie, przejrzysto, responsywnie i w sposób skoordynowany, a także z poszanowaniem dobra ogólnego i interesu publicznego. Informacja o rozpoczęciu prac nad strategią oraz zaproszeniu do współpracy została opublikowana na stronie internetowej organizacji, a także na fanpage'u Facebook.

W dniu 21 czerwca 2022 roku odbyło się spotkanie warsztatowe Zespołu Partycypacyjnego podczas którego została dokonana analiza narzędzi partycypacyjnych pod kątem ich przydatności do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Zespół Partycypacyjny z pomocą eksperta wypracował formularz ankiety dla mieszkańców obszaru. Ponadto zespół zarekomendował zastosowanie wywiadów pogłębionych z grupami wiekowymi – młodzieżą i seniorami oraz przedstawicielami branży usług społecznych, a także samorządowymi członkami LGD „Wstęga Kociewia”. Podczas warsztatu przedyskutowano i uzgodniono także sposób komunikowania się z lokalną społecznością, w tym informowania o kolejnych etapach prac nad LSR. Ustalono, że ze względu na wykluczenie cyfrowe części mieszkańców oprócz narzędzi internetowych możliwie szeroko będą prowadzone konsultacje bezpośrednie. Uzasadnieniem dla tej formy poznania opinii mieszkańców jest fakt, że pozwalają one na pogłębioną (w stosunku do cyfrowych ankiet bądź sondaży) analizę problemu. Spotkania powinny być organizowane w terminach i miejscach dogodnych dla indagowanych, co może pozytywnie wpłynąć na ich liczbę, a przez to na jakość strategii, a potem na pełniejszy udział w jej realizacji. Członkowie Zespołu zobowiązali się też do osobistej promocji informacji o pracach nad strategią w swoich środowiskach. Większość zaproponowanych przez Zespół sposobów informowania mieszkańców o pracach nad LSR została zrealizowana.

8 sierpnia 2022 r. na stronie internetowej została opublikowana Ankieta dla mieszkańców obszaru. Prośba o jej wypełnienie została opublikowana ponadto na fanpage'u stowarzyszenia, a także przekazana pocztą e-mailową do jego członków i sympatyków oraz beneficjentów. Oprócz tego wystąpiono do partnerów samorządowych z prośbą o opublikowanie i rozpowszechnienie informacji, w szczególności wśród członków: ochotniczych straży pożarnych i kół gospodyń wiejskich, sołtysów oraz radnych gmin i powiatu (zebrano 79 ankiet papierowych) oraz dyrektorów szkół (zebrano 52 ankiety papierowe). Ankiety w wersji papierowej wypełniano także podczas spotkań informacyjnych (zebrano 69 ankiet papierowych) oraz ważnych wydarzeń takich jak dożynki gminne, podczas których działał specjalny punkt informacyjny (zebrano 92 ankiety papierowe). Dane z nich zebrane zostały następnie wprowadzone do formularza internetowego. Do końca września 2022 r. zebrano ponad 500 ankiet papierowych i elektronicznych możliwych do realizacji poprzez PS WPR i FEP 2021-2027.

Ponadto w drugiej części konsultacji przeprowadzono badanie dotyczące wskazania preferencji działań LGD możliwych do finansowania poprzez Program FEP 2021-2027 i PS WPR, grup w szczególnej sytuacji o sposobów komunikowania się. Zrobiono to poprzez prostą papierową ankietę-sondę dystrybuowaną podczas spotkań z wybranymi grupami mieszkańców. Zebrano razem 170 sond.

W celu dotarcia do jak największej liczby mieszkańców obszaru 10 sierpnia 2022 r. w lokalnej rozgłośni katolickiej „Radio Głos” w Pelplinie została nagrana rozmowa z Kierownikiem Biura, której celem było przekazanie podstawowych informacji o LGD i pracach nad nową strategią, a także zachęta do włączenia się prace strategiczne. Rozmowa została potem kilkakrotnie wyemitowana na falach radiostacji.

Zgodnie z zapisami podpisanej 2 czerwca 2022 r. w Gdańsku umowy o przyznaniu pomocy na Wsparcie przygotowawcze we wrześniu w każdej z 5 gmin odbyły się spotkania informacyjne, których tematem było przekazanie wiedzy o RLKS, zebranie informacji o ocenie warunków życia, analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także wstęp do analizy SWOT. Uczestniczyło w nich 79 osób.

Informacja o terminach i miejscach spotkań została opublikowana na stronie internetowej LGD, a do samorządowych partnerów wystąpiono z prośbą o jej opublikowanie i przekazanie w sposób zwyczajowo przyjęty do: radnych, sołtysów, jednostek OSP, KGW, podmiotów ekonomii społecznej oraz organizacji pozarządowych. Ogłoszenia o spotkaniach zostały także umieszczone na tablicach ogłoszeń w urzędach miast i gmin. Informację taką otrzymał też przedstawiciel Powiatowej Rady Organizacji Pozarządowych i Prezes oddziału tczewskiego Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza.

Podczas spotkań Kierownik Biura prezentował informacje o LGD „Wstęga Kociewia” i jej dokonaniach, o instrumencie RLKS, a także o możliwych zakresach wsparcia zarówno z Programu Strategicznego Wspólna Polityka Rolna 2023-2027 jak i projektu Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Przedstawiono też główne cechy podejścia Leader w obecnej perspektywie, czyli zagadnienia dotyczące: innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu i zmian demograficznych oraz partnerstwa.

Następnie (tam, gdzie było to możliwe) metodą Word Cafe analizowano: warunki życia mieszkańców, problemy z jakimi się borykają, ale także potencjał miejscowości i szanse rozwojowe. Na zakończenie spotkania poprzez krótką sondę uczestnicy wskazywali grupy społeczne wymagające wsparcia i znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji, a także najważniejsze kierunki LGD.

Zgodnie z rekomendacją Zespołu Partycypacyjnego 29 września 2022 r. w Nicponi (Gmina Gniew) odbyło się spotkanie z seniorami i seniorkami z całego obszaru. Zaproszenia do tej grupy wiekowej przekazano za pośrednictwem samorządowych partnerów stowarzyszenia. Uczestniczyli w nim przedstawiciele rad seniorów, klubów seniora, ale też członkinie i członkowie organizacji pozarządowych, w tym KGW oraz sołtysi i radni. Spotkanie rozpoczęło krótkie przywitanie oraz autoprezentacja uczestników, potem prowadzący (Kierownik Biura LGD) przedstawiał podstawowe informacje o stowarzyszeniu, eksponując jego otwartość na nowych członków oraz dokonania w poprzednim i mijającym okresie programowania. Następnie z seniorami przeprowadzono wywiad pogłębiony. W pierwszej kolejności zostali oni poinformowani o celu i sposobie przeprowadzenia badania, a także o sposobie wykorzystania jego wyników. Wywiad w swej pierwszej części koncentrował się na ocenie warunków miejsca zamieszkania (jego plusów i minusów), a następnie na potrzebach ludzi starszych. Uczestnicy na małych karteczkach opisywali działania, które mogłyby uczynić ich życie na obszarach wiejskich lepszym i ciekawszym. Potem prowadzący i uczestnicy podjęli próbę uporządkowania i usystematyzowania zebranych propozycji. W drugiej części skoncentrowano się na sposobach spędzania czasu wolnego i formach aktywności, zarówno indywidualnej jak i grupowej. W ostatniej części badania uczestnicy wskazywali czynniki wpływające na możliwość realizacji preferowanych aktywności. Na koniec spotkania wypełniona została krótka sonda- ankieta na temat preferowanych sposobów komunikacji oraz wskazania grup społecznych wymagających wsparcia. Spotkanie odbywało się w swobodnej atmosferze i dobrych warunkach (poczęstunek) co sprzyjało szczerzej wymianie poglądów. W spotkaniu udział wzięło 27 seniorów i senierek.

Według podobnego scenariusza w dniu 4 października 2022 r. w Swarzędynie przeprowadzony został wywiad pogłębiony z ludźmi młodymi. Oczywiście inne były poruszane problemy i inne zaproponowano rozwiązania. Zaproszono do niego uczniów zespołów szkół ponadpodstawowych z obszaru objętego LSR (w Gniewie, Pelplinie i Swarzędynie) oraz Zespołu Szkół Ekonomicznych w Tczewie, którego połowa uczniów pochodzi z obszarów wiejskich. W tym celu nawiązano kontakt z dyrektorami szkół oraz zapewniono organizacyjne warunki do uczestnictwa w spotkaniu, tj. transport oraz poczęstunek. Uczestniczyło w nim 31 uczniów.

Uczniowie, nie tylko uczestnicy spotkania, wypełniali ankietę zarówno w wersji papierowej jak i internetowej – została ona dostarczona do szkół z prośbą o jej dystrybucję pośród uczniów, a dane z nich zostały następnie wprowadzone do narzędzia internetowego. Młodzi ludzie również wskazali nurtujące ich problemy i wskazywali sposoby ich rozwiązania. Dokonali też oceny, które z grup społecznych znajdują się w najtrudniejszej sytuacji i wymagają najpilniejszego wsparcia.

Ze względu na coraz bardziej krystalizującą się potrzebę wpisania do LSR działań z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej w dniu 17 października 2022 r. w Tczewie odbyło się spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami powiatowych (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie) i gminnych jednostek oraz organizacji pozarządowych działających w tym zakresie. Wzięło w nim udział 14 osób. Omówiono na nim najważniejsze potrzeby mieszkańców, wskazywano grupy osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, a

także dyskutowano o najpotrzebniejszych zakresach wsparcia możliwych do realizacji zarówno w zakresie PS WPR oraz FEP 2021-2027.

Konsultacje objęły też partnerów samorządowych. 20 października 2022 r. 7 osobom przedstawiono dotychczasowe efekty prac nad diagnozą społeczną obszaru, a także zweryfikowano aktualność wstępnych deklaracji jakie władze samorządowe złożyły Samorządowi Województwa w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej. Omawiano także zainteresowanie oraz możliwości wykorzystania przez gminy i ich jednostki organizacyjne środków przeznaczonych na ochronę środowiska, a zwłaszcza budowę odnawialnych źródeł energii.

Każde ze spotkań i wywiadów kończyło się informacją o trybie prac nad kolejnymi częściami strategii oraz zaproszeniem uczestników do licznego i aktywnego udziału w tych działaniach. Podczas spotkań udało się wytworzyć przyjazną atmosferę sprzyjającą otwartej i szczerzej wymianie informacji.

W uzupełnieniu spotkań grupowych Kierownik Biura w dniu 30.11.2022 r. przeprowadził rozmowę z Nadleśniczym i pracownikiem nadleśnictwa w Starogardzie Gdańskim, która dotyczyła głównie możliwości realizacji zadań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe oraz potencjalne zainteresowanie tej instytucji działań odnoszących się do bioróżnorodności.

Charakterystycznym i wartym podkreślenia jest fakt, iż nie tylko spotkania informacyjne, obowiązkowe w każdej z gmin, ale i kolejne spotkania lub warsztaty odbywały się w różnych miejscowościach obszaru, co także w warstwie realnej dawało uczestnikom możliwość osobistego kontaktu z terenem, o którego przyszłości dyskutowano, a części uczestnikom ułatwiło to dotarcie na spotkanie.

Liczba uczestników wszystkich spotkań z udziałem przedstawicieli Zarządu LGD i Kierownika Biura wyniosła 232 osoby.

Wyniki badań i raporty ze spotkań i wywiadów zostały opracowane, zestawione w odpowiednie tabele i wykresy, które ułatwiły ich interpretację. Zostały też sporządzone odpowiednie notatki.

Badania prowadzone poprzez krótkie sondy wskazały preferencje uczestników dotyczące zarówno oczekiwanych obszarów interwencji, grup wymagających wsparcia jak i sposobów efektywnej komunikacji.

Jeśli chodzi o grupy osób w trudnej sytuacji (ankietowani mogli wskazać 3 grupy spośród 10) 22,8% wskazało na osoby starsze, 17,5% na osoby z niepełnosprawnością a 15,2% na osoby samotne. Preferencje dotyczące wykorzystania obszarów wsparcia w ramach FEP (wskazanie 2 możliwości spośród 5) rozłożyły się następująco: wzmacnianie ochrony przyrody i bioróżnorodności 24,6%, wspieranie włączenia społecznego grup osób w szczególnej sytuacji 21,1% i wspieranie energii odnawialnej 20,2%. W odniesieniu do PS WPR priorytetem (3 wskazani na 7) okazała się poprawa dostępu do usług dla lokalnej społeczności 23,4% i równorzędnie: kształtowanie świadomości obywatelskiej 16,4% i rozwój przedsiębiorczości 16,4%. Spośród możliwych (3 odpowiedzi na 7 możliwych) za najbardziej efektywne uznano media społecznościowe 21,5%, stronę LGD 20,5% i ogłoszenia na tablicach gminnych lub sołeckich 19,9%.

Potem nastąpiła ich analiza. W pierwszej kolejności wyniki badań zostały przedstawione członkom Zespołu Partycypacyjnego w dniu 21 października 2022 r. Członkowie zespołu omawiali i komentowali te wyniki, a także na ich podstawie wypracowywali ocenę strategiczną obszaru w formie uproszczonej analizy SWOT.

W kolejnym etapie z postępowaniem prac nad strategią na posiedzeniu w dniu 16 listopada 2022 r. zapoznał się Zarząd LGD. Wspólnie z pracownikami Biura uczestniczącymi we wszystkich spotkaniach analizowano działania związane z przeprowadzeniem diagnozy społecznej, w tym informacje zebrane poprzez ankiety. Omówiono również możliwości i trudności wynikające ze skorygowanej (po kolejnych negocjacjach Samorządu Województwa z instytucjami Unii Europejskiej) wersji programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

Następnym działaniem był kolejny warsztat dla członków Zespołu Partycypacyjnego, który został zorganizowany w Lubiszewie, Gmina Tczew w dniu 2 grudnia 2022 r. Podczas warsztatu w oparciu o dotychczas zebrane informacje zostały określone podstawowe obszary interwencji dla Programu Strategicznego Wspólna Polityka Rolna 2023-2027 i Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Podstawowym kryterium były zgłoszone problemy i potrzeby. Ujęto je w 3 grupy, uwzględniając wszystkie możliwości z FEP 2021-2027 oraz niektóre z PS WPR. Korzystano ze wskazań ankiet i dyskusji z kluczowymi grupami interesariuszy, a zarazem oceniono potencjał obszaru i gotowość potencjalnych wnioskodawców do aplikowania o wsparcie.

Dyskutowano też o intensywności wsparcia finansowego i adekwatności zaproponowanych w obu programach strategicznych zakresów wsparcia do rzeczywistych potrzeb obszaru objętego LSR dla LGD „Wstęga Kociewia”. Wstępnie omówiono też potencjalne zainteresowanie różnych pomiotów poszczególnymi obszarami wsparcia, zwłaszcza w kontekście zróżnicowanej intensywności wsparcia finansowego.

Raz jeszcze omówiono ważne zagadnienia jakimi są zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, odnoszące się do równości szans i braku dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, orientację seksualną, światopogląd bądź religię, a także zasadę zrównoważonego rozwoju określoną w art.11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i innych aktach prawa międzynarodowego.

Podczas ostatniego warsztatowego spotkania Zespołu Partycypacyjnego w dniu 13 stycznia 2023 r. omówiono i sformułowano podstawowe rodzaje działań, w tym cele i przedsięwzięcia, a także wskaźniki. Na końcu posiedzenia zaakceptowano draft całej strategii. Omawiano też Plan komunikacji składający się z czterech kampanii. Pracowników Biura upoważniono do redakcji dokumentów i przeprowadzenia ich konsultacji. Ustalono, że Rekomendacja dla Walnego Zebrania Członków zostanie wypracowana przez Zespół Redakcyjny (część Zespołu Partycypacyjnego) po przyjęciu przez Zarząd projektu strategii zawierającego także wartości liczbowe wskaźników operacji oraz budżet.

Jak wykazano we wcześniejszych częściach LSR zarówno skład Zespołu Partycypacyjnego, oraz miejsca, tematy i rodzaje grup interesariuszy uczestniczących w konsultacjach (młodzi, seniorzy, środowiska niepełnosprawnych), a także otwarty charakter spotkań i narzędzi analitycznych dowodzą, że nie tylko w założeniach, ale i praktyce LGD na wszystkich etapach przygotowania LSR przestrzegała zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę, orientację seksualną, światopogląd bądź religię, a także zasadę zrównoważonego rozwoju. Podobnie zamierza czynić w trakcie wdrażania, monitoringu i ewaluacji LSR w okresie programowania 2021-2027. W taki sam sposób lokalna grupa działania odnosi się do zasady zrównoważonego rozwoju, co w szczególności opisane jest w kolejnych rozdziałach strategii.

Odpowiednio do zakresu wsparcia przewidzianego dla LGD w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 na terenie Gminy Gniew zorganizowano dwa spotkania (24.01.2023 r – 12 osób i 29.03.2023 r.- 9 osób) dla podmiotów z branży turystyki konnej. Uczestniczyli w nich przedstawiciele kilku podmiotów z obszaru objętego LSR i gmin ościennych. Tematem spotkań było poznanie potrzeb i możliwości tego niewielkiego środowiska, a także wypracowanie ewentualnych form udziału w realizacji strategii. Podczas drugiego spotkania rozmawiano też z członkiem nieformalnej grupy miłośników singletracku z Gniewu o perspektywach rozwoju i wymaganiach tej wciąż jeszcze nowej formy rekreacji. Zebrane informacje spisano w formie notatki.

Zwięzły opis prac nad strategią znalazł się też w 13 numerze Biuletynu LGD, który pojawił się na terenie obszaru jako wkładka do ostatniego w 2022 r., grudniowego numeru Gazety Tczewskiej. Także i tam informowano możliwości włączenia się w prace nad LSR oraz wstąpienia w szeregi stowarzyszenia.

W dniu 13 stycznia 2023 r. w Tczewie odbyło się Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, którego celem było wprowadzenie zmian w Statucie organizacji, dopasowujących go do potrzeb związanych z kolejnym okresem programowania. Spotkanie wykorzystano do zaprezentowania dotychczasowych efektów prac nad strategią, w tym głównych celów (obszarów) LSR, głównych typów operacji oraz wstępnego podziału środków. Ponadto przeprowadzono warsztat na temat wskazania podstawowych kryteriów wyboru operacji i wskaźników.

Niezwykle ważnym etapem konsultacji było otwarte, bezpośrednie spotkanie z mieszkańcami obszaru, które odbyło się Miejskiej Bibliotece Publicznej w Pelplinie w dniu 19 stycznia 2023 r. na którym stawiły się 23 osoby. Informacja o spotkaniu i jego programie została opublikowana na stronie internetowej LGD i fanpage'u FB, a także przesłana pocztą e-mailową do wszystkich członków i sympatyków stowarzyszenia. Ponadto poproszono samorządowych członków LGD o jej dystrybucję do wszystkich potencjalnych interesariuszy na terenie gminy w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie.

W programie spotkania uwzględniano prezentację trybu prac nad strategią, w tym metod partycypacyjnych wykorzystanych w sporządzeniu diagnozy oraz wyznaczeniu obszarów planowanych działań. Uzasadniono wybór i opisano też metodę wyliczenia wartości liczbowych wskaźników, a także sposób konstruowania harmonogramu i podział środków pomiędzy poszczególne przedsięwzięcia. Najważniejszą częścią była dyskusja z uczestnikami i odpowiedzi na pytania. Zgłoszone uwagi zostały zapisane i

umieszczone w notatce ze spotkania. Zaprezentowano i omówiono dokładnie sposób zgłaszania uwag za pomocą formularza. Przedyskutowano i poprzez krótką sondę zbadano sposoby efektywnej komunikacji LGD z mieszkańcami oraz preferowane formy wzmacniania zaangażowania mieszkańców, czyli działań aktywizująco-integrujących. Na zakończenie spotkania zaapelowano o dalsze śledzenie poczynań stowarzyszenia, a także udział w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Niezwykle istotnym etapem przygotowania strategii były konsultacje jej projektu. Dokument przygotowany przez Zespół Partycypacyjny i wstępnie przyjęty przez Zarząd LGD został podany do publicznej wiadomości poprzez opublikowanie go na stronie internetowej stowarzyszenia. Informacja o tym zdarzeniu, z linkiem do podstrony, została przesłana pocztą e-mailową do wszystkich członków i sympatyków organizacji, a także do partnerów samorządowych z prośbą o jej przekazanie radnym oraz członkom rad sołeckich. Poinformowani zostali także uczestnicy dotychczasowych konsultacji, a zwłaszcza młodzież szkolna, rady seniorów, rada organizacji pozarządowych powiatu tczewskiego i powiatowy zarząd OSP. Ponadto w dniu 11.05.2023 r. nagrano kolejną audycję w lokalnym „Radio Głos” (rozgłośnią ta dociera także do grupy mieszkańców, głównie starszych, którzy nie korzystają z mediów elektronicznych).

Podstawowym narzędziem poznania opinii o projekcie były specjalnie przygotowane formularze zgłaszania uwag. Uwagi mogły być też zgłaszane bezpośrednio w Biurze LGD, a także telefonicznie i pocztą e-mailową.

Podstawowe założenia celów i wskaźników oraz Planu komunikacji przedyskutowano z głównymi grupami interesariuszy. W dniu 21 kwietnia 2023 r. odbyło się spotkanie z Zarządem Powiatowym Ochotniczych Straży Pożarnych w Tczewie (11 uczestników), a w dniu 27 kwietnia 2023 r. z Powiatową Radą Organizacji Pozarządowych w Tczewie (5 osób uczestniczących). W ich trakcie uczestnicy wypełniali formularze ankiet. Dowodem przeprowadzenia konsultacji są listy obecności oraz notatki. Ten sam zakres konsultowano też z Wójtami i Burmistrzami gmin. Konsultacje odbyły się w Urzędzie Gminy Tczew 5 stycznia 2023 r. i przed posiedzeniem Zarządu LGD w dniu 9 maja 2023 r. W trakcie wszystkich spotkań poinformowano uczestników także o otrzymanych interpretacjach i wyjaśnieniach dotyczących zarówno warunków konkursu na wybór LSR, jak i możliwych do realizacji zakresów wsparcia, dotyczących zarówno PS WPR jak i Programu FEP 2021-2027. Dyskutowano poziom zainteresowania realizacją operacji dedykowanych wstępnie podmiotom sektora finansów publicznych.

24 kwietnia 2023 r. odbyło się kolejne spotkanie Kierownik Biura z Nadleśniczym i 2 pracownikami nadleśnictwa w Starogardzie Gdańskim, podczas którego omówiono potencjalne działania z zakresu ochrony bioróżnorodności.

Podczas jednego z posiedzeń Rady Programowej w dniu 27 kwietnia 2023 r. także konsultowano podstawowe założenia procedury oceny i wyboru operacji oraz najważniejsze z kryteriów. Uznano, że dotychczasowy mechanizm oceny sprawdził się w ostatnich kilku latach. Wobec czego należy jedynie wprowadzić korekty wynikające z obecnie obowiązujących zapisów prawa europejskiego i krajowego. Odnośnie do kryteriów największą trudnością sprawiło zdefiniowanie innowacyjności i nadanie jej lokalnego kontekstu. Ustalono, że będzie ona obowiązywać w działaniach społecznych.

Oprócz tego konsultacje prowadzono za pośrednictwem mediów elektronicznych. Na stronie internetowej LGD, w specjalnie przygotowanej zakładce (LSR 2021-2027) prezentowano kolejne istotne teksty (diagnozę społeczną, analizę SWOT, Plan komunikacji oraz cele i przedsięwzięcia), które potem zostały wprowadzone do strategii. Ich uzupełnieniem były formularze mające ułatwić zgłaszanie uwag. Informacje z prośbą o zgłaszanie uwag były publikowane na stronie internetowej i Facebooku, a także zostały przesłane pocztą e-mailową do wszystkich członków i sympatyków lokalnej grupy działania. Ponadto prośbę o przekazanie informacji o konsultacjach projektu strategii radnym, sołtysom i kierownikom jednostek organizacyjnych wysłano do wszystkich samorządowych członków stowarzyszenia.

W trakcie końcowych konsultacji do Biura wpłynęło kilkanaście uwag. Wszystkie one zawierały informację o zapoznaniu się z przedłożonym projektem oraz akceptację dla jego treści.

Ponadto obszerne pisemne opinie do projektu strategii złożyła grupa konsultantów, głównie członków Zespołu Partycypacyjnego. Zarząd przyjął projekt LSR zawierający wartości liczbowe wskaźników i budżet w dniu 9 maja 2023 r.

Podczas konsultacji prowadzonych online w dniu 16 maja 2023 r. członkowie Zespołu Redakcyjnego (część Zespołu Partycypacyjnego) przyjęli Rekomendację dla Walnego Zebrania Członków w sprawie przyjęcia przedłożonego projektu LSR.

Podsumowując można stwierdzić, że uczestnicy i uczestniczki procesu przygotowania LSR znają i rozumieją jego cele, ponieważ poprzez różne zaproponowane przez LGD narzędzia współuczestniczyli w całym procesie planowania oddolnego rozwoju obszaru od etapu przygotowania diagnozy, aż po konsultacje końcowego dokumentu, zawierającego proponowane przedsięwzięcia, wartości liczbowe wskaźników oraz budżet.

Sposób wykorzystania zebranych podczas konsultacji informacji oraz wniosków z nich płynących zostaną szczegółowo zaprezentowane w kolejnych rozdziałach strategii i w Planie komunikacji.

LGD będzie realizować przyjętą Lokalną Strategię Rozwoju także z jak najszerszym i aktywnym udziałem mieszkańców i mieszkank obszarów, a w tym członków i członkiń stowarzyszenia.

Działania podzielono na kampanie: otwarcia, promocyjną informacyjną i animacyjną. Wspólną cechą wszystkich opisywanych działań będzie ich otwartość i równy dla wszystkich dostęp, a dla sporej części z konsultacja tematów, form, miejsc i terminów z potencjalnymi uczestnikami.

Szczególna uwaga zarówno w działaniach promocyjnych, informacyjnych i animacyjnych będzie poświęcona zdefiniowanym grupom osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, czyli seniorom, młodzieży i osobom z niepełnosprawnością.

Dla budowania silnych i trwałych więzi preferowane będą formy kontaktu bezpośredniego. Wynika to z przekonania lokalnej społeczności i władz stowarzyszenia, że prawdziwe i trwałe więzi mogą wytworzyć się tylko pomiędzy ludźmi. Jak wynika z kilkunastoletnich doświadczeń, wcześniej partnerów fundacji, a teraz członków stowarzyszenia rozmowy twarzą w twarz prowadzone w przyjaznej atmosferze i dobrych warunkach sprzyjają efektywnej wymianie doświadczeń, wzajemnemu zrozumieniu intencji, poznaniu ograniczeń i wypracowaniu optymalnych rozwiązań.

W nieco inny sposób LGD podchodzić będzie do działań o charakterze szkoleniowym. Obok dotychczas dominujących tradycyjnych szkoleń stacjonarnych, w zależności i odpowiednio do zgłaszanych przez zainteresowanych potencjalnych uczestników potrzeb, będą mogły być organizowane szkolenia on-line. Ich plusem jest oszczędność czasu i pieniędzy uczestników, ale pewnym minusem ograniczona wymiana doświadczeń. Dla upowszechnienia wiedzy materiały w wersji elektronicznej będą publikowane na stronie internetowej, co pozwoli na skorzystanie z niej także w innym terminie innym osobom zainteresowanym.

Ze względu na indywidualne potrzeby i specyfikę poszczególnych projektów doradztwo będzie świadczone tylko w Biurze LGD. Wynika to ze specyfiki działań potencjalnych beneficjentów i beneficjentek, a także potrzeby zachowania dyskrecji, ważnej w konkurencyjnym trybie przyznawania wsparcia.

Partycypacyjny charakter mieć też będzie proces ewaluacji. Dotyczyć to będzie zarówno samej lokalnej strategii rozwoju jak i planu komunikacji oraz procedur i kryteriów.

Sprawdzianem dla LGD może być stwierdzenie, poprzez odpowiednie działania monitoringowe (bieżące i okresowe), że dotychczasowe sposoby wdrażania LSR, a także komunikacji i aktywizacji mieszkańców i mieszkank oraz współpracy w ramach organizacji, nie przynoszą zakładanych efektów. Wówczas Zarząd zobowiązany będzie do podjęcia działań korekcyjnych lub naprawczych. Oparte zostaną one o konsultacje społeczne zarówno pośród członków stowarzyszenia jak i mieszkańców i mieszkank. Możliwe będzie przeprowadzenie fragmentarycznej diagnozy społecznej, a w konsekwencji zmiana części przedsięwzięć lub wskaźników lub ich wartości liczbowych.

Podczas tych wszystkich działań na bieżąco będą zbierane informacje zarówno o adekwatności zaplanowanych działań LGD do potrzeb mieszkańców i mieszkank obszaru, jak i efektywność proponowanych form działań. Tak zebrane dane oraz inne działania ewaluacyjne i monitoringowe pozwolą LGD na dokonanie niezbędnych zmian w kanałach i sposobach komunikacji oraz upowszechniania informacji. Modyfikowane i dostosowane do aktualnych potrzeb informacje i różnorodnego współdziałania wpływać będą korzystnie na wizerunek i wiarygodność LGD „Wstęga Kociewia”. Dzięki temu osiągnięte zostaną cele statutowe naszej organizacji i szeroko rozumiany cel wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju leży w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego. W całości pokrywa się on z obszarami wiejskimi i miejsko-wiejskimi powiatu tczewskiego, czyli gminy: Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew. Zajmuje powierzchnię 675 km².

1. Demografia. Jako całość obszar pozostaje też dość spójny i stabilny demograficznie. Wzrost liczby mieszkańców obserwowany jest w Gminie Tczew – jest to efekt napływu mieszkańców Tczewa i aglomeracji trójmiejskiej. W gminach najbardziej oddalonych od miasta powiatowego w ostatnich latach nastąpiło kilkuprocentowe zmniejszenie populacji.

Tabela: zmiana liczby mieszkańców w gminach (w liczbach bezwzględnych)

Gmina	2015	2020
Gniew	15 760	14 743
Morzeszczyn	3 743	3 384
Pelplin	16 564	15 532
Subkowy	5 538	5 364
Tczew	13 953	15 565
Razem	55 558	54 588

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Obszar objęty opracowaniem obejmuje 2 gminy wiejsko-miejskie Pelplin i Gniew i 3 gminy typowo wiejskie. W miastach zamieszkuje (stan na 2020 rok- Pelplin: 7 486, Gniew: 6 311) 13 797 osób, czyli 25,3 % ludności. Współczynnik ten zmienił się o 1,7 % w stosunku do 2015 r.

Jak widać z powyższego zestawienia saldo migracji na obszarze jest nieznacznie ujemne – zjawisko to wystąpiło na obszarze 4 gmin. Wzrost zanotowano w Gminie Tczew - za sprawą przepływu mieszkańców Tczewa (najgęściej zaludnionego miasta w województwie pomorskim) do osiedli podmiejskich /wsi w gminie wiejskiej, które dysponują najbardziej rozbudowaną infrastrukturą komunalną. Ponadto miejscowości podmiejskie są dobrze skomunikowane z miastem powiatowym, co pozwala korzystać z jego infrastruktury. Pewne znaczenie dla procesów migracyjnych ma fakt, że najmniej ludne samorzady mają mniejsze budżety, a wskutek tego odpowiednio mniejsze możliwości zaspokajania potrzeb obywateli, w tym i tych rozwojowych.

Warto zapoznać się też ze współczynnikiem przyrostu naturalnego, czyli stosunkiem różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności, bo pokazuje on w inny sposób zjawiska demograficzne na obszarze objętym LSR.

Tabela: wskaźnik przyrostu naturalnego (w ‰)

Gmina	2015	2020
Gniew	-0,50	-4,98
Morzeszczyn	0,27	1,78
Pelplin	-0,30	-3,65
Subkowy	3,65	1,68
Tczew	3,78	2,53

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Wskaźnik przyrostu naturalnego w Powiecie Tczewskim (w 2020 r.) wynosi -1,70 ‰ (w 2015 r. wynosił 0,21 ‰), a w województwie pomorskim -0,5 ‰.

Jak widać z zestawienia najtrudniejsza sytuacja jest w Gminie Gniew, a najbardziej poprawiła się w Gminie Morzeszczyn. Jednak nawet w tej gminie zarejestrowano zmniejszenie ogólnej liczby mieszkańców.

Pod względem wieku struktura społeczności obszaru objętego LSR ulega powolnym, ale stałym zmianom. Tak jak na obszarze województwa i kraju spada odsetek ludzi młodych, a rośnie liczba seniorów, zarówno pośród kobiet jak i mężczyzn.

Dla województwa pomorskiego odsetek ludzi młodych wynosi 26,98%, a osób starszych 23,71%, natomiast dla Powiatu Tczewskiego wynosi on odpowiednio: młodzi- 27,61% i seniorzy- 23,35%.

Tabela: struktura ludności wg grup wiekowych (w %)

Gmina	2015		2020	
Gniew	0-24	29,06	0-24	27,82
	25-59	51,00	25-59	47,81
	60 i więcej	19,94	60 i więcej	24,37
Morzeszczyn	0-24	33,80	0-24	30,47
	25-59	50,39	25-59	48,02
	60 i więcej	15,81	60 i więcej	21,51
Pelplin	0-24	30,46	0-24	28,17
	25-59	50,85	25-59	49,01
	60 i więcej	18,69	60 i więcej	22,82
Subkowy	0-24	34,22	0-24	30,52
	25-59	50,27	25-59	50,86
	60 i więcej	15,51	60 i więcej	18,62
Tczew	0-24	33,32	0-24	32,33
	25-59	52,02	25-59	51,28
	60 i więcej	14,66	60 i więcej	16,39

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Jak widać wartości liczbowe tego wskaźnika nie odbiegają w sposób istotny od średniej powiatowej i regionalnej.

Najbardziej odsetek seniorów wzrósł w Gminie Morzeszczyn, a najmniej w Gminie Subkowy. Natomiast grupa ludzi młodych najbardziej zmalała w Gminie Morzeszczyn, a najmniej w Gminie Subkowy. Jednakże różnice między gminami obszaru są niewielkie, ale tendencja jest stała i wyraźna.

Zjawisko to pociąga za sobą poważne konsekwencje dla wielu obszarów życia społecznego.

Równie ważne konsekwencje niesie wzrost udziału osób w wieku nieprodukcyjnym.

Tabela: ludność w wieku nieprodukcyjnym (w %)

Gmina	2016	2020
Gniew	36,76	40,30
Morzeszczyn	36,90	39,24
Pelplin	36,24	39,30
Subkowy	35,57	37,71
Tczew	34,81	38,21

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Wskaźnik ten niezmiennie rośnie na całym obszarze objętym LSR, ale najmniej zmienił się w Gminie Subkowy, a najbardziej w Gminie Gniew.

Wskaźnik ten w Powiecie Tczewskim (2020 r.) wynosi 40,39%, a w województwie pomorskim 40,35%.

Rosnąca populacja ludzi znajdujących się w szczególnej sytuacji ze względu na wiek wymaga pewnej analizy. Badania ankietowe prowadzone w trakcie spotkań informacyjnych i wywiadów grupowych wyraźnie wskazują, że pośród grup wymagających wsparcia znajdują się zarówno młodzi jak i seniorzy.

Najpierw o młodych. Malejąca liczba mieszkańców obszaru objętego LSR, tak jak i na większości obszarów wiejskich województwa pomorskiego oraz kraju dokonuje się za sprawą naturalnych procesów

demograficznych, ale także opuszczania wsi przez ludzi młodych. Młodzi ludzie porzucają swe rodzinne strony z wielu powodów. Jak pokazuje wywiad focusowy, generalnie nie znajdują oni na obszarach wiejskich (nieco lepiej jest w miasteczkach) zadowalającej infrastruktury, nawet w tak prozaicznych sprawach jak dostępność sklepów, restauracji i pubów. Mówią też o nieadekwatnym do oczekiwań stanie, funkcjonalności i estetyce miejsc publicznych, zwłaszcza w centrach najmniejszych miejscowości. Młodzi potrzebują też dostosowanej do ich oczekiwań infrastruktury i oferty spędzania czasu wolnego. Tu najczęściej wymieniane są boiska do piłki nożnej i siatkówki oraz siłownie terenowe. Ograniczone finansowe i organizacyjne możliwości instytucji publicznych (komercyjnych jest naprawdę niewiele) powodują, że trudno im zaspokoić zróżnicowane potrzeby. Mankamentem jest też czasami przepływ informacji pomiędzy zainteresowanymi stronami, tj. instytucjami i potencjalnymi obiorcami, zarówno co do wyboru form działań kulturalnych czy rekreacyjnych jak i terminów ich organizacji.

Przedmiotem analizy na potrzeby LSR nie było badanie gotowości ludzi młodych do spędzenia reszty życia na obszarze wiejskim lub warunków takiego pozostania, ale ze spotkań i ankiet można wywieść ogólny wniosek, że ludzie młodzi nie postrzegają swego obecnego miejsca jako szczególnie atrakcyjnego i perspektywicznego. Z drugiej jednak strony zauważają pewne plusy życia „na prowincji”, ot choćby wolniejsze tempo życia lub bliższy kontakt z naturą.

Nie wszystkie oczekiwania można spełnić poprzez operacje w ramach LSR, jednakże wsłuchanie się głos młodych i oddanie do ich dyspozycji części środków na wskazane przez nich cele (zarówno infrastrukturalne jak i miękkie) może wpłynąć na poprawę dobrostanu ich życia, a w konsekwencji na ograniczenie lub spowolnienie procesu wyludniania się obszarów wiejskich.

Seniorzy, co zupełnie naturalne, nie planują na ogół zmiany miejsca zamieszkania, ale postrzegają je w niektórych elementach podobnie jak ludzie młodzi. Na ogół dobrze czują się w swoich miejscowościach, odczuwają dumę z bogatej i ciekawej historii, czują się związani ze społecznością, wysoko oceniają władze samorządowe i podejmowane przez nie działania. Warty podkreślenia jest fakt wysokiego poziomu ich zorganizowania, czy to przez działające Kluby Seniora, organizacje pozarządowe, a nawet sporadyczne inicjatywy. Jednakże wskazują na podobne mankamenty: nienajlepszy stan obiektów rekreacyjnych czy estetykę miejsc publicznych, tym i braki zieleni. Seniorzy szukają okazji do podniesienia poziomu wiedzy, zwłaszcza w zakresie nowych technologii, a także rozszerzenia palety ofert atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Ankiety pokazały, że seniorzy są grupą, która w pierwszej kolejności powinna otrzymać wsparcie ramach LSR. Zauważono, że pewna ich część, zwłaszcza ci najstarsi, znajdują się w trudniejszej sytuacji materialnej, żyją samotnie, z dala od swoich rodzin, niejednokrotnie borykają się z problemami zdrowotnymi. Z tych powodów mają utrudniony dostęp nawet do podstawowej opieki medycznej czy usług rehabilitacyjnych.

Dla obu tych grup wiekowych przewidziano specjalne działania, ale także specjalne sposoby komunikacji i animacji.

2. Zagospodarowanie przestrzenne. Miejscowości na obszarze objętym LSR są w miarę równo rozłożone, ale występują istotne różnice w gęstości zaludnienia. Największą wartość odnotowuje się w Gminie Pelplin, a najmniejszą w gminie Morzeszczyn.

Tabela: gęstość zaludnienia w gminach (osoba/km²)

Gmina	2015	2020
Gniew	81	76
Morzeszczyn	41	37
Pelplin	117	110
Subkowy	71	69
Tczew	82	91

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Średnia dla obszaru wynosi 80,9 osób na km². Jest ona niższa niż średnia dla całego województwa 128,7 osób na km².

Obszar objęty LSR leży w niewielkiej odległości do aglomeracji trójmiejskiej liczącej ok. 750 tysięcy mieszkańców. Jest z nią połączony autostradą A1 i DK 91, a także magistralą kolejową. Te związki mają znaczenie zarówno gospodarcze, jak i kulturalno-społeczne. Poprzez Autostradę Bursztynową jest dobrze skomunikowany także z Bydgoszczą i Toruniem, Łodzią, a nawet Śląskiem. Miejsca te są istotne, bowiem na Kociewie przybywa z nich wielu turystów. Dzięki Autostradzie Bursztynowej dojazd do Lotniska im. L. Wałęsy ze środka obszaru zajmuje około godziny, co ułatwia korzystanie i z tego środka transportu.

Sieć dróg jest dobrze rozwinięta, choć na niektórych odcinkach zastrzeżenia budzi ich stan techniczny.

Pewne zastrzeżenia budzi komunikacja publiczna. Z północy na południe, przez 4 gminy obszaru (oprócz Gniewa) biegnie magistrala kolejowa, lecz siatka połączeń jest niewystarczająca. Podstawowym sposobem przemieszczania się są busy obsługiwane przez prywatne firmy przewozowe. Zapewniają one transport pomiędzy większymi miejscowościami a miastem powiatowym. Nie najgorzej jest z połączeniami między miejscowościami gminnymi. Mieszkańcy zwracają szczególną uwagę na utrudnienia w przemieszczaniu się w granicach gminy, zwłaszcza pomiędzy najmniejszymi wsiami i osadami, co skutkuje to utrudnionym dla części, zwłaszcza starszych i mniej zamożnych mieszkańców, dostępem do niektórych usług społecznych, w tym zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych, kulturalnych i rekreacyjnych.

W gminach obszaru objętego LSR zauważalne są różnice w poziomie rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej- wodnej, kanalizacyjnej i gazowej.

Tabela: odsetek mieszkańców korzystających z instalacji (%)

Gmina/instalacja	wodociągowa	kanalizacyjna	gazowa
Gniew	89,9	64,5	38,5
Morzeszczyn	96,8	57,2	0
Pelplin	96,2	78,2	14,9
Subkowy	99,7	64,8	10,1
Tczew	100	95,2	59,6

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Najbardziej rozbudowana jest sieć wodociągowa, a najmniej mieszkańców korzysta z sieci gazowych. Taki stan rzeczy nie pozostaje bez wpływu na stan środowiska naturalnego, zwłaszcza wody i powietrza. Jak widać z przedstawionego rankingu najlepsza jest sytuacja w gminie wiejskiej Tczew, która przoduje we wszystkich kategoriach.

Mieszkańcy, przynajmniej części miejscowości nie też są zadowoleni ze sposobu zagospodarowania, funkcjonalności i estetyki centrów miejscowości. Brakuje im małej architektury, w postaci placów, trawników i kwietników, ławek, a nawet koszy na śmieci.

3. Sytuacja społeczno-gospodarcza. Sytuacja społeczno-gospodarcza może być opisywana na wiele sposobów, bowiem to pojęcie obejmuje bardzo dużo dziedzin życia społecznego. Mogą ją więc ilustrować różne wskaźniki. Prosty wskaźnikiem jest dochód podatkowy gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Tabela: dochód gminy na 1 mieszkańca (w zł)

Gmina/obszar	dochód w 2016	dochód w 2020	2016/2020
Gniew	3 742	5 816	1,55
Morzeszczyn	4 545	6 362	1,40
Pelplin	3 774	5 418	1,43
Subkowy	4 098	5 845	1,43
Tczew	3 911	5 969	1,52
Powiat Tczewski	3 879	5 729	1,47
Województwo Pomorskie	4 368	6 359	1,45

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Jak widać z powyższego zestawienia we wszystkich gminach w ostatnich latach zanotowano wyraźny i w miarę równy wzrost dochodu oscylujący około 45%. Nie jest to wynik zaskakujący, bo podobny wzrost zaobserwowano i w Powiecie Tczewskim i w Województwie Pomorskim. Należy jednak zaznaczyć, że jest to wzrost wyrażony w liczbach bezwzględnych, co nie jest jednoznaczne z wyraźną poprawą realnej sytuacji finansowej samorządów. Wprost przeciwnie, samorządowcy podkreślają, że wskutek niektórych działań państwa, zwłaszcza w sferze podatkowej maleją ich realne możliwości wykonywania zadań własnych.

Nieco inną informację niesie zestawienie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Decyzję o zaliczeniu gminy do tej kategorii podejmuje się na szczeblu centralnym. Składa się na nią wiele czynników.

Tabela: gminy zagrożone trwałą marginalizacją na obszarze LSR (kryt.51)

Województwo	Powiat	Gmina
Pomorskie	Tczewski	Gniew
Pomorskie	Tczewski	Morzeszczyn

Źródło: Zaktualizowana lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, programowanie_2021-2027 <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>

Obecnie 2 z 5 gmin obszaru zostały wpisane na tą listę.

4. Rynek pracy. Sytuacja na rynku pracy na obszarze objętym LSR od kilku lat ulegała stałej poprawie, z wyjątkiem pandemicznego 2020 r.

Tabela: stopa bezrobocia w % w ostatnich latach

Obszar	31.12.2014	31.12.2020	31.12.2021
Polska	11,5	6,8	5,4
Województwo Pomorskie	11,3	5,9	5,1
Powiat Tczewski	11,3	7,8	6,2

Źródło: sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za rok 2021, dane własne.

Stopa bezrobocia w Powiecie Tczewskim była wyższa od średniej wojewódzkiej, a nawet średniej krajowej.

Tabela: liczba bezrobotnych (na koniec roku)

Gmina	2016		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Gniew	500	306	496	305	389	246
Morzeszczyn	157	108	111	71	118	79
Pelplin	520	354	459	305	390	254
Subkowy	177	106	184	102	161	91
Tczew	367	223	393	232	294	197
Razem	1 721	1 097	1 643	1 015	1 352	867

Źródło: sprawozdania z działalności PUP w Tczewie za rok 2016, 2020 i 2021, dane własne.

Od kilku lat utrzymuje się wyraźna przewaga bezrobotnych kobiet, która na koniec 2021 r. wynosiła 1 604, przy 959 mężczyznach, co stanowi 62,6% ogółu. Jak pokazuje raport Powiatowego Urzędu Pracy za 2021 r: „Pozycja kobiet nadal na rynku pracy jest słabsza, pomimo iż są częściej lepiej wykształcone od mężczyzn. Częściej są zwalniane i mniej chętnie przyjmowane do pracy, szczególnie kobiety starsze. Trudności ze znalezieniem pracy mają również młode kobiety, które posiadają małe dzieci. Kobiety częściej niż mężczyźni zagrożone są długotrwałym bezrobociem”.

źródło - sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za rok 2021, dane własne PUP w Tczewie

Tabela: wybrane kategorie bezrobotnych

Kategoria	Liczba 31.12.2021	Udział %	Liczba 31.12.2022	Udział %
Do 25 roku życia	572	17,1	386	15,1
Powyżej 50 roku życia	666	20,0	585	22,8
Z niepełnosprawnością	221	6,6	245	9,6

Źródło: sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za rok 2021, dane własne PUP w Tczewie

Z powyższego zestawienia wynika, że choć bezwzględna liczba bezrobotnych w Powiecie Tczewskim znajdujących się w szczególnej sytuacji spadła, to ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł w większości kategorii, a zmalał jedynie w odniesieniu do ludzi młodych.

Tak więc kobiety i osoby z niepełnosprawnością powinni uzyskać preferencje w obszarze tworzenia nowych miejsc pracy.

Zebrane informacje nie dają wyraźnego sygnału, do wskazania dla wskazania branż ze szczególnym potencjałem rozwojowym. Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, oraz pobliska aglomeracja trójmiejska, i jeszcze bliższa specjalna strefa ekonomiczna, powodują, że niezmiernie trudno prognozować z jakich branż firmy rozpoczną działalność na obszarze objętym LSR. Problem z tym mają nie tylko lokalne grupy działania, ale samorządy oraz inne instytucje publiczne.

Od kilku lat na rynek pracy powiatu wpływają też cudzoziemcy. W 2021 r. zarejestrowano 10 171 oświadczeń o powierzeniu pracy, przy 7 710 w roku poprzednim. Dominują pośród nich obywatele Ukrainy, a w mniejszym stopniu Mołdawii. Zatrudniani są na krótkie okresy i do prac sezonowych. Problemem jest niepewność do czasu ich pobytu na obszarze LGD.

5. Przedsiębiorczość. Działalność nierolnicza koncentruje się w Tczewie i wokół niego. Jest też przemysłowa wyspa w miejscowości Wędkowy, a w ostatnich latach prężnie rozwijają się tereny na skrzyżowaniu Autostrady A1 i DK22 w Swarzędzynie. Powstało tam spore centrum logistyczne. Należy zauważyć, że bezpośrednimi beneficjentami korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości są głównie duże lub bardzo duże podmioty gospodarcze, często zagraniczne. Lokalne firmy i mieszkańcy odnoszą korzyści w sposób pośredni jako podwykonawcy lub pracownicy.

Tabela: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON

Gmina	2016	2020
Gniew	1 246	1 326
Morzeszczyn	239	249
Pelplin	1 324	1 458
Subkowy	449	532
Tczew	1 428	1 754
Razem	4 686	5 319

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Tabela wskazuje ogólną tendencję wzrostu, we wszystkich gminach obszaru, ilości podmiotów zarejestrowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Największy, bo prawie 23% wzrost nastąpił w Gminie Tczew, przy średniej dla obszaru wynoszącej 13,5%.

Tabela: podmioty wpisane do rejestru na 1000 mieszkańców

Gmina	2016	2020
Gniew	79	90
Morzeszczyn	65	74
Pelplin	80	94
Subkowy	81	99
Tczew	101	113

Źródło: bank danych lokalnych GUS

We wszystkich gminach obszaru zaobserwowano wzrost o ponad 10%, największy, bo ponad 22% wzrost nastąpił w Gminie Subkowy.

Dla województwa pomorskiego wskaźnik ten na koniec 2020 r. wyniósł 135, a dla Powiatu Tczewskiego wynosi 101.

Tabela: podmioty według klas wielkości

Gmina/rok / liczba pracowników	2016			2020		
	0-9	10-49	powyżej 50	0-9	10-49	powyżej 50
Gniew	1 187	50	9	1 273	42	11
Morzeszczyn	229	9	1	241	7	1
Pelplin	1 265	45	14	1 397	50	11
Subkowy	433	15	1	516	15	1
Tczew	1 385	32	9	1 709	34	9

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Na obszarze LGD dominują mikroprzedsiębiorstwa. W kategorii do 9 pracowników we wszystkich gminach obszaru zarejestrowano wzrost liczby podmiotów. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw spadek liczby podmiotów odnotowano w Gminie Gniew i Morzeszczyn. W kategorii średnich przedsiębiorstw spadek nastąpił w Gminie Pelplin, a w pozostałych liczba nie zmieniła się. Taką strukturę, z przewagą mikro przedsiębiorstw można uznać za silną stronę obszaru, bo rozporozsiona przedsiębiorczość szybciej i elastyczniej reaguje na zmiany makroekonomiczne.

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, według stanu na koniec 2020 r. wynosi 9,68%.

Ze względu na intensywność (znacznie mniej atrakcyjną dla potencjalnych beneficjentów w porównaniu z perspektywą 2014-2020) planowanego wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości w ramach strategii zaplanowano wsparcie niewielkiej liczby operacji. Powstające lub rozwijane mają być podmioty gospodarcze, które będą prowadzić działalność w 3 zakresach: odnawialnych źródeł energii (m.in.: montaż, serwis, doradztwo), usług czasu wolnego (m.in.: kultura, rekreacja, turystyka) oraz usług społecznych (m.in.: opieka, rehabilitacja). Jest to działanie komplementarne do wsparcia dla innych podmiotów we wszystkich trzech głównych obszarach (zielonym, żółtym i niebieskim).

Przedsiębiorcy, ale i mieszkańcy zwracali uwagę na wciąż nierozwiązany problem dużej zmienności regulacji prawnych, a także nowe zagrożenie jakim jest gwałtowny i nieprzewidywalny wzrost kosztów prowadzenia działalności spowodowany podniesieniem cen nośników energii. Oba powodują, że wyrażana jest opinia co do celowości podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej.

6. Rolnictwo. W ogólnym ujęciu na obszarze objętym LSR występują dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. W przeważającej części Powiatu Tczewskiego występują dość żyzne gleby brunatne. Niewielkie obszary na zachód od Tczewa zajmują gleby bielcowe, natomiast na obszarze deltowym na północ od Tczewa zalegają mady. Na Nizinie Walichnowskiej występują czarne ziemie wytworzone z ilów, trudne w uprawie, ale produktywne. Pod względem bonitacyjnym duży udział mają gleby bardzo dobre i dobre (klasa gleb: I, II i IIIa).

Rolnictwo można opisywać w oparciu o różne dane. Jedną z nich jest wielkość gospodarstw.

Tabela: struktura gospodarstw rolnych wg wielkości (% dotyczy 2020 r.)

Wielkość w ha	2010	2020	%
do 1 ha	97	44	2,58
od 1 do 5	456	467	27,42
od 5 do 10	358	319	18,73
od 10 do 15	273	218	12,80
powyżej 15	676	655	38,46

Razem	1 860	1 703	100
--------------	--------------	--------------	------------

Źródło: bank danych lokalnych GUS

W ostatnich latach generalnie zmniejszała się liczba gospodarstw we wszystkich kategoriach, co jest skutkiem postępującej komasacji gruntów.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie LGD wynosi 25,61 ha jest nieco wyższa niż średnia w województwie pomorskim, która wynosi 20,25 ha.

Wśród kierunków produkcji dominuje produkcja rzepaku, buraków cukrowych i kukurydzy. Niewielką rolę odgrywa produkcja owoców, która odbywa się wyłącznie w wyspecjalizowanych sadach. Dużą rolę w działalności rolniczej odgrywa produkcja mleka oraz żywca wieprzowego. W Gminie Tczew zlokalizowane są sady owocowe, ale ich sytuacja ekonomiczna ulega powolnemu pogorszeniu.

Odsetek ludności utrzymującej się z rolnictwa jest nieco niższy od wskaźnika regionalnego i istotnie niższy niż w całym kraju.

Tabela: odsetek ludzi pracujących w rolnictwie

Obszar	2020
Powiat Tczewski	3,21
Województwo Pomorskie	3,36
Polska	7,20

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Powyższe informacje uzasadniają brak wsparcia dla pozarolniczej działalności gospodarstw rolnych w LSR. Należy to połączyć z ogólnie więcej niż dobrymi warunkami naturalnymi dla rolnictwa oraz zmieniającą się w dobrym kierunku strukturą wielkości gospodarstw rolnych. W sumie te czynniki powodują, że rolnictwo obszaru staje się coraz bardziej towarowe, co w konsekwencji oznacza, że jest w małym stopniu zainteresowane pozyskaniem wsparcia w ramach programu Leader. Takie założenie potwierdziły ogólne konsultacje z mieszkańcami i przedstawicielami samorządów, ale co ważniejsze, także z reprezentacją powiatowej izby rolniczej.

7. Pomoc społeczna. Lokalna Strategia Rozwoju w istotnej części jest nastawiona na potrzeby najuboższych członków lokalnej społeczności. Ważnym zadaniem jest wskazanie grup osób, które się w niej znajdują.

Wyznacznikiem zamożności obszaru jest ilość osób, które potrzebują wsparcia instytucji publicznych.

Tabela: udział osób korzystających ze świadczeń społecznych (%)

Gmina	2016	2020
Gniew	8,5	5,8
Morzeszczyn	11,3	7,2
Pelplin	8,3	6,5
Subkowy	11,0	7,7
Tczew	9,8	6,0

Źródło: bank danych lokalnych GUS

We wszystkich gminach objętych diagnozą zmniejszył się odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, a najbardziej, bo o prawie 39% w Gminie Tczew.

Ciągle niezaspokojenie jakiegokolwiek potrzeby biologicznej bądź psychologicznej, czyli deprivacja jest jednym ze źródeł stresu. Powoduje ona ciągle poczucie dyskomfortu.

Tabela: wskaźnik deprivacji lokalnej (%)

Gmina/ obszar	2016	2020
Gniew	5,71	4,02

Morzeszczyn	6,99	3,83
Pelplin	5,02	4,12
Subkowy	bd	bd
Tczew	5,45	3,77
Powiat Tczewski	4,89	3,59

Źródło: ocena zasobów pomocy społecznej 2021

W ostatnich latach zanotowano spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej, co uwidacznia wskaźnik deprywacji lokalnej, choć warto zauważyć, że mimo istotnej poprawy sytuacji w ostatnich latach, jest on na obszarze LGD wyższy niż średnia dla Powiatu Tczewskiego.

Tabela: powody udzielania pomocy rodzinom w 2021 r. na obszarze LGD „Wstęga Kociewia”

Powody udzielenia pomocy i wsparcia	Gmina/ liczba rodzin ogółem					
	Gniew	Morzeszczyn	Pelplin	Subkowy	Tczew	Razem
ubóstwo	315	58	252	126	107	858
niepełnosprawność	285	44	219	75	124	747
długotrwała lub ciężka choroba	204	14	293	107	110	728
bezrobocie	148	37	107	70	181	543
bezzadność w sprawach opiek.- wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	111	7	89	19	54	280
bezzadność w sprawach opiek.- wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem- w tym: rodziny niepełne	44	1	36	17	31	129
przemoc w rodzinie	33	7	0	4	0	44
potrzeba ochrony macierzyństwa	30	28	72	25	23	178
potrzeba ochrony macierzyństwa- w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	26	19	51	17	21	134
bezzadność w sprawach opiek.- wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem- w tym: rodziny wielodzietne	25	1	17	2	14	59
bezdomność	24	2	29	9	7	71
alkoholizm	22	11	17	11	21	82
narkomania	6	0	0	3	0	9
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	0	16	6	4	31
zdarzenie losowe	3	2	3	0	5	13
sytuacja kryzysowa	0	0	11	1	0	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „Ocen zasobów pomocy społecznej za 2021” gmin członkowskich.

Jak pokazały konsultacje społeczne, zarówno te z mieszkańcami, jak i seniorami i młodzieżą, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością. Diagnozę tą potwierdziły też konsultacje z przedstawicielami instytucji publicznych jak i organizacji pozarządowych zajmujących się szerokokorozumianym obszarem pomocy społecznej.

Tabela: liczba osób z niepełnosprawnościami objętych usługami

Jednostka	Liczba osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób, którym przyznano świadczenia z powodu niepełnosprawności	Udział objętych świadczeniami osób z niepełnosprawnościami (%)
Powiat Tczewski	11 089	322	2,9
Województwo Pomorskie	199 589	5 306	2,7

Źródło: Raport końcowy badania „Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim”.

Jak widać wskaźnik jest zbliżony do średniej wojewódzkiej, ale jest jednak niższy niż ościennych powiatach ziemskich (Starogard Gdański, Kwidzyn, Sztum).

Wskazywano, że ludzie starsi borykają się z powszechnymi, ale przez to nie mniej bolesnymi, problemami takimi jak: samotność, ubóstwo, zły stan zdrowia, trudności poruszaniu się, a z drugiej strony stosunkowo niskie kompetencje w wykorzystaniu nowych, zwłaszcza internetowych technologii.

Problemy osób z niepełnosprawnością dotyczą nie tylko ich samych, ale w większości przypadków, także ich rodzin lub opiekunów. Także i ta grupa boryka się podobnymi problemami jak seniorzy. Natomiast ich rodziny potrzebują wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej, co nie tylko poprawi ich komfort życia, ale może też ułatwiać podjęci pracy zarobkowej.

Dlatego ważnym zadaniem będzie przybliżenie i rozszerzenie wsparcia społecznego dla tych obu grup do ich miejsca zamieszkania, a także tam, gdzie będzie to możliwe deinstytucjonalizacja pomocy w ramach działań LGD, jej beneficjentów i partnerów.

8. Infrastruktura społeczna. Infrastruktura społeczna ma olbrzymie znaczenie dla funkcjonowania wspólnot lokalnych, bo korzystają z niej w zasadzie wszyscy mieszkańcy, niezależnie od wieku, płci czy statusu zawodowego. Jej dostępność i sposób funkcjonowania w znacznym stopniu decyduje o standardzie życia.

Tabela: placówki oświatowe i opiekuńcze

Gmina	Żłobki/Kluby malucha		Przedszkola		Szkoły podstawowe	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Gniew	0	1	3	3	6	7
Morzeszczyn	0	0	1	1	2	2
Pelplin	2	3	5	5	7	7
Subkowy	0	0	2	2	3	2
Tczew	0	0	2	3	4	5
Razem	2	4	13	14	22	23

Źródło: bank danych lokalnych GUS/ Vademecum Samorządowca

Powyższa tabela wskazuje, że o 100% wzrosła liczba miejsc w placówkach zajmujących się najmłodszymi, a w pozostałych kategoriach zmiany są nieznaczne. To nie dowodzi braku dbałości władz samorządowych o rozwój sieci szkół, a wynika z tendencji demograficznych, czyli malejącej liczby

mieszkańców w wieku szkolnym. Władze samorządowe gmin raczej borykają się z kosztami ich utrzymania, a inwestycje koncentrują na poprawie standardu wyposażenia i modernizacji obiektów.

Ponadto na obszarze LSR funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pelplinie, na który składają się szkoła podstawowa, internat (grupy wychowawcze) i przedszkole (wczesne wspomaganie).

Niezmienna pozostaje także liczba szkół ponadpodstawowych, a ściślej liczba placówek. Zmianie, odpowiednio do potrzeb ulega ich struktura, czyli poziom kształcenia (szkoły branżowe lub licea lub technika) oraz profile kształcenia. Także i w tym przypadku samorząd powiatowy dąży do poprawy warunków kształcenia i racjonalizacji kosztów, m.in. poprzez inwestycje termomodernizacyjne.

Mimo stosunkowo niewielkiej liczby placówek oświatowych na poziomie ponadpodstawowym dostęp mieszkańców obszaru LGD do różnych form kształcenia jest dobry, bowiem w Tczewie (położonym „wewnątrz” obszaru) oprócz 6 placówek publicznych (4 zespoły szkół i 2 licea ogólnokształcące) prowadzonych przez Powiat Tczewski, funkcjonują szkoły prywatne, oferujące edukację na różnych poziomach kształcenia.

Powiat Tczewski jest ewenementem na skalę kraju pod względem liczby domów pomocy społecznej. 7 placówek, z których 6 jest prowadzonych przez samorząd powiatowy, a 1 przez zgromadzenie zakonne, dysponuje aktualnie łącznie 729 miejscami, w zasadzie dla wszystkich grup klientów, którzy pochodzą z różnych regionów kraju.

Tabela: instytucjonalna pomoc społeczna

Gmina	Domy pomocy społecznej	Rodzaj	Ilość miejsc
Gniew	Dom Pomocy Społecznej w Gniewie	dom dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie	99
	Dom Pomocy Społecznej w Wielkich Wyrębach	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	78
Pelplin	Dom Pomocy Społecznej w Pelplinie	dom dla osób niepełnosprawnych fizycznie i przewlekle somatycznie chorych	156
	Dom Pomocy Społecznej w Rudnie	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	76
	Dom Pomocy Społecznej w Bielawkach	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	114
Tczew	Dom Pomocy Społecznej w Stanisławiu	dom dla przewlekle psychicznie chorych i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	80
	Dom Pomocy Społecznej w Damaszcze	dom dla osób przewlekle psychicznie chorych	126

Źródło: www.pcpr.tczew.pl/ dane własne LGD

Oprócz placówek całodobowych na terenie LSR funkcjonują ośrodki wsparcia dziennego.

Tabela: dzienne ośrodki wsparcia

Gmina	Ilość	Ilość miejsc
Gniew	2	51
Morzeszczyn	1	20
Pelplin	4	78
Subkowy	1	32
Tczew	0	0

Źródło: dane własne LGD

Wsparcie dla osób z niepełnosprawnością oferuje placówka oświatowa Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pelplinie, który jest placówką dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim oraz dla dzieci i młodzieży z autyzmem w tym z zespołem Aspergera. W jego skład wchodzi: Szkoła Podstawowa Nr 3 Specjalna, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy, Zespoły rewalidacyjno – wychowawcze, Świetlica, Grupy wychowawcze i Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dzieci. Działa też Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Caritas Diecezji Pelplińskiej.

Osoby z niepełnosprawnością z obszaru objętego LSR korzystają też ze wsparcia Zespołu Placówek Specjalnych w Tczewie w skład, którego wchodzi: Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy (przeznaczony dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, z autyzmem, z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna) i Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy (składający się z Przedszkola nr 3 Specjalnego, Szkoły Podstawowej nr 9 Specjalnej, Branżowej Szkoły I Stopnia nr 5 Specjalnej, Szkoły Specjalnej Przystosowującej do Pracy oraz Internat wraz z grupami dziennymi zapewniającymi opiekę wychowawczą w ramach zajęć świetlicowych) oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej prowadzonych przez: Stowarzyszenie Na Rzecz Specjalnego w Tczewie i koło Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Tczewie.

Na obszarze LGD wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną oferują też Środowiskowe Domy Samopomocy w: Narkowach – typ A,B,C (Gmina Subkowy), Gniewie - typ A i B oraz Rajkowach – typ A i B (Gmina Pelplin).

Istotnym wyznacznikiem poziomu życia jest dostęp do publicznej służby zdrowia. Ich liczba jest odpowiednia do liczby mieszkańców. Natomiast na ogół poniżej oczekiwań pozostaje liczba dostępnych lekarzy specjalistów oraz nadmiernie długi okres oczekiwania na ich porady.

Tabela: placówki ochrony zdrowia - przychodnie

Gmina	2016	2020
Gniew	5	7
Morzeszczyn	2	2
Pelplin	6	5
Subkowy	1	1
Tczew	3	3

Źródło: GUS, Vademecum Samorządowca

Istotne zmiany w modelu funkcjonowania, także podstawowej opieki zdrowotnej, przyniosła pandemia. Wiele placówek rozpoczęło i kontynuuje udzielanie porad telefonicznych, co z jednej strony ułatwia kontakt z lekarzem, a drugiej strony wywołuje obawy, zwłaszcza starszych mieszkańców, co do trafności diagnozy i skuteczności tak ustalonej terapii.

Osobnym problemem sygnalizowanym podczas spotkań informacyjnych jest dostęp do usług rehabilitacyjnych. Oczywistym jest, że potrzebują go zwłaszcza starsi mieszkańcy, jak i osoby z niepełnosprawnościami. Obie grupy mają problemy z dotarciem, do czasem bardzo oddalonych, miejsc świadczenia takich usług. Są to problemy finansowe, organizacyjne i czysto zdrowotne. Dlatego tak ważnym jest przybliżenie tych usług do miejsca zamieszkania potrzebujących.

Na terenie obszaru brak jest wystarczającej ilości podmiotów gospodarczych zajmujących się świadczeniem usług opiekuńczych, asystenckich lub wytchnieniowych na terenach wiejskich i w miejscu zamieszkania osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Jeżeli tego typu usługi miałyby być realizowane w najmniejszych miejscowościach, to niezbędnym jest dostosowanie obiektów publicznych, takich jak świetlice wiejskie, do ich świadczenia, zarówno przez złamanie barier architektonicznych jak i odpowiednie wyposażenie.

Placówki kulturalne. We wszystkich gminach działają biblioteki (które są obowiązkowym zadaniem własnym samorządów gminnych), a w 4 ośrodki kultury. W ostatni okresie w Gminie Gniew i Morzeszczyn

dokonano połączenia tych placówek, co powinno przyczynić się do zwiększenia efektywności ich działań, co ważne w trudnym czasie, jaki nadchodzi.

Obiekty są generalnie nieźle wyposażone, choć niektórym brakuje wystarczającej ilości sprzętu do realizacji, utrwalania (nagrywania) i rozpowszechniania treści z wykorzystaniem Internetu, albo borykają się z niewystarczającą ilością środków na działania merytoryczne. Jak zapewniają ich kierownicy gotowe są one, przy pewnym wsparciu, do wprowadzania na większą niż dotąd skalę nowych technik prowadzenia działalności, w tym z wykorzystaniem form przekazu elektronicznego (on-line).

Tabela: placówki/obiekty kulturalne

Gmina	MOK/GOK	Biblioteka	Inne (w tym świetlice)
Gniew	1	3	14
Morzeszczyn	1	3	9
Pelplin	1	3	13
Subkowy	1	1	8
Tczew	-	1	22

Źródło: dane własne LGD

W życiu społeczności wiejskich szczególne miejsce zajmują świetlice, które pełnią różnorodne funkcje. Obywają się w nich oficjalne zebrania wiejskie, ale także imprezy kulturalne i warsztaty, a także imprezy rodzinne. W dość zgodnej ocenie i samorządów i mieszkańców ich liczba odpowiada aktualnym potrzebom, ale standard i wyposażenie części z nich mogłyby ulec poprawie.

Problemem od lat jest brak środków na prowadzenie w nich zajęć, atrakcyjnych i zgodnych z oczekiwaniami oraz aspiracjami różnych grup mieszkańców. Potwierdzają to po raz kolejny opinie zebrane w trakcie konsultacji. Nowym sygnalizowanym problemem może być brak pieniędzy na utrzymanie obiektów, w tym tak podstawowe jak ich ogrzewanie i oświetlenie. Wynika to z faktu wzrostu cen nośników energii przy jednoczesnym prognozowanym spadku dochodów własnych samorządów gminnych. W kryzysowych czasach można spodziewać się, że w ramach oszczędności w pierwszej kolejności z budżetów samorządów znikną środki na działania czasu wolnego.

Mieszkańcy czasami sygnalizują potrzebę powstania nowych obiektów sportowych lub rekreacyjnych, ale obserwacje i oceny zarządców pokazują, że te już istniejące nie zawsze są w pełni wykorzystane. Także i w tej kategorii obawy budzą bieżące koszty eksploatacji, choćby oświetlenia i ogrzewania w okresie jesiennym i zimowym. Powtarzającym się sygnałem jest brak animatorów (trenerów) działań społecznych, w tym kulturalnych i rekreacyjnych.

Tabela: placówki/obiekty sportowe i rekreacyjne

Gmina	Hale sportowe (w tym szkolne)	Stadiony/boiska (w tym szkolne)	Inne (siłownie plenerowe, itp.)
Gniew	1	21 (9)	35
Morzeszczyn	(1)	3 (2)	4
Pelplin	(5)	13 (12)	11
Subkowy	2(2)	11 (3)	13
Tczew	5(5)	20 (5)	24

Źródło: dane własne LGD

W ramach LSR konieczne jest wskazanie najbardziej potrzebnych, ale równocześnie najbardziej efektywnych, obszarów wsparcia lokalnych społeczności. W odniesieniu do niekomercyjnej infrastruktury publicznej najbardziej na czasie są działania inwestycyjne, które dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii pozwolą obniżyć koszty ich utrzymania, a przez to zwiększyć do nich dostępność. Niektóre z nich mogą poprzez odpowiednie dostosowanie i likwidację barier uzyskać nowe funkcje, służące deinstytucjonalizacji pomocy społecznej. To w nich można by prowadzić część działań opiekuńczych i wychowawczych.

9. Zasoby przyrodnicze. Obszar objęty LSR jest częścią mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierza Starogardzkiego. W Dolinie Dolnej Wisły występują miejscami depresje, a po zachodniej stronie rzeki w dolinie Wisły kompleksy łąk w tym tzw. „Mała Holandia” koło Wielkich Walichnów.

Na obszarze realizacji strategii znajduje się niewielka ilość lasów. Wskaźnik lesistości Kociewia Tczewskiego wynosi 14,4%. Znajduje się tu 10 379,6 ha gruntów leśnych. Większe kompleksy leśne występują jedynie w Gminie Tczew (Lasy Swarżyńskie) i Gminie Gniew (Lasy Opaleńskie). Na obszarze objętym LSR zarejestrowano 78 pomników przyrody. Są to głównie pojedyncze drzewa i czasami grupy drzew znajdujące się zarówno w graniach miejscowości jak też pośród pól i lasów oraz 1 głąz narzutowy w rzece Wierzycy, w okolicach Pelplina.

Na terenie objętym LSR znajdują się 3 florystyczne rezerваты przyrody. Wszystkie one zlokalizowane są w Gminie Gniew.

- **Opalenie** – powierzchnia 3,37 ha znajdujący się przy szosie Opalenie-Mała Karczma. Chroni subkontynentalny grąd na trasie strumienia z okazami drzew pomnikowych. Największą osobliwością tego rezerwatu jest groszek wielkoprzylistkowy.
- **Wiosło Małe** – powierzchnia 24,69 ha, rezerwat florystyczny chroniący fragment wiechrzowiny i zbocza doliny Wisły, porośnięte grądem subkontynentalnym.
- **Wiosło Duże** – powierzchnia 29,88 ha chroniący zbocza i wierzchowinę przykrawędziową doliny Wisły oraz fragmenty jej dna ze starorzeczami.

Te szczególnie cenne przyrodniczo obszary znajdują się południowej, rzadko zamieszkałej części obszaru LSR. Na ich terenie pojawiają się zagrożenie dla szczególnie cennych i rzadkich gatunków drzew ze strony roślin inwazyjnych, a także z powodu sytuacji hydrologicznej Wisły i terenów do niej przyległych.

Obok form ochrony przyrody w postaci rezerwatu, na analizowanym terenie znajdują się również obszary chronionego krajobrazu:

- **Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu** – obejmuje dolinę Wierzycy wraz z jej ujściem do Wisły oraz fragmenty falistej wysoczyzny morenowej
- **Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu** – w jego skład wchodzi wierzchowina, krawędź, zbocza i fragmenty dna Doliny Wisły. Zwarty kompleks leśny.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich** - jego specyfikę podkreśla skomplikowany system hydrograficzny z odwodnieniem grawitacyjnym.

Na obszarze znajdują się liczne pomniki przyrody. Uwzględniając ich specyfikę, ilość pomników przyrody kształtuje się następująco: pojedyncze drzewa - 39, grupy drzew - 14 i głązy narzutowe - 3.

Na liście znajdują się obiekty o różnej randze przyrodniczej. Z konsultacji z samorządami gminnymi wynika, że nie mają one pełnej wiedzy o stanie fitosanitarnym poszczególnych obiektów. Celowym byłby przegląd wszystkich obiektów, ocena stanu i zagrożenia oraz przygotowanie planu oraz realizacja operacji poprawiających ich stan biologiczny.

Obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” swym zasięgiem obejmuje również Sieć NATURA 2000.

- **„Dolina Dolnej Wisły” PLB 040003 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków.** W pobliżu rzeki znajdują się liczne starorzecza oraz torfowiska niskie. Brzegi porośnięte są zaroślami wierzbowymi i łęgami. Gatunki ptaków, których liczebność kwalifikuje ostoję do międzynarodowej ostoi ptaków (tzw. gatunki kwalifikujące): gągoł, derkacz, rybitwa białoczelna, zimorodek. Powierzchnia całego obszaru to 33 559 ha.
- **„Dolna Wisła” PLH 220033 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Obszar obejmuje odcinek Doliny Wisły w jej dolnym biegu, od południowej granicy Województwa Pomorskiego do mostu na Wiśle, na południe od Tczewa. Powierzchnia całego obszaru wynosi 10 374 ha.
- **„Waćmierz” PLH220031 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Oczka wodne porośnięte są roślinnością tataraku, trzciną pospolitą, skrzypu błotnego, marką szerokolistną oraz rdestnicą pływającą. Obrzeża zbiorników porośnięte są wierzbą szarą, brzozą i robiną akacjową. Powierzchnia w/w obszaru wynosi 388 ha.

- **Grądy nad Jeziorami Zduńskim i Szpęgawskim PLH 220067.** Obszar znajduje się na terenie administracyjnym obejmującym Gminę Starogard Gdański (obszar wiejski) w powiecie starogardzkim oraz Gminę Tczew (obszar wiejski) w powiecie tczewskim. Powierzchnia obszaru chronionego zajmuje 236,33 ha. Obszar decyzją Komisji Europejskiej uznano za mający znaczenie dla Wspólnoty w 2011 r. Obszar ten jest unikatowy ze względu na występowanie siedlisk przyrodniczych takich jak: żyzne buczyny, grąd subatlantycki oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Aktualnie obszar nie posiada planu zadań ochronnych.

Na obszarze występują też użytki ekologiczne, czyli zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej:

- **„Parowa”** – o powierzchni 6,28 ha, usytuowany na terenie Gminy Gniew, utworzony w 2001 roku w celu ochrony siedliska rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny.
- **„Strzelnica w Gniewie”** – obiekt starej strzelnicy, w którym zimują nietoperze. Użytek utworzony w 2008 roku o pow. 0,11 ha.
- **„Borawa”** – o powierzchni 15,94 ha, usytuowany na terenie Gminy Gniew, utworzony w 2007 roku w celu ochrony siedliska łągowych rzadkich gatunków ptaków: bączka, bąka i kropiatki. Użytek stanowi obszar starorzecza rzeki Borawy, która dawniej okalała wyspę, aktualnie jest to obszar wokół miejscowości Kuchnia. Obszar ten stanowi rozległe trzcinowisko.
- **„Szczerbięcińskie Mokradła”** - o powierzchni 1,45ha, usytuowany w Gminie Tczew utworzony w 2021 roku w celu ochrony zbiorowisk wodnych, nawodnych, torfowiskowych oraz łągowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory
- **„Szczerbięcińskie Jezioro Strzebli”** - o powierzchni 1,83 ha, usytuowany w Gminie Tczew, utworzony w 2021 roku w celu ochrona zbiorowisk wodnych, nawodnych, łąkowych oraz łągowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory, a w szczególności strzebli błotnej (przekopowej)
- **„Szczerbięcińskie sieweczki”** – o powierzchni 0,07 ha, usytuowany w Gminie Tczew, utworzony w 2021r w celu ochrony zbiorowisk wodnych, nawodnych, łąkowych oraz łągowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory, a w szczególności sieweczki rzecznej.

Wskazane w uchwałach gmin i ich uzasadnieniach w pewnym stopniu definiują zakres możliwej interwencji, odpowiednio do zapisów FEP 2021-2027.

Największą rzeką regionu jest Wisła, wzdłuż której leży obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia”. Pozostałe cieką to odcinki rzek pojeziernych: Wierzycy i Szpęgawy oraz prawy dopływ Wierzycy – Janka.

Obszar objęty LSR opisany jako „łagodna kraina”, z dużymi walorami krajobrazowymi sprzyjać może promocji i rozwijaniu aktywnych form wypoczynku oraz niektórych rodzajów turystyki, w tym konnej i caravaningu.

Charakterystycznym, choć niezbyt liczny element obszaru LGD są jeziora. Wypełniają one zagłębienia terenu typowe dla rzeźby młodoglacjalnej. Na rozpatrywanym terenie licznie występują małe jeziora bezodpływowe, tzw. „oczka”.

Do większych jezior obszaru LGD Wstęga Kociewia należą: Damaszką - 80,9 ha; Połwieś, o 38,2 ha, Rakowieckie- 32,2 ha; Jelenie- 33,4 ha; Rokickie – Duże - 24,1 ha oraz Rokickie- Małe - 7,8 ha. Starsi mieszkańcy z sentymentem wspominają, że dawniej niektóre były wykorzystywane do letnich kąpiel i wypoczynku. Powrotowi do tego zwyczaju może sprzyjać poprawa stanu czystości wód.

Jeśli chodzi o cenę stanu środowiska to w opinii ankietowanych najwyższą ocenę uzyskały stan powietrza oraz jakość wód. Te spostrzeżenia w odniesieniu do powietrza potwierdza „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tczewskiego na lata 2021-2026” - większość badanych szkodliwych substancji występuje w stężeniu nie przekraczającym dopuszczalnego poziomu. Niestety opisana w raporcie jakość wód nie jest dobra. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest intensywne rolnictwo i antropopresja na rzeki.

Najwięcej zastrzeżeń uczestników konsultacji budzi zagospodarowanie wód opadowych i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

W trakcie konsultacji zwracano uwagę na, nieco mniejszy niż przed kilku laty, ale wciąż zauważalny, problem porzucania różnego rodzaju odpadów, głównie na terenach leśnych i w rzece Wierzycy. Mieszkańcy

są zgodni, że dowodzi to wciąż niskiej świadomości ekologicznej. Ważnym jest, że ludzie młodzi deklarowali swój udział w kolejnych, a kiedyś bardziej popularnych „akcjach sprzątnięcia świata”, jeśli takie zostaną zorganizowane.

10. Warunki rozwoju dla OZE. Obszar LGD leży w korzystnej strefie wiatrów, czyli sprzyjającej budowie elektrowni wiatrowych. Ich potencjalną moc oszacowano w 2015r na 10,2 GW (energetyka duża) i 296 MW (energetyka mała).

W województwie pomorskim możemy liczyć na usłonecznienie, czyli średnią liczbę godzin z bezpośrednią operacją słońca w ciągu roku, w przedziale od 1 540 do 1 720 godzin, a obszar objęty LSR ma wskaźnik mniej więcej średni. (źródło: *Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, Słupsk 2015*). Pozwala to na budowę instalacji fotowoltaicznych o efektywności wyższej niż średnia krajowa.

Z dokumentu „Szacunki danych o zużyciu energii w gospodarstwach domowych w 2020”30 opublikowanego przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska wynika, że w 2020 r kolektory słoneczne były zainstalowane w 2,8% gospodarstw domowych w Polsce, natomiast pompy ciepła w 1,53%. W ramach programu Mój prąd w województwie Pomorskim do września 2021) przyznano 25 614 dotacji (źródło: www.mojprad.gov.pl; www.gov.pl/web/klimat/badania-statystyczne). Wzrost cen konwencjonalnych nośników energii każe przewidywać, że zainteresowanie wykorzystaniem OZE i magazynów energii elektrycznej będzie rosło. Samorządy gminne w trakcie konsultacji wyrażały zainteresowanie pozyskiwaniem środków finansowych na zainstalowanie odnawialnych źródeł i magazynów energii w obiektach publicznych, takich jak ośrodki kultury, świetlice, boiska czy siłownie plenerowe, co pozwoli na obniżenie kosztów ich eksploatacji, a w konsekwencji zwiększenie do nich dostępu.

Obecnie samorządy posiadają następujące instalacje fotowoltaiczne: gmina Gniew : świetlica w Kolonii Ostrowickiej o mocy 6,36 kWp, Zespół Szkół w Opaleniu o mocy 139,5 kWp, Przedszkole Publiczne w Gniewie o moc 13,5 kWp, przedszkole w Wielkich Walichnowach o mocy 13,05 kWp, szkoła podstawowa nr 1 w Gniewie o mocy 10,07 kWp, szkoła podstawowa w Piasecznie o mocy 8,55 kWp, GOSiR w Gniewie o mocy 27,56 kWp, Dom kultury w Opaleniu o mocy 10,07 kWp; gmina Morzeszczyn : szkoła podstawowa w Morzeszczynie o mocy 25,6 kWp i remiza OSP w Morzeszczynie o mocy 17,6 kWp; gmina Pelplin: ZKiW nr 1 o mocy 20,21 kWp, szkoła podstawowa nr 2 w Pelplinie o mocy 30,34 kWp i Urząd Miasta i Gminy Pelplin o mocy 10,36 kWp ; gmina Tczew: szkoła podstawowa w Dąbrówce o mocy 18,75 kWp.

Wszystkie samorządy gminne w trakcie konsultacji deklarowały zrealizowanie w najbliższych latach inwestycji polegających na wyposażeniu obiektów publicznych w instalacje fotowoltaiczne. Wynika to z dążenia od zmniejszenia kosztów utrzymania obiektów oraz wpływu na środowisko i klimat. Logicznym uzupełnieniem takich instalacji są magazyny energii pozwalające na korzystanie z energii odnawialnej poza okresem silnego nasłonecznienia.

W trakcie konsultacji mieszkańcy wskazywali na niewystarczające wykorzystanie OZE, skutkujące pogorszeniem się stanu środowiska naturalnego, ale także wzrostem zagrożenia dla ich zdrowia.

11. Zasoby historyczne i kulturowe. Obszar objęty strategią w całości znajduje się w regionie etniczno-kulturowym Kociewie. Jak każdy region etniczny, również Kociewie nie ma ściśle określonych granic, a te którymi się posługujemy, zostały wytyczone przez dialektologów na podstawie badań gwary i jej wspólnych cech wśród posługującej się nią ludności, a także poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców.

Przenikanie się i nakładanie w różnych okresach różnych kultur, powoduje, że obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” posiada ciekawe i zróżnicowane dziedzictwo kultury materialnej. Można tu znaleźć ślady wczesnośredniowiecznych grodzisk, wiele zabytków sakralnych z pocysterską Bazyliką Katedralną w Pelplinie i sanktuariami, aż po Wzgórze Zamkowe w Gniewie, którego perłą jest średniowieczny zamek krzyżacki.

Wśród najbardziej znaczących zabytków materialnych obszaru LGD warto wymienić:

Gmina Gniew- Zamek pokrzyżacki w Gniewie (XII/XIV w.), obecnie hotel, basen i strefa spa, Pałac Marysienki w Gniewie, wzniesiony na podwórzu zamkowym przez Jana III Sobieskiego jako rezydencja dla

małżonki (XVII w.) – obecnie hotel, dawne koszary, obecnie Hotel Rycerski z restauracją, Dom Bramny, obecnie oddział Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, kościół pw. Św. Mikołaja w Gniewie z wyposażeniem pochodzącym z różnych epok (od XIII w.), Sanktuarium Maryjne w Piasecznie, kościół pw. Narodzenia NMP, z cudowną figurą Madonny z Dzieciątkiem, czczoną od roku 1380 oraz z kaplicą ze „Studzienką” (XIV w.), kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Opaleniu. (XVIII w.);

Gmina Morzeszyczyn - kościół pw. Św. Jakuba w Dzierżążnie z wyposażeniem barokowym (XIV w.), założenie parkowo-pałacowe w Lipiej Górze (XIX w.).

Gmina Pelplin - Bazylika Katedralna w Pelplinie pw. Wniebowzięcia NMP (XIII-XIV w.) o bogatym wystroju z licznymi dziełami sztuki i rzemiosła artystycznego, kościół pw. Bożego Ciała w Pelplinie (XIV w.), zabytkowe wały przeciwpowodziowe w Małych Walichnowach i Międzyłężu, pozostałości pomennonickie – częściowo zachowane urządzenia odwadniające oraz fragmenty typowej zabudowy w okolicach Małych Walichnow, ogród barokowy wraz Pałacem Biskupim i wozownią (obecnie cukiernia)

Gmina Subkowy - Sanktuarium Św. Wojciecha, z gotyckim kościołem (XIV w.) w Gorzędzieju, gotycki kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Subkowach, przepompownie położone w Rybakach pochodzące z 1897 r. wraz z zespołem śluz wałowych.

Gmina Tczew - gotycki kościół pw. Św. Trójcy w Lubiszewie – Sanktuarium Maryjne (XIV w.), kościół pw. Macierzyństwa NMP z w. w Miłobądku (XIV w.), zabytkowy kościół w Turzu z amfiteatralnie usytuowana częścią dla wiernych.

Na obszarze objętym LSR znajdują się następujące muzea: Muzeum Diecezjalne w Pelplinie założone w 1928r, z wieloma cennymi starodrukami, w tym, z jedynym w Polsce egzemplarzem Biblii Gutenberga i zbiorami głównie sztuki sakralnej, Biblioteka Diecezjalna w Pelplinie ze zbiorami rękopisów i starodruków, Muzeum Archeologiczne na Zamku w Gniewie, Muzeum Tradycji Polskiego Ruchu Ludowego, chata kociewska i ekspozycja regionalna w Piasecznie.

Bogata historia i jej materialne dziedzictwo skupione w Pelplinie i Gniewie dają szansę na wspieranie rozwoju gospodarczego związanego z szeroko rozumianym czasem wolny i turystyką, wykorzystującego zasoby przyrodnicze i kulturowe obszaru. Mogą to być przedsięwzięcia „satelickie” i uzupełniające dla usług świadczonych przez już działające podmioty gospodarcze.

Kuchnia kociewska ze względu na historię obszaru jest kuchnią mieszaną, na którą składają się receptury lokalne i te przyniesione przez osadników. Mimo to istnieje szereg potraw typowo „kociewskich”.

W tradycji kociewskiej zachowało się wiele regionalnych potraw W 2006 roku na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisano dwa wyroby cukiernicze: „femergenki kociewskie” (jasnobrązowe ciasteczka z białym lukrem, słodkie o intensywnym zapachu przypraw korzennych oraz „grochowinki kociewskie” (małe, rogate ciasteczka smażone na smalcu, na zewnątrz jasnozłote, rumiane, w środku jaśniejsze, jak ciasto babkowe, słodkie, pachnące świeżym ciastem). W 2014 r. zarejestrowano zupełnie nową potrawę postną gotowaną najczęściej na piątkowy obiad) i „bómbomy z dekla”, czyli kociewskie domowe cukierki, karmelki na bazie cukru, smażone na patelni i studzone na emaliowanej pokrywie (dekle) postawionej tak, by tworzyła jakby miseczkę. Produktów kociewskich na liście jest więcej, ale w LSR opisano tylko te, które zostały zgłoszone przez podmioty z obszaru LGD.

Jednakże niewiele z wyżej wymienionych produktów nie jest dostępnych w ciągłej sprzedaży na terenie obszaru objętym LSR. Najłatwiej kupić w lokalnej piekarni w Pelplinie „femergenki”. Oczywiście można je nabyć okazjonalnie, na zamówienie lub otrzymać w prezencie, podobnie jak część innych lokalnych specjałów. Przyczyna takiego stanu rzeczy tkwi w złożonych procedurach i wyśrubowanych warunkach, określonych przez przepisy prawa, którym miejscowi wytwórcy rzadko są w stanie sprostać. W poprzednim okresie programowania kilka osób podejmujących działalność gospodarczą deklarowało wykorzystanie i lokalnych produktów rolnych i tradycji kulinarnych, ale żadna z nich nie wyspecjalizowała się kuchni kociewskiej. Pewna część lokali gastronomicznych w swoich kartach dań oferuje potraw regionalne, ale rzadko zgodne są one z oryginalnymi recepturami.

LGD, samorządy lokalne różnych szczebli, jak i sami zainteresowani podejmują rozmaite działania związane z promocją produktów lokalnych, ale nie zawsze one w pełni skoordynowane. Najbardziej efektywne są działania promocyjne realizowane w ramach podejścia Leader (w obu poprzednich okresach realizacji LSR). Były to zarówno warsztaty, jak i wydawnictwa finansowane w poprzez małe projekty, a także działania

promocyjne zrealizowane przez LGD, w tym projekty współpracy ponadregionalne i międzynarodowy. Taka działalność, prowadzona w partnerstwie powinna być kontynuowana w kolejnych latach.

12. Turystyka i rekreacja. Krajobraz Kociewia pięknie opisał ksiądz J.S Pasierb, przyrównując go do Toskanii. On też jako pierwszy użył pojęcia „łagodna kraina”, które obecnie wykorzystywane jest w działaniach promocyjnych.

Na obszarze objętym LSR, w Dolinie Dolnej Wisły występują miejscami depresje i kompleksy łąk w tym tzw. „Mała Holandia” koło Wielkich Walichnow.

Duży potencjał turystyczny ma rzeka Wierzycy, która na prawie całej swej długości zachowała naturalny i nieco dziki charakter. Przegradzają ją liczne zwały drzewne i często oraz szybko zmienia się poziom wody przez co staje się atrakcyjna dla bardziej wytrawnych miłośników kajakarstwa. Była ona objęta jest SPO „Kajakiem przez Pomorze”. Obecnie na całej jej długości można znaleźć nowoczesne, funkcjonalne i stylistycznie jednorodne stacje kajakowe. Rzeka, a w mniejszym stopniu także jeziora i stawy, mogłaby być wykorzystywana dla celów rekreacyjnych i sportowych, zwłaszcza do rozwoju wędkarstwa. Problemem są niekiedy niechętnie postawy właścicieli lub zarządców poszczególnych akwenów. Wokół Wierzycy realizowane były liczne działania projektowe, poczynając od Pilotażowego Programu Leader +, a na projekcie współpracy dwóch kociewskich LGD kończąc. Atrakcyjność i wciąż niewykorzystany potencjał rzeki potwierdzają badania „Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)” zrealizowane przez Lokalną Organizację Turystyczną „Kociewie” na zlecenie LGD „Wstęga Kociewia”.

Ilość lasów w powiecie nie jest imponująca, ale i ona może być wykorzystana z pożytkiem dla mieszkańców i turystów. Las to nie tylko miejsce pozyskiwania drewna (ostatnio bardzo intensywnego), nie tylko teren eksploatowany przez myśliwych i grzybiarzy. Lasy podmiejskie są ulubionym celem spacerowiczów, a od pewnego czasu, w 2 lokalizacjach koło Pelplina i Gniewu, pojawili się miłośnicy singletracku.

Na obszarze objętym LSR od lat prowadzone są prace nad rozwojem szlaków turystycznych. Obecnie wytyczonych jest 7 szlaków pieszych: Kociewski (żółty), Tczew-Czarna Woda, Ziemi Tczewskiej im. Romana Klima (zielony), Tczew-Rakowiec; Rzeki Wierzycy (niebieski), Pogódki-Gniew; Opaleński (żółty), Rakowiec-Opalenie, Lasów Dębińskich (niebieski), Rakowiec-Wiosło Małe; Motławski (zielony); Gdańsk-Tczew; Dolnej Wisły (czarny), Tczew-Nowe o łącznej długości 223,8 km, z czego na obszar LSR przypada ok.216km. Wszystkie są oznakowane wg standardów PTTK, z odnawianym oznakowaniem, na przebiegu tablice informacyjne oraz miejsca postojowe.

Szlaki rowerowe. Główne trasy powstały latach 2009-2010 z inicjatywy Lokalnej Organizacji Turystycznej KOCIEWIE w ramach projektów dofinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2007–2013 a także z budżetów gmin, w roku 2012 z inicjatywy Gminy Morzeszczyn powstał Szlak Rumiankowy (Dzierżążno-Skórcz). Wiślana Trasa Rowerowa to inicjatywa Samorządu Województwa Pomorskiego z udziałem finansowanym gmin. Wszystkie są oznakowane wg standardów PTTK, z odnawianym oznakowaniem, na przebiegu tablice informacyjne, miejsca postojowe.

Aktualnie wytyczone są szlaki: Grzymisława (zielony), Tczew-Świecie, Motławski (czerwony), Gdańsk-Tczew; Po Dolinie Dolnej Wisły (czarny); Tczewski (niebieski), Tczew-Góra, Joannitów (czarny), Skarszewy-Tczew, Maternów (czerwony), Starogard Gdański-Pelplin, Opata Wenera (czarny), Pogódki- Pelplin; Rumiankowy (czerwony), Dzierżążno-Skórcz; Jabłoniowy (żółty), Tczew-Tczew; Wiślana Trasa Rowerowa (nie wszystkie odcinki są zrealizowane i oznakowane) o łącznej długości 209,3 km, z czego na obszar objęty opracowaniem przypada ok.191 km (beż Wiślanej trasy rowerowej).

Szlaki konne. Na terenie całego Kociewia w latach 2009-2011 wykonano ponad 200 km szlaków konnych w ramach programu KOCIEWIE NA 4 KOPYTA, których realizatorem była Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, oznakowanie powstało przy pomocy środków Samorządu Województwa Pomorskiego, gmin partnerskich oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki. Na obszarze LSR Wstęga Kociewia znajdują się tylko niewielkie odcinki kilku szlaków. Oznakowanie wg standardów PTTK oraz opracowania LOT KOCIEWIE, nie odnawiane od wielu lat, niekompletne, bez infrastruktury postojowej czy informacyjnej.

W skład tras konnych na obszarze LGD wchodzi: Mysinek–Boroszewo (trasa 7) Rajkowski Młyn–Waćmierz–Swarożyn–Młynki–Małzewo–Boroszewo; Boroszewo–Krań (trasa 8), Boroszewo–Bojary (4,8 km); Waćmierz–Wielgłowy (trasa U), Waćmierz–Płaczewo–Wielgłowy (8,7 km), o łącznej długości 32,7 km. a także szlaki konne w Gminie Gniew.

Na obszarze LGD „Wstęga Kociewia” istnieje właściwie tylko jeden szlak kajakowy: rzeki Wierzycy. Jest on w pełni zagospodarowany turystycznie. W roku 2014 ze środków PROW (poprzez LGD Chata Kociewia i LGD Wstęga Kociewia) został oznakowany spławny odcinek Wierzycy oraz posadowione miejsca odpoczynkowe. W latach 2021-2022 ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 zrealizowano profesjonalne pola biwakowe, przystanie, przenoski. Na terenie LSR to około 46 km szlaku wodnego.

Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii zlokalizowane są w Gminie Tczew (nad Jeziorem Damaszką, w miejscowości Turze i nad Jeziorem Rokickim Dużym w Lubiszewie Tczewskim) oraz w Gminie Gniew (Jeziro Tymawskie, w miejscowości Tymawa, Jezero Półwieś w miejscowości Półwieś, Jezero Pieniążkowo w miejscowości Pieniążkowo i Jezero Rakowiec w Rakowcu). Ponadto w Gminie Gniew znajduje się 1 kąpielisko powiązane z obiektami hotelowo-gastronomicznymi (nad Jeziorem Jelenim). Należy podkreślić, że dobrze zorganizowane kąpieliska mogą być pewnym magnesem dla turystów, ale w większym stopniu służą jako obiekty rekreacyjne, które podnoszą jakość życia, co z pewnością dobrze odebrałoby zwłaszcza młodzi mieszkańcy.

Na infrastrukturę turystyczną obszaru składają się też 3 skategoryzowane obiekty hotelowe: Zamek Gniew **** (Gniew), Gościniec i Hotel nad Wisłą *** (Knybawa, Gmina Tczew) i Hotel Na Wzgórzu ** (Gniew), 8 pensjonatów i zajazdów oraz 11 gospodarstw agroturystycznych, z czego większość w Gminie Gniew.

Jak już wcześniej wspomniano, atutem obszaru jest jego położenie. Przebiegają przez niego i autostrada A1 i dwie ważne drogi krajowe DK 91 i DK 22. Co więcej w pobliżu (odległości nie większej niż godzina jazdy samochodem) zlokalizowane są rozpoznawalne, co najmniej w skali kraju, atrakcje turystyczne - Gdańsk i Malbork (z Zamkiem Krzyżackim). Można to wykorzystać dla budowy miejsc postojowych dla miłośników caravanningu, co z pewnością poprawi atrakcyjność turystyczną regionu.

Warto pamiętać, że infrastruktura, potocznie określana jako turystyczna ma też drugą funkcję-rekreacyjną. Wszystkie wyżej wymienione obiekty takie jak szlaki, kąpieliska, stacje (z wyjątkiem obiektów noclegowych i camperparków) służą zarówno turystom jak i mieszkańcom obszaru, a być może w odwrotnej kolejności. Bliska, łatwo dostępna i niekomercyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna podnosi standard życia i sprzyja aktywnemu wypoczynkowi, co ma bardzo korzystny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców.

Ważnym magnesem dla turystów są zabytki. W skali kraju najbardziej znane i popularne są powstałe w okresie średniowiecza gotyckie obiekty Gniewa i Pelplina. To potencjał, który można i należy wykorzystywać dla rozwoju obszaru, choćby poprzez tworzenie powiązań z nimi obiektów mniej znanych i wydarzeń realizowanych w innych miejscach. Z jednej strony oznacza to konieczność „wpisania się” w klimat tych miejsc, a z drugiej strony szansą jest wzbogacenie prawie kompletnego produktu turystycznego (Wzgórze Zamkowe) i ciągle „w budowie” (kompleks pocysterski w Pelplinie wraz z w ostatnich latach odrestaurowanym ogrodem biskupim o barokowym założeniu oraz starą wozownią) produktu turystycznego o nowe, innowacyjne elementy. Jest to szansa na budowanie powiązań pomiędzy już działającymi podmiotami a nowymi, mogącymi powstać oparciu o program Leader, w ramach lokalnej strategii.

Podobnie jak w innych częściach kraju po całym obszarze rozsiane są liczne kapliczki i krzyże przydrożne. Są także pojedyncze budowle, czasami relikty większych, które odpowiednio wyeksponowane, a także połączone z innymi mogą być cennym dowodem dziedzictwa lokalnego, a dobrze oznaczone, połączone w szlaki mogą stanowić atrakcję dla turystów, ale także zachętę dla mieszkańców do dłuższych spacerów lub krótkich wycieczek rowerowych.

W najatrakcyjniejszych turystycznie miejscach organizowane są duże i otwarte imprezy cykliczne. Najważniejsze z nich Turniej Rycerski o szablę Jana III Sobieskiego i Vivat Vasa w Gniewie oraz Jarmark Cysterski i Dzień św. Bernarda w Pelplinie. Duża liczbę przybyszów gromadzą odpusty w sanktuariach w

Piasecznie (gmina Gniew), w Gorzędzieju (Gmina Subkowy) i w Lubiszewie (gmina Tczew). Na rzece Wierzycy organizowane są sporadycznie spływy kajakowe.

Turystyka nie jest szczególnie ważną dziedziną gospodarki na obszarze LSR. Tak jak w całym kraju także i w Powiecie Tczewskim zanotowano spadek liczby turystów w stosunku do roku 2016. W oczywisty sposób najtrudniejszy był pandemiczny rok 2020.

13. Aktywność społeczna.

Tabela: liczba stowarzyszeń działających na terenie Powiatu Tczewskiego zarejestrowanych w KRS

Gmina	Ilość podmiotów
Gniew	53
Morzeszczyn	16
Pelplin	51
Subkowy	18
Tczew	48
Razem	186

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl/>

Tabela: liczba organizacji pozarządowych poza KRS (rejstry Starostwa Powiatowego w Tczewie)

Gmina	Liczba stowarzyszeń zwykłych	Liczba uczniowskich klubów sportowych	Liczba klubów sportowych	Liczba stowarzyszeń zwykłych	Liczba uczniowskich klubów sportowych	Liczba klubów sportowych
Gniew	3	8	4	1	8	6
Morzeszczyn	1	1	2	0	0	2
Pelplin	5	7	10	3	6	6
Subkowy	1	1	2	0	2	1
Tczew	21	4	6	0	1	4
Razem	12	21	24	4	7	19

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Tczewie

Zestawienie pokazuje, że we wszystkich grupach zmalała liczba organizacji pozarządowych, najbardziej wśród UKS. Spadek liczby nie zawsze oznacza koniec działalności, bo część organizacji została „przeniesiona” do KRS, pewna część UKS związana była z nieistniejącymi już gimnazjami, a część stowarzyszeń zwykłych powstała na bazie spontanicznych działań, jak choćby protesty wobec dużych planowanych inwestycji czy niektórych decyzji politycznych.

Tabela: liczba kół gospodyń wiejskich i ochotniczych straży pożarnych

Gmina	KGW	OSP
Gniew	9	11
Morzeszczyn	5	5
Pelplin	bd	9
Subkowy	3	3
Tczew	21	9
Razem	-	37

Źródło: dane własne LGD

Ponadto obszar działania LGD swoim zakresem aktywności obejmują: Powiatowa Rada Rynku Pracy, Powiatowa Pomorska Izba Rolnicza Powiatu Tczew, Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza, oddział Tczew i Pracodawcy Pomorza, oddział w Tczewie. Te dwie ostatnie zostały włączone w proces konsultacji przygotowywanej strategii.

Grupy docelowe. W oparciu o analizę ludności zamieszkującej obszar LSR oraz jej potrzeby wskazane w powyższej analizie oraz w oparciu o materiały zebrane w procesie konsultacji LGD zdiagnozowało następujące grupy osób w niekorzystnej sytuacji, które uzyskają wsparcie w LSR.

Grupa osób	Planowane wsparcie
Seniorzy i osoby z niepełnosprawnością	Wsparcie poprzez: inwestycje w dostosowanie infrastruktury publicznej do świadczenia w niej świadczeń z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie ilości niekomercyjnych usług z zakresu pomocy społecznej poprzez jej deinstytucjonalizację. (przedsięwzięcia: 2.1 i 2.2).
Ludzie młodzi do 25 roku życia	Projekt grantowy skierowany wyłącznie do ludzi młodych (przedsięwzięcie 1.5).
Kobiety i osoby z niepełnosprawnością na rynku pracy	Preferencja poprzez Kryteria wyboru w pozyskiwaniu środków na podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczej (przedsięwzięcia: 1.3, 2.3 i 3.2).

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Opracowana strategia jest spójna wewnętrznie, bo wszystkie zaplanowane w niej działania zmierzają do osiągnięcia założonych celów. Przedsięwzięcia są komplementarne, bo wzajemnie się uzupełniają poprzez działania podmiotów z różnych sektorów, co w sumie daje efekt synergiczny. Dokument też wpisuje się w założenia programów strategicznych wyższego rzędu. Wszystkie te cechy odnoszą się zarówno do etapu planowania (opracowywania) LSR ja i planowanego jej wdrożenia. Wszystko to razem pozwoli na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb lokalnej społeczności i wzrost potencjału jej członków.

Spójność. Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru LGD „Wstęga Kociewia” jest w pełni zgodna z programami i celami Unii Europejskiej, dokumentami planistycznymi na poziomie krajowym i regionalnym, a także lokalnym, tj. powiatowym.

Program Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 jest podstawowym dokumentem, w oparciu o który powstała Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021-2027 dla gmin: Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew. Oczywiście jest, że jej zapisy są w pełni zgodne zarówno merytorycznie, jak i formalnie z wymogami programu.

LSR jest zgodna z następującym celem szczegółowym PS WPR:

- SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa

Odpowiednio do niego wskazano 3 obszary interwencji (dla ułatwienia zrozumienia strategii przyporządkowano je 3 kolorom- odpowiadającym kolorom herbu Kociewia). W oparciu o nie zostały sprecyzowane cele główne, a następnie przedsięwzięcia.

LSR jest zgodna z dokumentami regionalnymi.

W pełni wpisuje się w cele i zadania Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, który został opracowany przez Samorząd Województwa Pomorskiego i zatwierdzony decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej nr C (2022) 8860 z dnia 7 grudnia 2022 r.

Po pierwsze, zgodna jest z Priorytetem 2 Bardziej zielone Pomorze, cel(ii) - wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju. LGD zaplanowała w „obszarze zielonym” wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii, a konkretnie magazyny energii. Zaplanowano w nim działania w trybie konkursu dla podmiotów niekomercyjnych, które posiadają już odnawialne źródła energii. Zastosowany zostanie mechanizm bezzwrotnego finansowania.

Po drugie, nowa LSR na lata 2021-2027 jako kolejne, w „obszarze zielonym”, zakłada działania na rzecz wzmocnienia ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, co w całości odpowiada Priorytetowi 2 Bardziej zielone Pomorze, w tym jego celowi (vii). Także i tu zostanie zastosowany instrument bezzwrotny. Operacje będą obejmować wspieranie działań o charakterze inwestycyjnym, ale też miękkich działań badawczych, edukacyjnych i promocyjnych, w różnorodnych formach.

Po trzecie, w „obszarze żółtym”, odpowiednio do ujętego w FEP 2021-2027 Priorytetu 6 Fundusze Europejskie dla silnego społecznie Pomorza, w tym jego celu (vi), LGD zaplanowała operacje inwestycyjne, które posłużą wzmocnieniu roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Poprzez instrument bezzwrotny wspierana będzie budowa bezpiecznych kąpielisk, niezbędnej infrastruktury szlaków konnych, miejsc postojowych dla kamperów oraz tras singletrack (dla amatorów kwalifikowanego kolarstwa górskiego). Całą tak zbudowaną infrastrukturą będzie otwarta i publiczna, a także odpowiednio do rodzaju, dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Po czwarte, w „obszarze niebieskim” przewidziano inwestycje w obiekty publiczne, znajdujące się we władaniu samorządów lokalnych lub podległych im jednostek organizacyjnych, które później będą służyć wspieraniu włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, co odpowiada celowi

(iii) w Priorytecie 6 Fundusze Europejskie dla silnego społecznie Pomorza. Zastosowany zostanie instrument bezzwrotny, a rozwinięta dzięki temu infrastruktura będzie mieć ogólnodostępny i niekomercyjny charakter i ma służyć realizacji szeroko rozumianych usług społecznych, na rzecz osób znajdujących się w szczególnej sytuacji. Operacje będą polegać na modernizacji obiektów publicznych, przede wszystkim świetlic wiejskich, w tym likwidacji barier architektonicznych.

Po piąte, także w „obszarze niebieskim” zaplanowano wsparcie operacji nie inwestycyjnych w postaci m.in. usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej, wsparcia dziennego dla seniorów i dzieci doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, co wpisuje się w cel (k), Priorytetu 5 Pomorza o silniejszym wymiarze społecznym. Poprzez konkurs grantowy przyznawana będzie pomoc bezzwrotna, a ze świadczonych usług beneficjenci ostatecznie będą korzystać bezpłatnie.

LSR dla obszaru LGD „Wstęga Kociewia” w swoich działaniach opisanych wcześniej w „obszarze zielonym”, a po części też w „obszarze żółtym” jest zgodna także z „Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego” opracowanym przez Samorząd Województwa Pomorskiego.

Znajdujemy w nim zapis Priorytetu 1.2 „Różnorodność biologiczna i krajobraz”, który w działaniu 1.2.3 „Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej” mówi o wspieraniu operacji polegających m.in. na „uzupełnianiu istniejących drzewostanów zwłaszcza na terenach częściowo zadrzewionych, ale także śródpolnych, alei drzew, w miastach, w tym w przestrzeniach publicznych; – ochrona gatunków i siedlisk”. Takie działania, w tym oparte o uchwały gmin o użytkach ekologicznych, zbadanie stanu pomników przyrody i działania naprawcze dla niektórych z nich zaplanowane są przez LGD.

Tamże, w Priorytecie 2.1 „Czysta energia”, w działaniu 2.1.1 „Rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym wspieranie energetyki rozproszonej” zakres interwencji zdefiniowano m.in. jako „Budowa instalacji fotowoltaicznych (PV)”, a preferencje obejmują budynki należące do jst i ich jednostek organizacyjnych dla przedsięwzięć realizowanych w celu zaspokojenia potrzeb własnych wynikających z prowadzonej działalności”. LGD zamierza poprzez środki z PS wspierać wyposażenie publicznych budynków i obiektów w instalacje fotowoltaiczne.

W działaniu 2.13 zaplanowano „Rozwój efektywnych energetycznie oraz inteligentnych systemów przesyłu, dystrybucji, magazynowania paliw i energii oraz systemów oświetlenia zewnętrznego”, co wyraża zakres interwencji „Rozwój infrastruktury na potrzeby wdrażania nowych technologii (np. magazyny energii, ...)”. Odpowiednio do tego w LSR zaplanowano wsparcie ze środków Programu FEP 2021-2027 budowy magazynów energii elektrycznej dla obiektów samorządowych.

Zgodność LSR z „Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego” przygotowanym dla województwa pomorskiego znajdujemy w „obszarze żółtym”, który dotyczy zarówno rozwoju turystyki, jak i infrastruktury oraz usług czasu wolnego. W tym RPS znajduje się Cel szczegółowy 3. „Inspirująca oferta turystyczna i czasu wolnego”.

Zakres interwencji w działaniu 3.1.1 Systemowe wsparcie infrastruktury obejmuje m.in. zagospodarowanie kąpielisk. Natomiast działanie 3.1.2 „Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty” polega na „opracowaniu i wdrożeniu wytycznych oraz rekomendacji z uwzględnieniem pozytywnego efektu środowiskowego, dotyczących m. in.: kąpielisk, wytyczania i zagospodarowania szlaków konnych i karawaningowych miejsc postojowych. Wypracowane standardy zostaną wykorzystane podczas budowy infrastruktury służącej zarówno turystom jak i mieszkańcom. Ten zakres będzie finansowany z pieniędzy Programu FEP 2021-2027 (EFRR).

Zarząd Województwa Pomorskiego opracował także „Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”. Zgodne z tym programem zgodne są działania zapisane głównie w „obszarze niebieskim” LSR.

Cel szczegółowy 2 „Wrażliwość społeczna” programu zakłada, że „Działania będą mieć charakter dwutorowy i dotyczyć będą rozwoju zdolności sektora publicznego do pełnego włączenia osób doświadczających wykluczenia oraz jednoczesnego wzmocnienia potencjału tych osób do włączenia oraz osiągnięcia możliwie najwyższej jakości życia”.

Działanie 2.1.1 Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego ma w swoim zakresie interwencji m.in.: „deinstytucjonalizację usług na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnością ..., Upowszechnienie usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej np. usługi asystenckie, opiekuńcze..., Rozwój oferty opieki wytchnieniowej dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. seniorów, osób z niepełnosprawnością, długotrwale i ciężko chorych)... , animacja społeczności lokalnych, w tym rozwój oferty domów /klubów seniora, domów / klubów sąsiedzkich”. Ten zakres pokrywa się z zapisami LSR. Takie operacje, skierowane głównie do seniorów, osób z niepełnosprawnością i przewlekle chorych przewidziane są w LSR i będą finansowane z programu FEP 2021-2027 (EFS+).

Natomiast działanie 2.1.2 „Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego” wpisane w program strategiczny wskazuje zakres interwencji jako m.in.: „Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz społeczności lokalnych m.in. poprzez inwestycje dot. domów / klubów seniora, domów /klubów sąsiedzkich oraz poprawa warunków w już istniejących obiektach” i „Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz wsparcia dziennego dzieci i młodzieży”. Źródłem finansowania działań inwestycyjnych gmin, głównie modernizacji świetlic wiejskich, będzie Program FEP 2021-2027 (EFRR).

W działaniu 2.2.1 Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów” wspierane będą operacje polegające na m.in.: „Rozwoju oferty aktywności społecznej dla seniorów w szczególności w formie projektów realizowanych przez NGO”, co także odpowiada działaniom ujęty w LSR w „obszarze niebieskim”. W tym obszarze przewiduje się projekty grantowe, realizowane przez jednostki organizacyjne gmin i organizacje pozarządowe, finansowane z funduszy PS WPR.

Zaplanowane w LSR operacje są zgodne z dokumentami strategicznymi Powiatu Tczewskiego.

Z „Programem ochrony środowiska dla Powiatu Tczewskiego na lata 2021-2026” i jego celem „Poprawa jakości powietrza”, w tym z jego zadaniami: „Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych...” i „Wymiana indywidualnych źródeł ciepła opalanych drewnem i węglem na mniej emisyjne lub na odnawialne źródła energii” zgodne są działania w „obszarze zielonym” (inwestycje w odnawialne źródła energii) i „obszarze żółtym” (m.in. inwestycje w OZE dla obiektów użyteczności publicznej). Jest to nie tylko podobieństwo zakresów działań, ale także podmiotów odpowiedzialnych (właściciele i zarządcy budynków, gminy i firmy doradcze). Działania edukacyjne i promocyjne prowadzone nie tylko przez organizacje pozarządowe w „obszarze żółtym i niebieskim” będą realizować cel „Edukacja społeczeństwa w zakresie: wpływu jakości paliw, spalania odpadów oraz palenia w kominkach na zdrowie człowieka”.

Operacje „obszarze zielonym” LSR, finansowanym w ramach FEP 2021-2027, odpowiadają powiatowemu celowi „Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej” i jego zadaniami: „Odtwarzanie i ochrona alei przydrożnych i zadrzewień śródpolnych”, „Wspieranie inicjatyw społecznych i wolontariatu na rzecz ochrony przyrody” i „Prowadzenie edukacji ekologicznej”.

Należy podkreślić, że ten powiatowy dokument strategiczny jako ryzyka w opisanych zakresach wskazuje brak lub niedostatek środków finansowych i niską świadomość mieszkańców. Oba te problemy mogą, przynajmniej w części, rozwiązać działania w ramach LSR.

Zgodne z „Powiatowym Programem działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Tczewskim na lata 2021-2030” są przede wszystkim działania w „obszarze niebieskim”. Odpowiadają one kilku celom szczegółowym: „Rozwój rehabilitacji społecznej”, „Wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym”, Opieka psychologiczno - pedagogiczna „Opieka medyczna” i „Przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnością” programu powiatowego.

Ten zakres finansowany głównie ze środków FEP 2021-2027 przewiduje zarówno działania inwestycyjne (finansowane z EFRR) jak i świadczenie szeroko rozumianych usług społecznych. Te pierwsze związane są z dostosowaniem obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów, tak aby mogli oni korzystać ze wsparcia blisko swojego miejsca zamieszkania i poza typowymi instytucjami. Odpowiada to zaplanowanemu przez Powiat Tczewski działaniu „Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością, w środowisku ich zamieszkania”.

W tak przystosowanych obiektach później będą świadczone wybrane usługi opiekuńcze i wytchnieniowe, co współgra z zadaniem „Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podejmującymi działania na rzecz osób z niepełnosprawnością”. W zależności od rozpoznanego zapotrzebowania w ramach miękkich projektów grantowych możliwe będzie udzielanie „Wsparcia pedagogicznego, psychologicznego, logopedycznego”. W pewnym stopniu poprzez operacje LSR wspierana będzie rehabilitacja zawodowa, bowiem w kryteriach wyboru operacji związanych z tworzeniem miejsc pracy przewidziane są preferencje dla osób w szczególnie trudnej sytuacji – kobiet. Ponadto strategia wspierać będzie (ze środków PS WPR) też rozwijanie komercyjnych usług z rehabilitacyjnych i opiekuńczych, co może poprawić ich dostępność dla osób z niepełnosprawnością.

Wsparcie finansowe przyznane za pośrednictwem LGD będą uzupełniać fundusze pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz środków własnych samorządów gminnych i powiatowego.

Lokalna Strategia Rozwoju realizuje też „Cel główny 4 Rozwój systemu wspierania osób starszych i przewlekle chorych” zapisany w „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2018- 2025”. Znajdujące się tam w celu szczegółowym 2 zadanie „Dążenie do zwiększenia aktywności ludzi starszych i długotrwale chorych poprzez łagodzenie trudności wynikających z wieku i stanu zdrowia” w będzie realizowane w „obszarze niebieskim” poprzez operacje, finansowane ze środków FEP 2021-2027 (EFS+), skierowane do zdefiniowanej grupy osób starszych i przewlekle chorych. Polegać one będą zarówno na usługach opiekuńczych jak i usługach czasu wolnego. Ponadto w LSR przewidziano wsparcie inicjatyw młodzieżowych i senioralnych w zakresie przez nich wskazanym, co będzie finansowane ze środków PS WPR. Strategia powiatowa jest finansowana ze środków budżetu powiatu tczewskiego, funduszy europejskich, dotacji budżetu państwa oraz Funduszu Pracy i PFRON. Równoległe, działania sektora publicznego i społecznego, a w szczególności te podejmowane w partnerstwie, mogą poprawić efektywność ich działań. Do zwiększenia skuteczności przyczynia się też wzajemne informowanie się o realizowanych zadaniach, a LGD skupiające i samorządy, i gminy oraz wiele organizacji pozarządowych jest doskonałym dla tego miejscem.

Program współpracy Powiatu Tczewskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 r. Akt ten ma tylko jeden rok obowiązywania, ale zawarte w nim cele i zadania w znacznej części przechodzą na kolejne lata. Wyznaczone tak ramy są zgodne z założeniami LSR (która jest przygotowywana i wdrażana przez organizację pozarządową). Pośród celów szczegółowych tego programu wymieniane są: „podejmowanie inicjatyw realizowanych w partnerstwie” oraz „zwiększenie zaangażowania mieszkańców powiatu we współtworzeniu polityk publicznych” co w pełni odpowiada duchowi LGD i programu Leader, a innym. Pośród zaplanowanych na 2023 r. zakresów przedmiotowych wymienia się tam: promocję i ochronę zdrowia, pomoc społeczną oraz wspieranie rodziny, wspieranie osób z niepełnosprawnością, kulturę i oraz ochronę zabytków, kulturę fizyczną i turystykę, a także ochronę środowiska i przyrody, czyli prawie pełen katalog działań znajdujących się we wszystkich trzech obszarach. Ten program w całości jest finansowany ze środków własnych Powiatu Tczewskiego, a poprzez zbieżne działania samorządu i LGD można osiągać synergicznie lepsze efekty.

Jak przedstawiono powyżej wszystkie działania zaplanowane w lokalnej strategii są w pełni spójne z programami i dokumentami strategicznymi różnych szczebli i różnych podmiotów. Zgodność ta obejmuje zarówno zakres interwencji, jak i formy działania oraz podmioty uprawnione do otrzymania wsparcia.

Komplementarność. W każdym z obszarów LSR zakłada zintegrowane i komplementarne zróżnicowane działania dla podmiotów z różnych sektorów, wpływające na wybrane aspekty życia lokalnych społeczności.

W „obszarze żółtym” także przewidziano spójne i wzajemnie się uzupełniające działania, których beneficjentami będą podmioty ze wszystkich sektorów.

Po pierwsze, ważnym działaniem będą operacje inwestycyjne, które zrealizują samorządy gminne lub jednostki im podległe poprzez budowę, przebudowę lub modernizację, a także wyposażenie niekomercyjnych obiektów infrastruktury publicznej czasu wolnego (taki jak MOK lub GOK, biblioteki, itp.) jak i małej architektury centrów miejscowości. W tym dopuszczono także operacje inwestycyjne, których części

przyczynią się do obniżenia kosztów funkcjonowania obiektów infrastrukturalnych polegające na instalacji odnawialnych źródeł energii elektrycznej lub ciepłej, co jest powiązane z działaniami opisanym w wyżej opisanym „obszarze zielonym”. Ten zakres będzie finansowany ze środków PS WPR.

Po drugie, zbliżony charakter będą miały inwestycje w infrastrukturę turystyczną, która służyć będzie przyjezdnym i mieszkańcom do celów rekreacyjnych. Przewidziano tu inwestycje wykorzystujące naturalne zasoby i możliwości, głównie przyrodnicze, obszaru LGD. Aplikować o środki z Programu FEP 2021-2027 (EFRR) będą mogły podmioty publiczne i organizacje pozarządowe, a spectrum operacji będzie szerokie, bo obejmuje budowę kąpielisk nad jeziorami, szlaków konnych biegnących przez szczególnie atrakcyjne tereny obszaru objętego LSR, miejsc postojowych dla kamperów i przyczep mieszkalnych oraz obiektów do uprawiania kwalifikowanej jazdy na rowerach górskich, czyli tras typu singletrack. Wszystkie inwestycje mają w jak najmniejszym stopniu wpływać na stan środowiska naturalnego i klimatu.

Po trzecie tak uatrakcyjniona i rozbudowana publiczna, otwarta i niekomercyjna infrastruktura ma ułatwić podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej w szeroko rozumianym zakresie usług czasu wolnego. To działanie finansowane będzie ze środków PS WPR, a jego beneficjentami będą mieszkańcy i firmy z obszaru, w tym podmioty ekonomii społecznej.

Po czwarte, bardziej dostępna, także o niższych kosztach eksploatacji, infrastruktura będzie mogła być wykorzystana o organizacji wydarzeń kulturalnych lub rekreacyjnych w postaci szkoleń, warsztatów, koncertów i spektakli adekwatnych potrzeb mieszkańców. Będzie mogła też służyć nawiązywania współpracy i partnerstw pomiędzy podmiotami z różnych sektorów, nie tylko z obszaru objętego LSR. Źródłem finansowania aktywności zarówno podmiotów publicznych jak i organizacji pozarządowych będzie PS WPR.

W „obszarze niebieskim” także zaplanowano kilka rodzajów działań.

Jako pierwsze, zostaną zrealizowane operacje inwestycyjne, które pozwolą na dostosowanie obiektów infrastruktury publicznej do świadczenia nowych usług z zakresu pomocy społecznej. Będą one zlokalizowane w lokalizacjach ustalonych poprzez analizę potrzeb i możliwości. Te obiekty w będą mogły służyć realizacji działań z tego zakresu dla osób w szczególnej sytuacji finansowanych także z innych niż LSR, źródeł finansowania. Operacje będą finansowane z FEP 2021-2027 (EFRR).

Po drugie, tak zmodernizowane lub wyposażone obiekty publiczne pozwolą na świadczenie dodatkowych usług opiekuńczych i wychnieniowych dla osób potrzebujących blisko ich miejsca zamieszkania i w sposób dla nich wygodny. Operacje będą finansowane z FEP 2021-2027 (EFS+).

I po trzecie, tak jak w pozostałych obszarach, uzupełnieniem będzie wsparciem rozwoju przedsiębiorczości, bowiem już obecnie odczuwany jest brak kwalifikowanych świadczeniodawców w tym zakresie. Te operacje będą finansowane ze środków PS WPR.

W „obszarze zielonym” zaplanowano kilka rodzajów operacji.

Po pierwsze, operacje w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii polegające na budowie magazynów energii elektrycznej przez samorządy gminne oraz podległe im jednostki organizacyjne posiadające już zielone źródła energii elektrycznej. Operacje będą finansowane z FEP 2021-2027 (EFRR).

Po drugie, do mieszkańców pragnących podjąć działalność gospodarczą lub firm planujących ją rozwinąć skierowane będą operacje w zakresie wpierania przedsiębiorczości w szeroko rozumianym obszarze odnawialnych źródeł energii i ograniczenia negatywnego oddziaływania na klimat i środowisko naturalne. Te operacje będą finansowane ze środków PS WPR.

Po trzecie, uwzględniono operacje przeciwdziałające utracie zasobów różnorodności biologicznej oraz wzmacniające spójność i ciągłość struktury ekologicznej, w tym opracowanie i wdrożenie programów odtwarzania i renaturalizacji ekosystemów (w szczególności szczególnie cennych fragmentów lasów, użytków ekologicznych i pomników przyrody) oraz przywracanie właściwego składu gatunkowego siedlisk przyrodniczych. Przewidziano tu działania o charakterze inwestycyjnym oraz akcje promocyjne i szkoleniowe. Beneficjentami będą mogły być podmioty publiczne i organizacje pozarządowe, a źródłem finansowania będzie Program FEP 2021-2027 (EFRR).

Aktywność w tym obszarze obejmuje szerokie spectrum form działania, które przyczynią się do poprawy stanu środowiska, zachowania szczególnie cennych elementów ekosystemu oraz podniesienia poziomu świadomości mieszkańców obszaru LGD. Zaplanowano tu wykorzystanie środków finansowych z PS WPR oraz Programu FEP 2021-2027 (EFRR).

Wszystkie przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają. Po pierwsze, inwestycje w odnawialne źródła energii wpływają korzystnie na stan środowiska naturalnego, głównie powietrza. Po drugie, skoncentrowanie wsparcia działalności gospodarczej nakierowanej na upowszechnianie i utrzymanie OZE, poprzez ułatwienie dostępu mieszkańców do tego rodzaju usług utrwali ten proces. Po trzecie, działania miękkie edukacyjne i promocyjne przyczynią się do podniesienia poziomu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej. Po czwarte, działania na rzecz szczególnie cennych obiektów, w tym fragmentów lasów, pozwolą na ich zachowanie.

Wszystkie w wymienione operacje odpowiadają na zbadane potrzeby mieszkańców i będą przyczyniać się do wzmocnienia roli kultury i zrównoważonej turystyki w procesie zwiększania spójności społecznej obszaru, a nawet regionu. Planowane działania wzajemnie się uzupełniają. Niekomercyjna infrastruktura publiczna, której stan odpowiada oczekiwaniom mieszkańców i niższe koszty ich utrzymania zwiększy ich dostępność i zachęcać będzie do prowadzenia w nich różnorodnej aktywności, zarówno przez podmioty publiczne, jak i organizacje pozarządowe, ale także przez mieszkańców. Wszyscy oni będą mogli realizować swoje pasje i zainteresowania związane z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi. Poprawa estetyki centrów miejscowości zachęcać będzie do spędzania czasu w przestrzeni publicznej, a więc przyczyniać się do wzmocnienia więzi społecznych. Z kolei zwiększone zainteresowanie mieszkańców aktywnością kulturalną bądź rekreacyjną może zachęcić do podejmowania działalności gospodarczej odpowiadającej na takie potrzeby.

Synergia. Synergia to współistnienie różnych czynników powodujące, że łączny efekt ich interakcji jest większy niż efekty ich osobnego działania.

Współdziałanie to immanentna cecha podejścia Leader, który zakłada, że lokalne społeczności i ich mniejsze grupy będą razem podejmować działania, które opierają się o dobre rozpoznanie lokalnych potrzeb i miejscowego potencjału.

Zgodnie z powiedzeniem „z bliska widać lepiej” małe grupy społeczne najlepiej wiedzą jakie mają potrzeby lub troski i kto najbardziej wymaga wsparcia. Mieszkańcy wsi lub osiedla, albo grupy osób połączonych wspólnymi problemami bądź pasjami najlepiej też wiedzą jaki jest potencjał otaczającej ich przyrody i dziedzictwa kulturowego i historycznego, z jednej strony, a z drugiej, jakie są parametry dostępnych obiektów i instytucji oraz, co najważniejsze, jakie są możliwości ludzi zainteresowanych rozwiązaniem problemu lub wprowadzeniem w życie jakiegoś lokalnego ulepszenia.

Takie nakładanie się czynników ma miejsce w całej działalności LGD, począwszy od etapu rozpoznania potrzeb i planowania LSR, poprzez realizację strategii, aż po jej monitorowanie i ewaluację.

Wiosną 2022 r. przystępując do opracowania LSR przeprowadzono konsultacje dotyczące optymalnego składu Zespołu Partycypacyjnego. Ich celem był taki dobór członków zespołu, który zapewni pozyskanie najlepszej wiedzy o potrzebach i możliwościach obszaru LSR. Podczas warsztatów i prezentacji można było zaobserwować jak wzajemnie się oni inspirują, dzieląc się swoimi doświadczeniami.

Podobne zjawisko wystąpiło, kiedy spotkali się młodzi ludzie z różnych szkół ponadpodstawowych, jak i seniorzy z miejscowości podmiejskich oraz tradycyjnych wiosek. Opowiadali oni o swoich sukcesach, ale i nietrafionych pomysłach, co wpływało na decyzje innych uczestników spotkań.

Synergiczny efekt LSR wynika też z umiejętnego połączenia możliwych do wykorzystania funduszy, co zaplanowano w każdym z obszarów.

W „obszarze żółtym” część środków z PS WPR może zostać przeznaczona na operacje polegające m.in. na montażu instalacji fotowoltaicznych w obiektach publicznych (jako części większych inwestycji), co spowodować ma obniżenie kosztów ich utrzymania, a przez to zwiększy dostęp do nich mieszkańców. Z przebiegu konsultacji można też wnosić, że część inicjatyw młodzieżowych i senioralnych, zaplanowanych do sfinansowania ze środków PS WPR w „obszarze niebieskim” także będzie związana tematami ekologicznymi. Wzmocnieniu proekologicznych postaw mieszkańców służyć będą operacje, realizowane głównie przez organizacje pozarządowe, szkoleniowe i aktywizujące. Zbieżność czasu i różnych form działania spowodują, że efekt ich będzie większy niż gdyby były realizowane w oderwaniu od siebie. Ponadto udział podmiotów realizujących operacje z 3 sektorów i wynikające z niego interakcje przyczynia się do synergicznego wzmocnienia rezultatu.

W analogiczny sposób w „obszarze niebieskim” przewidziano inwestycje finansowane ze środków Programu FEP 2021-2027. Inwestycje w infrastrukturę publiczną, polegające na jej dostosowaniu do świadczenia usług społecznych, w tym opiekuńczych i wytechnieniowych pozwolą na ich świadczenie w miejscu zamieszkania osób potrzebujących, a tym samym umożliwią ich włączenie w życie lokalnej społeczności. Tak więc przez połączenie działań samorządów lub ich jednostek pozwoli na wyzwolenie energii organizacji pozarządowych lub grup sąsiedzkich, a przez to wzmocnienie więzi społecznych. Stworzenie warunków ułatwi też podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczych w zakresie „srebrnej gospodarki”, a przecież zapotrzebowanie na te usługi będzie stale rosło, z przyczyn demograficznych.

W „obszarze zielonym” działania inwestycyjne polegające na ochronie klimatu, w szczególności powietrza będą finansowane ze środków Programu FEP 2021-2027 (magazyny energii). Z pieniędzy PS WPR sfinansowane zostaną operacje tworzące miejsca pracy związane z montażem, serwisowaniem i ewentualnie utylizacją, oraz doradztwem w szeroko rozumianych odnawialnych źródłach energii.

Efekt synergiczny wystąpi również na etapie realizacji strategii. Wskazane wyżej działania w poszczególnych obszarach nie tylko się uzupełniają, ale też oddziałują na siebie wzmacniając planowane rezultaty.

Zaplanowane operacje wzmacniają działania podejmowane od lat przez samorządy gminne poza lokalnymi strategiami rozwoju, jak np. ochrona szczególnie cennych obiektów (pomników przyrody) czy użytków ekologicznych. W podobny sposób wiąże się to wcześniejszymi i finansowanymi z innych niż LSR źródłach, z działaniami Lasów Państwowych

Ważną cechą LSR, typową dla lokalnych grup działania, są wspólne działania różnych podmiotów. Operacje podejmowane przez kilka podmiotów, zwłaszcza przez podmioty z różnych sektorów, są premiowane w procedurze wyboru operacji. Znajduje to odzwierciedlenie w kryteriach wyboru. Ten mechanizm w LGD „Wstęga Kociewia” jest stosowany od 2009 r. W perspektywie 2014-2020 zarówno dla projektów konkursowych, jak i grantowych. Wspólne działania rozpoczynają się już na etapie planowania operacji, a ich finałem jest wspólna realizacja. Dzięki temu działanie lepiej odpowiada na potrzeby partnerów, przebiega sprawnie, ale przynosi także lepszy efekt promocyjny dla LGD i Programu Leader, bo wiedzę o nim mają środowiska wszystkich współpracujących podmiotów. Ponadto tak rozpoczęta współpraca może przenieść się na kolejne wspólne przedsięwzięcia partnerów.

Wartość dodana podejścia Leader. Wyboru zakresów wsparcia dokonano w oparciu o przeprowadzoną i opisaną dokładnie w Rozdziale IV LSR analizę potrzeb i potencjału obszaru objętego LSR. Odbyło się to z wykorzystaniem różnych metod i technik badawczych opisanych w Rozdziale III. Dane z ankiet, sond, warsztatów oraz notatek ze spotkań, opracowane potem przez pracowników Biura w postaci tabel i wykresów, były podstawą do poznania preferencji i wskazań mieszkańców.

Tak zebrane informacje zostały przedstawione Zespołowi Partycypacyjnemu, którego członkowie, wykorzystując swoje wieloletnie doświadczenie w realizacji LSR, sformułowali 3 główne cele/obszary wsparcia oraz pulę przypisanych im środków.

Budżet strategii jest wypadkową potrzeb wynikających z diagnozy i zapisów programów, z których finansowana jest LSR. Zaproponowany podział środków jest wyrazem kompromisu w wymiarze tak podmiotowym, jak i przedmiotowym, co także jest wartością dodaną Leader’a, bo dowodzi, że wspólnota lokalna potrafi wznieść się ponad jednostkowe egoizmy.

Należy podkreślić, że opisany wyżej zakres operacji jak i alokacja środków finansowych dedykowanych jednostkom sektora finansów publicznych dowodzi, że są one ważnym, lecz niedominującym podmiotem. Część operacji jest dedykowana wyłącznie osobom fizycznym lub podmiotom gospodarczym, inna część jest skierowana wyłącznie do sektora organizacji pozarządowych, a w części mogą uczestniczyć zainteresowane podmioty ze wszystkich sektorów. Finansowa alokacja środków dedykowanych podmiotom publicznym, wykorzystujących fundusze PS WPR, wynosi 28,06%, a więc jest mniejsza od wartości granicznej opisanej w tym programie strategicznym.

Wybór form realizacji także jest efektem dyskusji i uzgodnień. Niektóre wynikające z programów finansujących LSR ograniczenia (merytoryczne i finansowe) spowodowały, że większe przedsięwzięcia zostały przypisane podmiotom publicznym, a inne sektory będą je wspierać partnersko.

Ważnym jest ustalenie, że niektóre operacje, zwłaszcza w ramach „obszaru niebieskiego i zielonego” mogą obejmować obszar przekraczający granice poszczególnych gmin. Pozwoli to na zaangażowanie w nie różnych osób i środowisk zainteresowanych ochroną środowiska i aktywizacją ludzi młodych oraz seniorów.

Mieszkańcy i zrzeszające ich organizacje oraz działające w ich imieniu samorządy i podległe im jednostki, a także uczestniczący w tym procesie przedsiębiorcy wypracowali strategię odpowiadającą na najważniejsze potrzeby i optymalnie wykorzystującą posiadane zasoby, tak przyrodnicze jak i kulturowe, a także wskazali grupy osób znajdujących się szczególnie trudnej sytuacji.

Kolejną i istotną, choć trudną do wyrażenia w liczbach, wartością prac nad opracowaniem strategii jest wzrost kapitału społecznego lokalnych społeczności. Poprzez otwarte spotkania, prezentacje i warsztaty mieszkańcy reprezentujący wszystkie grupy wiekowe oraz wszystkie sektory partnerskie podnieśli swoje kompetencje pozyskując wiedzę o możliwościach wsparcia ich inicjatyw poprzez programy europejskie, rządowe i samorządowe. Nie mniej ważne są kompetencje społeczne, podniesione przez poznanie innych osób, organizacji i instytucji zainteresowanych i zaangażowanych w rozwiązywanie miejscowych problemów.

Podobny proces rozwoju społecznego będzie następował na etapie wdrażania LSR.

Po pierwsze, poprzez działania promocyjne, aktywizujące i integrujące prowadzone przez LGD. Otwartość i inkluzywność organizacji będzie uwypuklana począwszy od „kampanii otwarcia”, która zaprezentuje mieszkańcom nową strategię. LGD zadba też o podnoszenie poziomu wiedzy zarówno członków organów stowarzyszenia jak i zainteresowanych członków oraz sympatyków. poprzez organizowanie szkoleń i warsztatów – ich tematy, terminy i miejsca będą w miarę możliwości konsultowane uprzednio z zainteresowanymi. Planowane są też działania integrujące i sieciujące, których forma, temat i miejsce będą konsultowane z potencjalnymi uczestnikami.

Po drugie, poprzez stymulowanie podobnych działań beneficjentów. LGD już od lat, poprzez kryteria wyboru, premiuje operacje realizowane: w partnerstwie podmiotów z różnych sektorów, realizowane w obiektach infrastruktury publicznej oraz wykorzystujące lokalne zasoby. Takie preferencje „wymuszają” szersze uspołecznienie operacji. Tak będzie i w czasie realizacji LSR na lata 2021-2027 gdzie także wprost zaplanowane są kryteria premijące działania wspólne różnych podmiotów.

Wszystko to razem składa się na wartość dodaną programu Leader, bowiem uczestnicy prac nad strategią na co dzień widzą problemy i trudności w życiu ich samych oraz osób z najbliższego tocznia. Z bliska widzą też potencjał, znają możliwości własne i otoczenia, a przez to wiedzą najlepiej jakie działania są potrzebne, a zarazem jakie można najefektywniej zrealizować. Wspólna praca nad strategią zbliżyła ludzi, a wpisanie niektórych propozycji do LSR z pewnością będzie motywować ich autorów do współuczestnictwa w ich urzeczywistnieniu. Czas poświęcony przez uczestników prac nad strategią oraz refleksje nad stanem małej ojczyzny mogą zaowocować zmianą postaw na bardziej aktywne, rozumiejące potrzeby innych ludzi i środowiska. Poprzez uczestnictwo w procesie opracowania strategii mieszkańcy poczuli się jej współautorami, a więc można zakładać, że tak samo włączą się w proces jej realizacji.

A w planie jeszcze bardziej ogólnym i trudnym do precyzyjnego zmierzenia w chwili obecnej, praca nad strategią to nasz wspólny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego.

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI

Cele lokalnej strategii rozwoju to stany fragmentów rzeczywistości jakie są oczekiwane przez lokalną społeczność i mają zostać osiągnięte poprzez jej wdrożenie. Cele można określić też jako odwrócenie skutków zdiagnozowanych problemów, które trapią mieszkańców lub ich grupy. Mają one charakter ogólny. Natomiast przedsięwzięcia to zespoły różnorodnych operacji realizowanych przez różne podmioty przybliżające do osiągnięcia stanu docelowego. Przedsięwzięcia są narzędziem usunięcia przyczyn problemów, które występują na obszarze.

Cele oraz przypisane im przedsięwzięcia, były formułowane z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności, co opisano we wcześniejszych rozdziałach. Podstawą ich nazwania była analiza potrzeb i potencjału obszaru objętego strategią, bowiem nie sposób poprawnie określić stan docelowy, bez powiązania go z możliwościami ludzi i ich otoczenia.

Praca nad zdefiniowaniem celów rozpoczęła się już z na etapie diagnozy społecznej. To wówczas poprzez bezpośrednie spotkania z mieszkańcami oraz ankiety i sondy rozpoczęła się identyfikacja problemów z jakimi borykają się na co dzień. Zastosowane formularze wskazywały potencjalne obszary problemów, ale pozostawiały też pole do opisanego indywidualnych trudności, mogących wynikać ze specyfiki miejsca i sytuacji osoby diagnozowanej. Efektem tej pracy było zidentyfikowanie licznych niedostatków dostrzeganych przez społeczność. Wiele z nich powtarzało się niezależnie od miejsca i badanej grupy, a były i takie które uważane są za ważne tylko przez jednostki.

Zespół Partycypacyjny zdecydował, że formułując cele należy opierać się o właściwe kryteria wyboru problemów wymagających rozwiązania w ramach podejścia Leader. Za takie uznano: powszechność występowania, uciążliwość dla lokalnej społeczności lub jej części oraz niemożność bądź trudność zaspokojenia w oparciu o inne programy lub działania innych instytucji.

Na tak wybrane problemy nałożono następnie dostępne zakresy interwencji wynikające z PS WPR oraz Programu FEP 2021-2027. Dla niektórych z problemów niemieszczących się w tych 2 źródłach wsparcia poszukiwano możliwości w innych programach.

W kolejnym etapie dotychczasowe ustalenia połączono z potencjałem obszaru, czyli oceniono na ile proponowane działania mogą zainteresować potencjalnych beneficjentów. Brano tu pod uwagę zarówno możliwości organizacyjne i kadrowe, jak i możliwości finansowe, bowiem jedynie pewna część operacji może być sfinansowane za pośrednictwem LGD w 100%. Zanalizowano różne kombinacje zakresów wsparcia i realizatorów, a także działania partnerskie, tak by wybrać rozwiązania optymalne, najbardziej efektywne.

Definiując cele lokalnej strategii przeanalizowano zależności przyczynowo- skutkowe pomiędzy zdiagnozowanymi problemami a sposobami ich rozwiązania. Zidentyfikowany problem ogólny był podstawą nazwania celu, zaś przedsięwzięcie prowadziło do usunięcia przyczyny owego problemu.

W Rozdziale IV opisano, głównie za pomocą liczb, sytuację społeczno-gospodarczą obszaru. Jednakże w badaniach prowadzonych za pomocą ankiet i sond zbadano także postrzeganie jej przez mieszkańców. Połączenie tych dwóch źródeł informacji pozwoliło na formułowanie celów odpowiadających ich potrzebom.

Znakomita większość, bo 61% badanych oceniła swoje warunki życia (społeczne, ekonomiczne i środowiskowe) jako bardzo dobre lub dobre, a tylko 5% jako złe lub bardzo złe. Jeszcze korzystniej prezentuje się ocena zmian tych warunków w ostatnich 7 latach, gdzie aż 65% respondentów oceniło, że uległy poprawie, a zaledwie 12% uznało, iż się pogorszyły. W indywidualnych pozytywnych komentarzach wskazywano na mniejsze bezrobocie poprawiające sytuację materialną, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, inwestycje komercyjne i w infrastrukturę publiczną, rozszerzenie programów społecznych, poprawę jakości i ilości działań aktywizujących i integrujących.

W badaniach ankietowych nie pytano o wskazanie źródeł poprawy, ale w dyskusjach potwierdzano, że w istotnej części to zasługa programów europejskich.

Pozytywne postrzeganie swojej sytuacji nie wyklucza oczekiwania mieszkańców na zmiany sytuacji dobrej na lepszą. Rosnąca zamożność ludzi, postęp cywilizacyjny, w tym technologiczny i coraz szybsza wymiana informacji z niemalże całym światem powodują, że chcą oni by także w ich bliskim otoczeniu

można było korzystać z coraz większej ilości i wyższej jakości różnorodnych usług, zarówno publicznych jak i komercyjnych. Jednocześnie mają coraz większą świadomość pojawiania się nowych problemów i zagrożeń, z którymi trzeba się zmierzyć.

Dla usystematyzowania zebranych informacji i prawidłowego zdefiniowania celów przeprowadzono uproszczoną analizę SWOT.

Analiza SWOT. Analiza SWOT w najprostszym ujęciu to procedura analityczna, która ma na celu gromadzenie i porządkowanie informacji oraz przejrzystą ich prezentację, co pozwala na określenie optymalnych kierunków rozwoju danego obszaru odpowiednio do przyjętych celów działania. Polega na badaniu otoczenia oraz cech obszaru poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników oraz zależności między nimi, następnie na posegregowaniu posiadanych danych na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (Strengths) – czynniki wewnętrzne pozytywne – silne strony, atuty danego obszaru. Cechy wyróżniające obszar LSR od innych obszarów.

W (Weaknesses) - czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony danego obszaru, będące konsekwencją ograniczeń zasobów.

O (Opportunities) - czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danego obszaru, które właściwie wykorzystane mogą stanowić impuls rozwojowy.

T (Threats) - czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia, niekorzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym, które mogą być barierą dla rozwoju obszaru.

Numer	Podstawa wpisu*	Mocne strony (S)	Numer	Podstawa wpisu*	Słabe strony (W)
S.1	R.IV.1	Wolniejsze tempo życia i bliższy kontakt z naturą niż w większych miejscowościach.	W.1	R.IV.1	Niekorzystne zmiany demograficzne - spadek liczby ludności obszaru.
S.2	R.IV.1	Wysoki poziom zaangażowania w działania wspólne osób starszych	W.2	R.IV.1	Niekorzystne zmiany demograficzne - rosnący odsetek ludzi starszych (powyżej 60 r. życia) i malejący ludzi młodych (do 25 r. życia).
S.3		Dobrze funkcjonujący samorząd	W.3		Emigracja wykształconych i dynamicznych ludzi młodych.
S.4		R.IV.2	Położenie obszaru LSR na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, głównie drogowych.		W.4
S.5	R.IV.2	Bliskość aglomeracji trójmiejskiej i dobre skomunikowanie z aglomeracjami bydgosko-toruńską, łódzką i śląską.	W.5	R.IV.2	Niskie kompetencje osób starszych w zakresie wykorzystania nowych technologii.
S.6	R.IV.3	Mało zróżnicowany poziom dochodów samorządów gminnych.	W.6	R.IV.3	Niezadawalający poziom rozwoju komunikacji publicznej skutkujący utrudnieniami w dostępie do szeroko rozumianych usług społecznych.
S.7	R.IV.4	Zmniejszający się poziom bezrobocia ogółem.	W.7		Niezadawalająca estetyka i funkcjonalność centralnych

					punktów małych miejscowości
S.8	R.IV.5	Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON.	W.8	R.IV.4	Gorsza sytuacja osób z niepełnosprawnością i kobiet na rynku pracy.
S.9	R.IV.5	Przewaga ilościowa mikro i małych przedsiębiorstw (wg kryterium wielkości zatrudnienia).	W.9	R.IV.5	Niższy od regionalnego wskaźnik aktywności gospodarczej mieszkańców.
S.10	R.IV.6	Dobrze funkcjonujące rolnictwo i niski odsetek osób utrzymujących się z rolnictwa	W.10	R.IV.7	Trudna sytuacja życiowa osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.
S.11	R.IV.6	Poprawiająca się struktura gospodarstw (wg kryterium powierzchni liczonej w ha).	W.12	R.IV.7	Trudna sytuacja życiowa osób starszych, w tym samotnych i długotrwale chorych.
S.12	R.IV.7	Spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej i poprawiający się wskaźnik deprivacji	W.13	R.IV.7	Brak wystarczającej ilości i wysokiej jakości usług społecznych, w tym: rehabilitacyjnych, opiekuńczych, wytnieniowych, asystenckich świadczonych w miejscu zamieszkania potrzebujących, zarówno niekomercyjnych jak i komercyjnych.
S.13	R.IV.8	Rozwinięta sieć niekomercyjnych instytucji i obiektów kulturalnych i rekreacyjnych	W.14	R.IV.8	Brak wystarczającej ilości środków na bieżące utrzymanie i wykorzystanie obiektów niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej
S.14	R.IV.8	Funkcjonowanie dziennych ośrodków wsparcia.	W.15	R.IV.8	Niedostosowanie części obiektów publicznych do świadczenia usług dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
S.15	R.IV.9	Walory krajobrazowe obszaru, sprzyjające aktywnemu wypoczynkowi. Bliski kontakt z przyrodą.	W.16	R.IV.8	Niewystarczające wyposażenie obiektów niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej w urządzenia do przekazu elektronicznego (on-line).
S.16	R.IV.9	Tradycje korzystania z kąpielii w jeziorach.	W.17	R.IV.8	Oferta usług publicznych i komercyjnych w sferze czasu wolnego nie w pełni dostosowana do potrzeb osób młodych.
S.17	R.IV.10	Dobre nasłonecznienie obszaru, sprzyjające zastosowaniu instalacji fotowoltaicznych.	W.18	R.IV.8	Brak animatorów i organizatorów zajęć w obiektach publicznych, w tym w świetlicach wiejskich.
S.18	R.IV.11	Bogata historia i jej materialne dziedzictwo oraz	W.19	R.IV.9	Niezadawalający poziom ochrony bioróżnorodności i świadomości ekologicznej.

		zainteresowanie mieszkańców ich poznanie i zachowaniem			
S.19	R.IV.11	Dobre warunki naturalne i wytyczone szlaki do uprawiania turystyki i rekreacji konnej, rowerowej (singletrack) i pieszej.	W.20	R.IV.9	Niski poziom zastosowania OZE, w tym w obiektach publicznych.
S.20	R.IV.11	Atrakcje turystyczne skali regionalnej (<i>Katedra, Wzgórze Papieskie i Muzeum Diecezjalne w Pelplinie oraz Wzgórze Zamkowe i Rynek w Gniewie</i>).	W.21	R.IV.10	Mała ilość podmiotów gospodarczych zainteresowanych rozwojem działalności opartej na zasobach lokalnych w tym kulturowych i przyrodniczych.
S.21	R.IV.11	Imprezy otwarte z długimi tradycjami: w Gniewie (<i>Turniej Króla Jana III Sobieskiego, Vivat Vasa</i>), w Pelplinie (<i>Jarmark Cysterski, Dzień św. Bernarda</i>).	W.22	R.IV.11	Niskie wykorzystanie bogatego potencjału historycznego, kulturalnego i przyrodniczego w zajęciach dla dzieci i młodzieży.
S.22	R.IV.11	Położenie w pobliżu innych, atrakcyjnych destynacji turystycznych (<i>Gdańsk, Malbork, Kaszuby</i>).	W.23	R.IV.11	Brak bezpiecznych i niekomercyjnych miejsc do kąpeli w okresie letnim.
S.23	R.IV.12	Dobra współpraca wszystkich członków LGD.	W.24	R.IV.12	Nierównomiernie rozwinięta i niedostosowana do nowych trendów infrastruktura i usługi turystyczne.
			W.25	R.IV.12	Niezadawalający poziom rozpoznawalności marki Kociewie, wśród mieszkańców najbliższych aglomeracji (trójmiejska, bydgosko-toruńska, łódzka i śląska).
			W.26	R.IV.12	Niski poziom współpracy pomiędzy podmiotami, w tym zintegrowanych działań promocyjnych i niewystarczające powiązania pomiędzy atrakcjami turystycznymi.
			W.26	R.IV.12	Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR i słaba współpraca ngo-jst z powodu niskiego poziomu wzajemnego zaufania.
	Nr	Szanse (O)			Zagrożenia (T)
O1		Wsparcie rozwoju lokalnego poprzez fundusze zewnętrzne, krajowe i zagraniczne, w tym pochodzące z Unii Europejskiej.	T1	R.IV.1	Niekorzystne zjawiska demograficzne o skali ogólnokrajowej.

O2		Realizacja regionalnych programów strategicznych w zakresach zgodnych z LSR.	T2	R.V.	Mało atrakcyjny poziom wsparcia dla operacji tworzących miejsca pracy w ramach PS WPR.
O3		Rosnąca popularność aktywnych i nowych form turystyki i rekreacji, skutkująca wzrostem zapotrzebowania na usługi i infrastrukturę.	T3	R.IV.3	Polityka finansowa państwa obniżająca dochody samorządów lokalnych.
O4		Wzrost popularności turystyki weekendowej.	T4	R.IV.1	Zmiany na rynku pracy- wzrost odsetka osób w wieku nieprodukcyjnym.
O6		Postęp cywilizacyjny, w tym rozwój technologii cyfrowych i OZE.	T6	R.IV.1	Atrakcyjna oferta finansowa i rozwoju zawodowego oraz osobistego dużych ośrodków miejskich i zagranicy.
O7		Wzrost zamożności mieszkańców regionu.	T7	R.IV.5	Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy.
O8		Wzrost świadomości poprzez zrozumienie wpływu różnorodnej aktywności na jakość życia.	T8	R.IV.5	Częste i szybkie zmiany regulacji prawnych.
O9		Polityka klimatyczna Unii Europejskiej.	T9	R.IV.8 i 10	Wzrost cen nośników energii – zagrożenie dla środowiska i zdrowia obywateli oraz dostępności usług publicznych.
			T10		Polityka „ekologiczna” państwa.
			T11		Nietransparentna polityka wspierania organizacji pozarządowych przez państwo.
			T12		Narastający brak kadr w palcówkach opieki zdrowotnej.
			T13		Polityka państwa wobec Unii Europejskiej.
			T14		Globalizm i światowe kryzysy polityczne i ekonomiczne.
			T15		Niesprzyjające obszarowi LSR tendencje dotyczące rozwoju małych miast i wsi – preferencje dla dużych ośrodków.
			T16		Centralistyczna polityka państwa i osłabianie samorządów, w tym zmniejszanie źródeł ich dochodów.

Wnioski wynikające z analizy SWOT. Członkowie Zespołu Partycypacyjnego dokonali oceny mocnych i słabych stron obszaru objętego LSR, a także podjęli próbę zdefiniowania szans i zagrożeń mogących mieć wpływ na jej realizację.

Podstawą były informacje pozyskane metodą deskresearch z różnych dokumentów i opracowań publicznych, danych zebranych podczas spotkań z mieszkańcami i ich grupami oraz o doświadczenia własne, wynikające z wielu lat współpracy w ramach Lokalnej Grupy Działania.

Niezmiennie od wielu lat za mocne strony obszaru uznaje się położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych i niewielką odległość od ważnych aglomeracji, a także popularnych atrakcji turystycznych, co ma znaczenie dla planowania inwestycji turystyczno-rekreacyjnych i organizacji ważnych wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych.

Indagowani dobrze oceniają też funkcjonowanie samorządu i poziom współpracy w ramach lokalnej grupy działania, co jest ważne dla przygotowania projektów współpracy.

Do wykorzystania jest też zadeklarowana gotowość seniorów do uczestnictwa w życiu społecznym, w tym do współorganizacji niektórych działań.

Coraz wyraźniej dostrzegane są walory przyrodnicze i potencjał środowiska w zakresie możliwości rozwoju OZE. Zwłaszcza ten drugi atut, uznawany jest za ważny dla stanu środowiska, zdrowia mieszkańców i utrzymania lub poprawy dostępu do małej infrastruktury społecznej.

Mieszkańcy na ogół są zadowoleni z istniejącej bazy obiektów kulturalnych i rekreacyjnych, choć chcieliby poprawy ich standardu. Nadażają też za nowymi trendami w rekreacji, czego wyrazem ujawnienie się miłośników ekstremalnej turystyki rowerowej (singletrack), popularyzacja turystyki konnej czy zainteresowanie powrotem do tradycyjnych kąpieli w jeziorach. Powodem do zadowolenia mieszkańców jest funkcjonowanie dziennych ośrodków wsparcia, lecz zapotrzebowanie na ich usługi jest duże i będzie stale rosło.

Ciekawą była dyskusja co do znaczenia turystyki dla gospodarki obszaru. Z jednej strony wskazywano na ważne dla lokalnej społeczności zabytki i walory przyrodnicze, a drugiej trzeźwo oceniano, że nie wyróżniają one w sposób istotny powiatu tczewskiego od innych regionów. Wyrazem kompromisu w ocenie było połączenie funkcji turystycznych i rekreacyjnych w propozycje przedsięwzięć służących zarówno mieszkańcom jak i turystom.

Pewną zmianą w odniesieniu do minionego kresu programowania jest wyraźna poprawa stanu gospodarki. Przeważają mikro i małe przedsiębiorstwa, które są najbardziej elastyczne. Korzystne zmiany, choćby w strukturze wielkości gospodarstw zachodzą w rolnictwie. Rozwój w obu tych sferach skutkuje niskim poziomem bezrobocia i zmniejszeniem liczby osób korzystających z pomocy społecznej, a to z kolei powoduje, że wyrażone zostało średnie zainteresowanie tworzeniem nowych miejsc pracy.

Ciekawym jest uznanie za walor wolnego tempa życia i bliskiego kontaktu z przyrodą, co należy uwzględnić w ofertach czasu wolnego. Podobnie jak bogate tradycje kulturowe.

Nie obyło się bez zaskoczeń, jeśli chodzi o słabe strony. Przykładem może być saldo migracji. W ostatnich latach LGD opierając się na danych ZUS notowała niewielki, lecz stały wzrost populacji obszaru. Spis powszechny pokazał, że wartości te należało skorygować w dół, co przyniosło niewielkie, ale zauważalne konsekwencje, także w postaci zmniejszonej alokacji środków z Programu FEP 2021-2027.

Mające krajową skalę zjawisko depopulacji na obszarach wiejskich oraz zmiana struktury wiekowej powodują, że także na terenie LGD „Wstęga Kociewia” większą uwagę skierowano na potrzeby i problemy osób starszych oraz młodzieży.

Podczas analiz pogłębiono poznanie problemów z zakresu usług społecznych, w tym pomocy społecznej świadczonej w miejscu zamieszkania potrzebujących, w oddaleniu od dużych instytucji, w szczególności adresowanej do osób starszych i niepełnosprawnych.

Analiza wykazała też, że istotną strategicznie grupą jest młodzież. Jej liczebność maleje za sprawą mniejszej liczby urodzeń, ale także z powodu emigracji do większych ośrodków miejskich lub za granice kraju. Zjawiska tego nie da się zatrzymać, lecz można podjąć próbę jego ograniczenia lub spowolnienia.

Mimo ogólnie dobrze ocenianego funkcjonowania lokalnego samorządu pewnym mankamentem jest przepływ informacji pomiędzy mieszkańcami a instytucjami, co daje pole do działania dla LGD poprzez organizację działań łączących sektor publiczny z ze społecznym i mieszkańcami. Z samorządami wiąże się też problem niewystarczającej i malejącej (z powodu decyzji władz centralnych) ilości środków finansowych co może zagrażać działalności niekomercyjnej w szerokorozumianej sferze czasu wolnego.

Niski potencjał finansowy i organizacyjny mają organizacje pozarządowe. Brakuje im pieniędzy, a więc mogą być projekty partnerskie, międzysektorowe, gdzie organizacje są wspierane finansowo przez podmioty publiczne. Brakuje też animatorów działań społecznych. Ich wykształcenie może pomóc w wykorzystaniu obiektów niekomercyjnych jak i zachęcić do większej aktywności różne grupy mieszkańców. To z kolei może przyczynić się do dostosowania oferty czasu wolnego do potrzeb mieszkańców.

Zbliżonym w swej istocie jest problem nowych technologii. Wskazano, że obiektom kulturalnym brakuje nowoczesnych urządzeń do przekazu elektronicznego, a mieszkańcom, zwłaszcza starszym, umiejętności ich wykorzystania. Niewiele jest też obiektów publicznych, takich jak świetlice wiejskie, które są dostosowane doświadczenia nowych usług z zakresu pomocy społecznej: opiekuńczych czy wytchnieniowych.

Mieszkańcy dostrzegli też potencjał dla rozwoju nowych form turystyki i rekreacji, wskazując jednocześnie braki w infrastrukturze, czyli brak obiektów i szlaków. Ciekawym jest chęć poprawy standardu miejsc wykorzystywanych tradycyjnie do kąpielii w jeziorach.

Rośnie też poziom wiedzy o problemach środowiska, co wyraża się dostrzeżeniem niedostatecznego wykorzystania OZE (przy równoczesnej gotowości samorządów i mieszkańców do ich instalacji) oraz potrzeby podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym organizacji czynnych działań takich jak sprzątanie rzeki Wierzyca.

Poprzez dotychczasowe działania promocyjne, także organizowane przez kociewskie LGD w formie projektów współpracy, wzrosła rozpoznawalność marki Kociewie. Mimo to nadal jest ona uznawana za niezadowolającą i wskazaną do kontynuacji.

Zarówno mieszkańcy obszaru jak i Zespół Partycypacyjny szans na rozwój obszaru, w tym realizację LSR upatrują w programach wsparcia. Szczególne miejsce zajmuje tu Program Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 oraz Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Jest to wsparcie finansowe, ale także wskazanie kierunków rozwoju dla Europy i kraju, których obszar objęty LSR jest częścią.

Szansą jest też postęp cywilizacyjny, na który składają się elementy technologiczne i społeczne. Te pierwsze to przede wszystkim technologie cyfrowe i szerokorozumiana sfera odnawialnych źródeł energii, a te drugie to zrozumienie zmian demograficznych skutkujących nowymi wyzwania w zakresie potrzeb społecznych, w szczególności osób starszych i osób z niepełnosprawnością. Na to nakłada się ogólny wzrost aspiracji mieszkańców w zakresie jakości życia.

Inną szansą jest rosnąca zamożność mieszkańców obszaru i regionu, co powoduje, że są mają oni i więcej pieniędzy, ale i więcej czasu wolnego. Można to wykorzystać przez odpowiednie skonstruowanie oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym weekendowej.

Pozytywne zmiany dotyczą świadomości ludzi, co wyraża się zrozumieniem pozytywnego wpływu różnorodnej aktywności na jakość życia, w tym zdrowia. Konsekwencją jest konieczność dopasowania do tych oczekiwań zarówno infrastruktury publicznej jak i komercyjnej oraz realizowanych w niej usług. Rośnie też świadomość Polaków w sferze wyzwań ekologicznych oraz ich znaczenia dla przyszłych pokoleń, co daje szansę na realizowanie i twardych i miękkich przedsięwzięć LSR.

Zagrożeń dopatrzono się w bliższym i dalszym otoczeniu obszaru LSR. Te pierwsze odnoszą się do potencjalnych szans w postaci programów wsparcia dla realizacji LSR. Z jednej strony uznano je za zjawiska korzystne, ale z drugiej, dostrzeżono, że mniejsza niż w poprzednim okresie intensywność wsparcia (zwłaszcza dla podejmowania działalności gospodarczej) może spowodować istotne zmniejszenie zainteresowania tworzeniem nowych miejsc pracy. Nie jest to jednak zagrożenie kluczowe z powodu niskiego bezrobocia. Tym nie mniej może powodować trudności w rozwijaniu przedsiębiorczości w trzech wybranych obszarach.

Groźnym dla obszaru zjawiskiem, występującym także i innych regionach są zmiany demograficzne. Wyludnianie wsi i odpływ młodych, dobrze wykształconych ludzi powoduje zagrożenie stałą degradacją obszarów wiejskich. Jest tego kilka przyczyn, w tym atrakcyjna, zwłaszcza dla młodych oferta dużych ośrodków miejskich.

Zjawisko to przynosi dalsze konsekwencje w postaci zmiany struktury zatrudnienia i postępujący brak kadr, zwłaszcza w strategicznych obszarach kluczowych dla strategii.

W okresie opracowywania strategii pojawiły się nowe zagrożenia o charakterze globalnym. W pewnym stopniu opóźnienia Polski w uniezależnianiu się od paliw kopalnych oraz brak dywersyfikacji źródeł ich pozyskania, a także nakładająca się na to agresja Rosji na Ukrainę spowodowały niespotykany dotąd wzrost cen energii oraz zagrożenie braku ich dostaw. Wskutek tego istnieje ryzyko ograniczenia realizacji niektórych zadań własnych samorządów, w tym tych odnoszących się do wzmacniania postaw obywatelskich czy zaspokajania potrzeb w zakresie czasu wolnego.

Jak bumerang od lat powracają zagrożenia ze strony państwa w postaci niestabilności i złożoności przepisów prawa, a także wysokich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej.

W trakcie konsultacji niejednokrotnie wyrażano też obawy, czy co najmniej ambiwalentny, stosunek rządu polskiego do Unii Europejskiej nie spowoduje zakończenia działania m.in. podejścia Leader.

Definiując cele i przedsięwzięcia uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, odnoszące się do równości szans i braku dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, orientację seksualną, światopogląd bądź religię, a także zasadę zrównoważonego rozwoju określoną w art.11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i innych aktach prawa międzynarodowego.

Dla lepszego zrozumienia logiki interwencji opracowywanej LSR działania podzielono na 3 grupy, którym przypisano kolory (odpowiadające kolorom herbu Kociewia). W każdym z nich znajdują się przedsięwzięcia finansowane zarówno z PS WPR jak i Programu FEP 2021-2027, który obejmuje EFS+ i EFRR.

Cele i przedsięwzięcia.

Obszar żółty, uogólniając odnosi się do szeroko rozumianej sfery przestrzeni publicznej, jej stanu i funkcjonalności w zakresie usług czasu wolnego, a także samej sfery czasu wolnego i aktywności mieszkańców.

Mieszkańcy na ogół dobrze ocenili stan infrastruktury publicznej. Najwyższe oceny uzyskały miejsca integracji społecznej (ośrodki, kultury, świetlice, miejsca aktywizacji społecznej), choć przeważały oceny „dobrze i „przeciętnie”. Najniższe oceny zebrały centra miejscowości (skwery, place, place). Dobra ocena nie oznacza jednak pełnego zadowolenia. Osoby związane z samorządami wskazywały na pewne braki w zakresie wyposażenia związanego nowymi technologiami.

Podczas diagnozy pytano m.in. o „minusy” miejsc zamieszkania. Najczęściej wyrażano niezadowolenie z braku miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji, a także estetykę centralnych miejsc publicznych.

W badaniach ankietowych na pytanie: „W jakim kierunku powinien iść rozwój obszaru ...” największa liczba respondentów wskazywała „Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie ogólnodostępnych obiektów infrastruktury publicznej...”, a nieco mniej poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej”. Również ludzie młodzi spośród potrzeb wymieniali infrastrukturę czasu wolnego, w tym rekreacyjną oraz brak miejsc do spotkań. Seniorzy, nawet częściej niż młodzież, wskazywali na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną, brak ławek i koszy w centrach miejscowości oraz potrzebę uatrakcyjnienia otoczenia świetlic wiejskich. Ciekawym jest też dostrzeganie przez mieszkańców problemu małego zagospodarowania wód opadowych, co może wskazywać na jeden ze sposobów poprawy funkcjonalności przestrzeni publicznej.

Na drugim miejscu pojawiło się „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru (rozbudowa infrastruktury turystycznej- szlaki konne, rowerowe, kajakowe wraz zapleczem, pola biwakowe i camperowe, kąpieliska, itp.)”. Mieszkańcy trafnie postrzegają, że tego typu inwestycje służyć będą zarówno turystom jak i mieszkańcom. Turyści to szansa na dodatkowy dochód i nowe miejsca pracy, a obiekty posłużą także mieszkańcom poprawiając jakość ich życia, pozwalając na aktywny wypoczynek. Co ważne, to wskazanie opiera się o wykorzystanie 2 najcenniejszych zasobów obszaru: „atrakcyjnego położenie w stosunku do dużych aglomeracji i szlaków komunikacyjnych” oraz „bogatych walorów przyrodniczych i krajobrazowych”.

W dyskusjach pojawił się też aktualny problem – cen opału i energii elektrycznej. Uczestnicy trafnie wskazywali, że nie jest to zagrożenie chwilowe, bowiem oceniali, że ceny węgla, gazu i energii elektrycznej nie powrócą do wcześniejszych poziomów.

Spora część mieszkańców oczekuje też działań skutkujących „poprawą jakości i dostępności do usług czasu wolnego, w tym aktywności seniorów i klubów młodzieżowych”. Jest to oczekiwanie zasadne i logiczne, ze strategicznego punktu widzenia. Rozbudowana i lepiej dostosowana do potrzeb mieszkańców infrastruktura publiczna, będzie bardziej dostępna. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie ważnego zasobu jakim wg mieszkańców jest „rozwinięta infrastruktura (biblioteki, ośrodki kultury, świetlice)”. Jako przykłady wspomniano m.in. kursy komputerowe, zajęcia ruchowe, wyjazdy na basen, a część młodzieży zgłaszała jako zapotrzebowanie na zajęcia historyczne i regionalne.

Dla wykazania spójności wewnętrznej LSR w tabelarycznej formie zaprezentowano związki przyczynowo-skutkowe, pomiędzy przyczynami różnych problemów a przedsięwzięciami i celami.

Obszar żółty			
Przyczyna problemu	Przedsięwzięcie – propozycja przeciwdziałania przyczynie	Problem	Cel – rozwiązanie problemu
Niedostosowanie obiektów infrastruktury do wysokich cen energii Niezadawalające wyposażenie obiektów infrastruktury Niezadawalający poziom zagospodarowania i estetyka miejsc publicznych.	1.1. Budowa i/lub modernizacja i/lub doposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).	Standard życia nieadekwatny do oczekiwań mieszkańców.	1. Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.
Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna Niewystarczająca ilość miejsc do aktywnego wypoczynku.	1.2 Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.		
Niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w sferze organizacji czasu wolnego (kultura, rekreacja, turystyka).	1.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego.		
Brak animatorów i organizatorów zajęć w obiektach publicznych, w tym w świetlicach wiejskich.	1.4 Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej		
Niewystarczająca ilość i jakość działań w sferze czasu wolnego adresowana do ludzi młodych. Brak animatorów i organizatorów zajęć w obiektach publicznych.	1.5 Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych.		

<p>Niezadawalająca aktywność i zintegrowanie mieszkańców Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR i słaba współpraca ngo-jst z powodu niskiego poziomu wzajemnego zaufania. Niezadawalający poziom przepływu informacji między podmiotami z różnych sektorów.</p>	<p>1.6 Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village.</p>		
---	--	--	--

W oparciu o tą analizę sformułowano Cel I: Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.

Punktem wyjścia było oczywiste uznanie, że mieszkańcy oczekują stałej podniesienia standardu życia w różnych wymiarach. Wraz z upływem czasu i postępem rosną też ich aspiracje. Coraz szybszy przepływ informacji, w tym możliwość porównania z innymi miejscami powoduje, że mieszkańcy oczekują coraz to nowych form usług publicznych, adekwatnych do ich wykształcenia, statusu materialnego i zainteresowań. Rosnąca świadomość powoduje, że oczekują też efektywnego wykorzystania znajdujących się w ich zasięgu zasobów.

Mieszkańcy jako szansę rozwojową postrzegają postęp technologiczny, w tym jego składową dotyczącą technologii cyfrowych. Rozumieją też, że ich efektywne wykorzystanie zależy od kompetencji potencjalnych odbiorców.

Poprawa sytuacji gospodarczej i zmniejszenie bezrobocia powodują, że rośnie zamożność mieszkańców. Konsekwencją jest rosnąca potrzeba atrakcyjnego, a coraz częściej także aktywnego spędzania czasu wolnego. Jest to tym ważniejsze, że coraz mniejsza część mieszkańców obszarów wiejskich utrzymuje się z rolnictwa lub jest z nim związana, chociaż aspiracje rolników i ich rodzin są podobne. Potwierdziły to dyskusje w ramach przygotowywania diagnozy społecznej. Podobne a obserwacje i wnioski z bieżących kontaktów LGD z mieszkańcami.

Realizowane w latach 2016-2023 przedsięwzięcie „Dla Was i dla Nas”, polegające na budowie i modernizacji niekomercyjnej infrastruktury, potwierdziło słuszność tezy, że infrastruktura może służyć zarówno turystom, jak i mieszkańcom. Mieszkańcy rozumieją, że czyste środowisko, funkcjonalna i estetyczna zabudowa i infrastruktura, a czasem interesujące wydarzenia kulturalne lub rekreacyjne są zachętą do odwiedzin obszaru przez przyjezdnych, a tym samym okazją do rozwoju gospodarczego.

W ramach tego celu skoncentrowano się na szeroko rozumianym czasie wolnym oraz integracji oraz aktywizacji mieszkańców. To ważny problem dla ogółu mieszkańców, w tym i seniorów, i ludzi młodych. Zaplanowano tu różne typy działań realizowanych przez różne grupy beneficjentów. Pogrupowano je w kilka przedsięwzięć.

TABELA FORMULARZ 1 Cele i przedsięwzięcia Cel I- znajduje się w załączniku nr 1.

Pierwsze przedsięwzięcie 1.1 Budowa i/lub modernizacja i/lub doposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).

Ma ono zadanie usunąć ogólną przyczynę problemu jaką jest niezgodny z oczekiwaniami mieszkańców stan infrastruktury publicznej, na który składają się: niedostosowanie obiektów infrastruktury do wysokich cen energii, niezadawalające wyposażenie obiektów infrastruktury w nowoczesne urządzenia i niezadawalający poziom zagospodarowania i estetyka centrów miejscowości.

Poprzez realizację operacji można ograniczyć wpływ infrastruktury na środowisko naturalne, obniżyć koszty jej funkcjonowania oraz we większym stopniu wykorzystywać w działalności nowe technologie, a także

poprawić estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej. Po pierwsze, przez modernizację obiektów, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, po drugie, przez wyposażenie obiektów w nowoczesne urządzenia, w tym wykorzystujące technologie cyfrowe.

Przedsięwzięcie łączy harmonijnie zaspokajanie potrzeb mieszkańców i w pewnym mniejszym stopniu potencjalnych turystów, z szansą na rozwój gospodarczy.

Zmodernizowane obiekty i zbudowana mała architektura powinny opierać się o wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych lub wiązać się z już istniejącą albo planowaną infrastrukturą publiczną. Wskazaniem może być też wkomponowanie w zakres operacji elementów klimatycznych i środowiskowych.

Przedsięwzięcie dotyczy inwestycji o większej wartości i obiektów publicznych więc jest dedykowane samorządom lokalnym i ich jednostkom.

Ze względu na charakter operacji, ich wartość oraz własność obiektów i gruntów zaplanowaną formą wsparcia jest konkurs dedykowany podmiotom publicznym, a źródłem finansowania PS WPR.

Ponieważ w wyniku operacji powstaną nowe lub zostaną zmodernizowane istniejące obiekty, to jako wskaźnik produktu przyjęto „liczbę wybudowanych, zmodernizowanych, lub doposażonych obiektów” liczoną w jednostce miary „sztuka”.

Skoro operacja dotyczy obiektów infrastrukturalnych służących mieszkańcom, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „promowanie włączenie społeczne: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego”, a jednostką miary „liczba osób”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Jako, że operacje zdefiniowano jako „budowę i/lub modernizację i/lub doposażenie” obiektów niekomercyjnej infrastruktury to poprawne jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi "0", gdyż żaden z nich nie jest obecnie zmodernizowany ani doposażony w planowanym zakresie. Podobnie w odniesieniu do budowy (w tym małej infrastruktury), gdyż mają powstać nowe obiekty.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z członkami z sektora publicznego stowarzyszenia oraz poprzez odniesienie do średniej wartości operacji infrastrukturalnych zrealizowanych w poprzednim okresie programowania. Obecnie przyjęto, że średnia wartość operacji wyniesie ok. 300 000zł. Oczywiście szacowanie wartości operacji w warunkach wysokiej inflacji jest obarczone ryzykiem poważnego błędu.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Drugie przedsięwzięcie 1.2 Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.

Jest to próba rozwiązania problemu „Standard życia nieadekwatny do oczekiwań mieszkańców” poprzez usunięcie jego dwóch przyczyn, które zdefiniowano jako „niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna” oraz „niewystarczająca ilość miejsc do aktywnego wypoczynku”.

Obiekty infrastruktury turystycznej takie jak miejsca dla kamperów, singletracki i kąpieliska, podobnie jak szlaki konne mogą spowodować wzrost zainteresowania obszarem objętym LSR przez turystów. Ich lokalizacja powiązana z już istniejącymi obiektami - infrastruktura i atrakcje turystyczne (historyczne, kulturowe i przyrodnicze) da efekt synergiczny.

Przyjęty zakres przedmiotowy jest zgodny z „Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego” dla Województwa Pomorskiego i Programem FEP 2021-2027.

LGD badała zainteresowanie Kociewiem potencjalnych turystów podczas prowadzonych od lat działań promocyjnych (projekty współpracy kociewskich LGD-ów). Wynika z nich, że najbardziej obiecującym rynkiem może być aglomeracja trójmiejska, a także Śląsk i Łódź.

Wspomniana aglomeracja Trójmiejska jest położona w odległości kilkudziesięciu kilometrów od obszaru, a dzięki autostradzie A1 czas dotarcia jest krótszy od jednej godziny. Powoduje to, że hobbyści singletracków, miłośnicy kąpeli jeziornych lub przejażdżek konnych przyjadą nie tylko z obszaru LGD. Zainteresowanie

kąpieliskami jest tym bardziej prawdopodobne, że obecnie funkcjonuje tylko jedno kąpielisko o odpowiednim standardzie, ale działające przy obiekcie hotelowym, a więc komercyjnym.

Podczas konsultacji zidentyfikowano także dwie grupy miłośników singletracków na obszarze – w Pełplinie i Gniewie. Podczas spotkania z przedstawicielem jednej z nich uzyskano potwierdzenie zainteresowania takimi obiektami także osób spoza obszaru. To także dowodzi, że ze zbudowanej infrastruktury korzystać będą i miejscowi i turyści. Ponadto zorganizowano spotkanie z podmiotami branży turystyki konnej. Obecni przedsiębiorcy wyrazili zainteresowanie wytyczeniem i oznakowaniem dłuższego szlaku konnego oraz wolę współpracy przy wytyczaniu jego trasy. Ma on wykorzystywać posiadane zasoby kulturowe w postaci zabytków i zasoby przyrodnicze atrakcyjne krajobrazowo. Pozwoli to na wzmocnienie gospodarcze podmiotów z tego sektora branży turystycznej.

Ze względu na niekomercyjny charakter infrastruktury i intensywność dofinansowania przewidzianą w Programie FEP 2021-2027 wynoszącą 85% kosztów operacji o dofinansowanie będą mogły ubiegać się podmioty sektora finansów publicznych, ale także silne organizacje pozarządowe.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania Program FEP 2021-2027. Partnerstwo może połączyć podmioty publiczne i organizacje pozarządowe, co najbardziej prawdopodobne jest w odniesieniu do budowy szlaków konnych.

W wyniku operacji powstaną nowe obiekty, a więc jako wskaźnik produktu przyjęto: „Liczba zbudowanych obiektów infrastruktury turystycznej” liczoną w jednostkach miary „sztuka” oraz „długość wspartych szlaków turystycznych” liczoną w jednostce miary „kilometr”.

Skoro w efekcie zrealizowania inwestycji powstaną obiekty infrastrukturalne służące mieszkańcom lub turystom, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem”, a jednostką miary „osoby odwiedzające/rok”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Ponieważ operacje zdefiniowano jako budowę obiektów to poprawne jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”.

W przypadku szlaków konnych przewiduje się wyznaczenie lub korektę trasy, a także wykonanie i /lub odnowienie/modernizację oznakowania a także budowę infrastruktury postojowej w postaci np.: tablic informacyjnych, koniowiązów i zadaszonych ławostołów. Z tego powodu jako wartość początkową także przyjęto „0” gdyż żaden z istniejących szlaków nie posiada infrastruktury w postaci pełnego oznakowania i punktów postojowych.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z podmiotami z branży turystyki konnej i gmin objętych szlakiem. Przyjęto, że punkt postojowy powinien przypadać średnio na 10 km szlaku. Ich koszty oszacowano na podstawie internetowych ofert z 2023 r. Oczywiście szacowanie wartości operacji w warunkach wysokiej inflacji jest obciążone ryzykiem poważnego błędu.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Uzupełnieniem operacji finansowanych w ramach interwencji Leader powinny być działania finansowane LGD i pozostałych beneficjentów Leadera z innych źródeł, dotyczące poprawy rozpoznawalności Marki Kociewie.

Trzecie przedsięwzięcie 1.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego.

Odpowiednio do wymogów PS WPR „działalność gospodarcza powinna być wspierana jedynie w zakresie zgodnym w jakim jest to zgodne z celami tematycznymi wskazanymi w LSR”. Tak jest w tym przedsięwzięciu, bo podejmuje ono próbę usunięcia przyczyny jaką jest „niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w sferze organizacji czasu wolnego”. Taką opinię wyrazili podczas spotkań informacyjnych i w wywiadach pogłębionych i młodzi starsi mieszkańcy obszaru. Oczekują oni ciekawych, profesjonalnych i nowatorskich form spędzania szeroko rozumianego czasu wolnego. Podróżując, czytając lub śledząc media elektroniczne poznają oni nowe formy aktywności pojawiające się w innych częściach kraju, a nawet świata. I też chcieliby ich doświadczyć.

Zgłoszone w trakcie konsultacji spectrum rodzajów i form spędzania czasu wolnego jest bardzo szerokie, bowiem opiera się ono o bardzo zróżnicowane i indywidualne potrzeby grup mieszkańców. Dlatego LGD nie zdecydowała się ściślejsze ograniczenie do wybranych kodów PKD. Postawiła jednak na innowacyjność tych działalności wychodząc z założenia, że nowe takie mają realną szansę utrzymania się na rynku. Preferencje te zostaną uwzględnione na poziomie kryteriów wyboru.

Za celowe uznano też preferencje dla podmiotów planujących wykorzystanie w działalności gospodarczej lokalnych zasobów, w tym przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Doświadczenie własne LGD, ale i konsultacje prowadzone zarówno z przedstawicielami Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza, oddział w Tczewie i Regionalnej Izby Rolniczej w Tczewie, a także konsultacje ankietowe pokazały, że obecna propozycja wsparcia rozwoju gospodarczego o intensywności 50% uznana została za mało atrakcyjną. Wskazywano, że bardziej prawdopodobne jest skorzystanie z niej przez już działające przedsiębiorstwa, aniżeli przez osoby fizyczne planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W ramach tego przedsięwzięcia o wsparcie na równych prawach będą mogły ubiegać się i osoby fizyczne planujące podjęcie działalności jak i już funkcjonujące podmioty gospodarcze.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania PS WPR. Wybór konkursu jako formy realizacji jest oczywisty, bo daje on równe szanse uzyskania wsparcia wszystkim aplikującym podmiotom.

Jako wskaźnik produktu przyjęto: „Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa”. Przyjętą jednostką miary jest „sztuka”.

Odpowiednio do produktu i zgodnie z zapisami PS WPR właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR, a jednostką miary „liczba przedsiębiorstw” oraz „liczba utworzonych miejsc pracy”, a jednostką miary „sztuka”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Rezultatem operacji jest powstawanie nowych miejsc pracy, a założona ich ilość jest bardzo nieduża to nie da się mierzyć przyrostu w oparciu o ogólnodostępne narzędzia statystyczne. Dlatego poprawne metodologicznie jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z ww. podmiotami i po zapoznaniu się wynikami konsultacji propozycji wskaźników w projekcie LSR. Jako punkt wyjścia przyjęto, że obecnych realiach cenowych i przy wysokiej inflacji oraz przy niskiej (mało atrakcyjnej) intensywności wsparcia należy przyjąć maksymalną kwotę dofinansowania określoną w PS WPR. Z tych powodów przyjęto także niskie docelowe wartości liczbowe wskaźnika.

Ustalono tu preferencje dla dwóch grup w szczególnej sytuacji. Ze względu na wskazanie z diagnozy społecznej są to ludzie młodzi, do 25 roku życia. Natomiast raporty Powiatowego Urzędu Pracy od lat wskazują, że w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są kobiety.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Czwarte przedsięwzięcie 1.4 Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej.

To przedsięwzięcie ma być odpowiedzią na zidentyfikowane przyczyny niepełnego zadowolenia z aktualnego standardu życia takie jak: „niezadowalająca ilość i jakość działań niekomercyjnych w obiektach publicznych”, „niezadowalająca aktywność i zintegrowanie mieszkańców” i „nieefektywne wykorzystanie obiektów niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej”.

Wskazanie takich przyczyn nie jest wyrazem krytyki pod adresem prowadzących działalność instytucji publicznych, a pokazaniem, że mieszkańcy oczekują nowych form zajęć i aktywności. To co było dobre wczoraj dziś już jest *passé*. Tak jak apetyt, aspiracje i potrzeby stale rosną. Mieszkańcy rozumieją, że powodem ograniczeń jest między innymi brak środków finansowych w samorządach lokalnych. Obawa ta jest artykułowana teraz, ale rozciąga się na kolejne lata. Wsparcie ze strony LGD może owe problemy choćby w części złagodzić. Dowodem racjonalnego podejścia jest opisana w poprzednich rozdziałach ocena ilości

istniejących obiektów (przede wszystkim ośrodków kultury, bibliotek i świetlic) jako wystarczającej, choć nie zawsze odpowiednio wyposażonej i zmodernizowanej, a zwłaszcza wykorzystanej.

W ramach tego przedsięwzięcia będą wspierane różnorodne działania, których celem jest aktywizacja i integracja mieszkańców. Ten drugi aspekt staje się coraz ważniejszy, bowiem struktura mieszkańców wsi, w szczególności tych położonych w pobliżu większych ośrodków miejskich, zmienia się dynamicznie. Powstają nowe domy i osiedla do których przybywają ludzie z innych miejsc, nieznający sąsiadów, relacji miejscowych czy zwyczajów. Wspieranie aktywności i integracji to mały, ale konieczny krok na drodze budowy społeczeństwa obywatelskiego, co stało się szczególnie ważne w ostatnich kilku latach.

Dla tego przedsięwzięcia nie określono obszarów tematycznych ani form działania wychodząc z założenia, że mają one odpowiadać na potrzeby danego miejsca i chwili. Wskazano na jeden tylko warunek by „zawierały komponenty środowiskowe i klimatyczne”, a w odniesieniu do osób starszych podnoszące ich kompetencje w zakresie nowych technologii (cyfrowych). Preferowane będą operacje wykorzystujące infrastrukturę obiektów publicznych oraz lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, lokalne dziedzictwo oraz opierające się o uprzednie i udokumentowane rozpoznanie potrzeb mieszkańców (rozpoznanie to powinno być przeprowadzone i udokumentowane przez wnioskodawcę na etapie przygotowywania wniosku o przyznanie wsparcia). Preferencje są wyrażone w kryteriach wyboru.

W tym przedsięwzięciu zaplanowano także operację własną LGD. Będzie to szkolenie w formie kursu-warsztatu dla animatorów lokalnych. Podczas konsultacji wskazywano, że świetlice wiejskie są nieźle wyposażone, to nie w pełni jest wykorzystywany ich potencjał. Brakuje ludzi, którzy mogliby je ożywić, prowadząc działania odpowiadające potrzebom. Podobny kurs zrealizowany w 2017 r. cieszył się sporym zainteresowaniem, a dowodem jego efektywności był fakt, że jeden z jego uczestników został wybrany na burmistrza. Tym razem działaniem objęte zostaną osoby z grup w szczególnej sytuacji, czyli ludzie młodzi i seniorzy. Także i tu uczestnicy w pewnym stopniu będą mieli wpływ na dobór treści kursu

W tym przedsięwzięciu będą wspierane podmioty z sektora finansów publicznych i organizacje pozarządowe, choć ze względu na źródło wsparcia, intensywność dla tej drugiej grupy będzie wyższa, bo 100%.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs dla podmiotów z sektora finansów publicznych, projekt grantowy dla organizacji pozarządowych i operacja własna, a źródłem finansowania PS WPR.

Wskaźnikami produktu są „liczba cykli wydarzeń i/lub szkoleń” „Liczba wydarzeń i/lub szkoleń”, „liczba szkoleń” a jednostką miary „sztuka”.

Odpowiednio do tego wskaźnikiem rezultatu jest „promowanie włączenie społeczne: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego”, a jednostka miary „liczba osób”.

Wartość początkową obu wskaźników w 2023 r. ustalono na „0”. Wartość końcową ustalono w oparciu o doświadczenie beneficjentów LGD w minionym okresie programowania, z uwzględnieniem cen towarów i usług w 2023 r. i zakładanym ich stałym wzrostem w kilku najbliższych latach.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdzilo się w poprzednim okresie programowania. Dla operacji własnej będzie to program, dokumentacja fotograficzna i lista obecności.

Piąte przedsięwzięcie 1.5 Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych.

To przedsięwzięcie jest bardzo podobne do poprzedniego i jest próbą zmierzenia się z podobnymi przyczynami problemu jakim jest „niezadowalająca ilość i jakość działań niekomercyjnych”. Zostało wyodrębnione, ponieważ w trakcie spotkań ludzie młodzi, proponowali oddanie inicjatorom pełnej swobody, co do wyboru formy i treści operacji. Przywołano hasło „Róbta co chceta”. Przedsięwzięcia mają spowodować, by młodzi ludzie poczuli się gospodarzami swego miejsca zamieszkania, a przez to wzmocnili z nim swoją więź.

LGD zaakceptowała ideę, uznając ją za rodzaj innowacji. To eksperyment, który ma pokazać na ile młodzi ludzie rzeczywiście chcą wziąć inicjatywę w swoje ręce, a na ile tylko oczekują, że ktoś im zaproponuje jakies nowe atrakcje.

To pole do popisu dla wyobraźni wnioskodawców. Jedyne ograniczenia operacji to oczekiwanie by ją organizowały i brały w niej udział wyłącznie osoby w określonym wieku oraz by zawierała komponent aktywizacji i integracji. W grę mogą wchodzić zarówno działania realizowane na obszarze objętym LSR, jak i operacje dziejące się poza nim. Podczas spotkania z młodzieżą podawano bardzo różne przykłady ciekawych aktywności. Padły też deklaracje gotowości ich realizacji.

Warunkiem realizacji operacji będzie wykazanie, że inicjatywa zyskała aprobatę rówieśników zarówno co do formy jak i zakresu operacji.

Formą realizacji będzie projekt grantowy. Dzięki temu w przygotowanie i przeprowadzenie operacji włączonych będzie więcej podmiotów, a tym samym będzie ona pełniej odpowiadać na ich potrzeby.

Źródłem finansowania będzie PS WPR.

W tym przedsięwzięciu będą wspierane będą wyłącznie organizacje pozarządowe, w tym działające w imieniu nieformalnej grup młodzieży. Intensywność wsparcia wynosi 100%.

Wskaźnikiem produktu jest „Liczba działań adresowanych do młodzieży i realizowanych przez młodzież, a jednostką miary „sztuka”.

Odpowiednio do tego wskaźnikiem rezultatu jest „promowanie włączenie społeczne: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego ”, a jednostką miary „liczba osób ”.

Wartość początkową obu wskaźników w 2023 r. ustalono na „0”. Wartość końcową ustalono w oparciu o doświadczenie beneficjentów LGD w minionym okresie programowania, z uwzględnieniem cen towarów i usług w 2023 r. i zakładanym ich stałym wzrostem w kilku najbliższych latach.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Szóste przedsięwzięcie 1.6 „Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village”

Przedsięwzięcie próbuje odpowiedzieć na przyczyny problemu zdefiniowane jako: „niezadowalająca aktywność i zintegrowanie mieszkańców”, „niezadowalający poziom przepływu informacji między podmiotami z różnych sektorów i niewielki udział mieszkańców w planowaniu rozwoju.” oraz „niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR i słaba współpraca NGO-JST z powodu niskiego poziomu wzajemnego zaufania”.

Poprzez operacje w tym zakresie można wzmocnić organizacje pozarządowe, bo tylko one mogą brać udział w tym przedsięwzięciu. Ze swej istoty operacje zakładają współpracę podmiotów z różnych sektorów przy budowaniu koncepcji SV. Dzięki realizacji operacji organizacja pozarządowa wzmocni swoją pozycję w lokalnej społeczności poprzez wykazanie swej zdolności do organizacji procesu, a mieszkańcy wspólnie rozpoznają swoje potrzeby i wytyczą kierunki rozwoju swego najbliższego otoczenia, przez co bardziej poczują się zgraną społecznością i gospodarzami odpowiedzialnymi za małą ojczyznę. Opracowany dokument będzie narzędziem do kolejnych działań zmierzających do realizacji wskazanych kierunków rozwoju, zarówno na szczeblu gminnym jak i wyższych.

Formą realizacji będzie projekt grantowy.

Źródłem finansowania będzie PS WPR.

W tym przedsięwzięciu będą wspierane będą wyłącznie organizacje pozarządowe. Intensywność wsparcia wynosi 100%.

Wskaźnikiem produktu jest „Liczba operacji polegających na opracowaniu koncepcji Smart village”, a jednostką miary „sztuka”.

Odpowiednio do tego wskaźnikiem rezultatu jest „inteligentna przemiana gospodarki: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi ”, a jednostką miary „liczba strategii ”.

Wartość początkową obu wskaźników w 2023 r. ustalono na „0”. Wartość końcową ustalono w przyjmując, że statystyczne w każdej z gmin powstanie jedna koncepcja.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Matryca logiczna dla obszaru żółtego

C.1	Nr identyfikacji wskaźnika	CEL	Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.				
			Jednostka miary	stan początkowy 2023 rok	stan końcowy 2029 rok		Źródło danych/sposób pomiaru
W.1.1	R.42 PS WPR	Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	liczba osób	0	6 500		Ankieta monitorująca
W.1.2	RCR077 FEP 2021-2027	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/ rok	0	3 000		Ankieta monitorująca
W.1.3	R.39 PS WPR	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. Liczba utworzonych miejsc pracy	liczba przedsiębiorstw	0	5		Ankieta monitorująca
			sztuka		2		
W.1.4	R.42 PS WPR	Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	liczba osób	0	545		Ankieta monitorująca
W.1.5	R.42 PS WPR	Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	Liczba osób	0	180		Ankieta monitorująca
W.1.6	R.40 PS WPR	Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.	Liczba strategii	0	5		Ankieta monitorująca

Przedsięwzięcia w ramach C.1		Grupa docelowa//wnioskodawca	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)	Wskaźniki produktu					
				nazwa	Jednostka miary	wartość			Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2023 rok	końcowa 2029 rok	częstotliwości dokonywania pomiaru, uaktualniania danych	
P.1.1	Budowa i/lub modernizacja i/lub doposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów.	sztuka	0	13	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.1.2	Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs	- Liczba zbudowanych obiektów infrastruktury turystycznej - Długość wspartych szlaków turystycznych	sztuka km	0 0	6 50	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.1.3	Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	5	12 m-cy	Ankieta monitorująca

P.1.4	Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej	- Podmioty sektora finansów publicznych LGD - LGD	Konkurs	Liczba cykli wydarzeń i/lub szkoleń	sztuka	0	5	12 m-cy	Ankieta monitorująca
			Projekt grantowy	Liczba wydarzeń i/lub szkoleń	sztuka	0	12		Ankieta monitorująca
			Operacja własna	Liczba szkoleń	sztuka	0	1		Sprawozdanie
P.1.5	Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych	- LGD	Projekt grantowy	Liczba działań adresowanych do młodzieży i realizowanych przez młodzież	sztuka	0	12	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.1.6	Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village	- LGD	Projekt grantowy	Liczba operacji polegających na opracowaniu koncepcji Smart village	sztuka	0	1	12 m-cy	Ankieta monitorująca
SUMA									

Obszar niebieski.

Drugi obszar, niebieski, obejmuje sferę szeroko rozumianej pomocy społecznej. Dotyczy działań, które zmierzają do zapewnienia mieszkańcom większej ilości wysokiej jakości usług z tego zakresu.

Ponad 60% ankietowanych mieszkańców ocenia swoją sytuację w miejscu zamieszkania jako dobrą lub bardzo dobrą. Co więcej podobny odsetek zauważa jej poprawę w okresie ostatnich 7 lat.

Jednakże bardziej szczegółowa analiza ankiet wskazuje, że największe niezadowolenie budzi dostępność usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych. Z prowadzonych podczas spotkań dyskusji wynika, że pod to pojęcie można włączyć także szerzej rozumiane wsparcie dla osób w pełni lub częściowo zależnych.

Ponadto mieszkańcy, niezależnie od wieku, wskazują niedostatki w funkcjonowaniu transportu publicznego. Dotyczy to możliwości dotarcia do miasta powiatowego, a także do miejscowości gminnej, w której zlokalizowane są przychodnie i ośrodki pomocy społecznej.

Nieco innym aspektem tej sprawy jest sygnalizowany, zwłaszcza w odniesieniu do osób starszych, problem niskiego wykorzystania nowych technologii, w tym cyfrowych, co skutkuje ograniczeniami w korzystaniu z pewnych usług zdrowotnych świadczonych on-line.

Ogólne wskazanie wynikające z dyskusji podczas spotkań z mieszkańcami oraz przeprowadzonych sondaży wskazuje, że na obszarze LSR w trudnej sytuacji życiowej znajdują się osoby niepełnosprawne i starsze oraz ich rodziny. Dokładniejsza analiza zgromadzonych ankiet pokazuje, że należy zwrócić uwagę na osoby ciężko i przewlekle chore.

Ponadto należy zwrócić uwagę na niskie dochody większości emerytów, rencistów czy osób niepełnosprawnych, co dodatkowo utrudnia im korzystanie z tej sfery świadczeń.

Ważnym jest, że poprawa dostępu do usług medycznych i opieki społecznej została wskazana przez ankietowanych jako jeden z najważniejszych kierunków rozwoju obszaru LGD.

Mieszkańcy, w tym przedstawiciele sektora publicznego i organizacji pozarządowych zajmujących się ogólnie rozumianą pomocą społeczną oraz Zespół Partycypacyjny zgadzają się co do celowości świadczenia pewnych usług jak najbliżej miejsca zamieszkania potrzebujących. Jako możliwie miejsce wskazują obiekty publiczne, w tym świetlice wiejskie. Jednakże nie zawsze jest to możliwe ze względu na bariery architektoniczne. Bardzo poważnym problemem jest też brak odpowiedniego wyposażenia.

Uzupełnieniem działań niekomercyjnych i tych realizowanych w obiektach publicznych mogą być usługi mobilne, świadczone w miejscu zamieszkania osób potrzebujących.

Podczas konsultacji sygnalizowano problem niedostatecznej ilości osób i podmiotów o odpowiednich kwalifikacjach mogących świadczyć usługi w tym zakresie. To ważny aspekt problemu, bo liczba potrzebujących będzie stale rosła, a liczba osób aktywnych zawodowo będzie malała.

Także w tym zakresie uczestnicy konsultacji wyrażają obawy, że środki publiczne, państwa i samorządów, nie pozwolą na zaspokojenie rosnących potrzeb.

Dla wykazania spójności wewnętrznej LSR w tabelarycznej formie zaprezentowano związki przyczynowo-skutkowe, pomiędzy przyczynami różnych problemów a przedsięwzięciami i celami.

Obszar niebieski			
Przyczyna problemu	Przedsięwzięcie – propozycja przeciwdziałania przyczynie	Problem	Cel – rozwiązanie problemu
Niedostosowanie obiektów infrastruktury świadczenia usług społecznych. Brak wyposażenia obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia	2.1 Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	Nieadekwatny do oczekiwań mieszkańców dostęp do usług społecznych, w szczególności z grupy w	1 Zwiększenie dostępności niektórych usług społecznych,

niezbędne do świadczenia usług społecznych.		szczególnej sytuacji osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji
Utrudniony dostęp do usług społecznych. Niewystarczająca ilość usług społecznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością. Trudna sytuacja życiowa, w tym materialna osób starszych, osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin.	2.2 Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością.		
Niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w sferze usług społecznych, w tym rehabilitacyjnych, opiekuńczych, asystenckich.	2.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.		

W oparciu o takie założenia sformułowano Cel II: Zwiększenie dostępu do niektórych usług społecznych, w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji.

Cel ma być próbą rozwiązania problemu „nieadekwatnego do oczekiwań mieszkańców dostępu do usług społecznych, w szczególności z grup w szczególnej sytuacji”. Dlatego zrozumiałym jest, że w ramach tego celu skoncentrowano się umożliwieniu realizacji różnych usług jak najbliżej miejsca zamieszkania osób potrzebujących.

Dane demograficzne wyraźnie pokazują, że tak w całym kraju jak i na obszarze LGD rośnie średnia długość życia. Niestety wraz z wiekiem na ogół pogarsza się stan zdrowia (choć i w tej dziedzinie odnotowywany jest postęp). Coraz rzadszy jest też model rodziny wielopokoleniowej, bowiem ludzie młodzi, a i w sile wieku, poszukują pracy lub rozwoju poza obszarami wiejskimi. W konsekwencji seniorzy coraz rzadziej mogą liczyć na wsparcie najbliższych i coraz częściej żyją samotnie.

Sytuacja materialna części osób starszych jest niezwykle trudna, a posiadane dochody z coraz większym trudem pozwalają na pokrywanie najbardziej podstawowych potrzeb. Z powodu stanu zdrowia i braku pieniędzy problemem nieraz jest dotarcie do sąsiedniej miejscowości, w której znajduje się ośrodek zdrowia lub apteka.

W takiej sytuacji narasta poczucie osamotnienia, narastają lęki i rozgoryczenie. W dotychczasowym i rozpowszechnionym modelu część z takich osób spędzała jesień życia w stacjonarnych domach pomocy społecznej. Dla wielu z nich było to trudne doświadczenie, bo nie odnajdywali się w nowym miejscu, gdyż tracili kontakt z dobrze sobie znanym od dziesięcioleci otoczeniem. Ich dobrostan nie ulegał poprawie. Ten model ma jeszcze jeden minus, ekonomiczny. W szybkim tempie rosną koszty utrzymania w tego typu placówkach, zarówno publicznych jak i komercyjnych, a samorządy z trudem je ponoszą.

Jeszcze trudniejsza jest sytuacja osób starszych, ciężko i długotrwale chorych. Potrzebują oni nie tylko opieki, ale i pielęgnacji. Ponoszą też wysokie koszty zakupu leków, z których nie wszystkie są refundowane. Ta grupa ma też bardzo ograniczone możliwości przemieszczania się co wynika z ich trudnej sytuacji materialnej, stanu zdrowia, a także niewystarczająco rozwiniętej komunikacji publicznej.

W podobny sposób można opisać sytuację osób z niepełnosprawnością i ich rodzin. I osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny nieraz znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, także za sprawą niezyciowych przepisów. Osoby z niepełnosprawnością potrzebują różnego rodzaju działań

terapeutycznych i rehabilitacyjnych, często długoterminowych. Niepełnosprawność w nie mniejszym stopniu dotyka pozostałych członków rodziny, którzy z powodu obowiązków opiekuńczych mają ograniczone możliwości wypoczynku czy rekreacji. Także ich dotyka zmęczenie i frustracja.

Cel LSR jest zgodny z zapisanym w Programie FEP 2021-2027 Priorytetem 6 „Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFRR)” i jego celem (iii): ”Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne” oraz Priorytetem 5 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFS+)” i jego celem (k) „zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej”.

W ramach tego celu skoncentrowano się na szeroko rozumianych usługach z zakresu pomocy społecznej, które mogłyby być świadczone w jak najbliższej osób potrzebujących. To ważny problem zwłaszcza dla seniorów i osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin. Zaplanowano tu trzy typy działań realizowanych przez podmioty sektora publicznego i gospodarczego. Pogrupowano je w kilka przedsięwzięć.

TABELA FORMULARZ 1 Cele i przedsięwzięcia - Cel II znajduje się w załączniku nr 1.

Pierwsze przedsięwzięcie 2.1 Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością. Jest ono próbą przeciwdziałania dwóm przyczynom problemu, jakimi są: „Niedostosowanie obiektów infrastruktury świadczenia usług społecznych” i „Brak wyposażenia obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia niezbędne do świadczenia usług społecznych”.

Zakres operacji obejmuje remont lub modernizację istniejącego obiektu publicznego, bądź jego części. Najbardziej oczywistym wskazaniem są świetlice wiejskie, znajdujące się w prawie każdej osadzie, ale to od samorządów lokalnych zależeć będzie ostateczna decyzja ws. wyboru budynku. Uzupełniającym zadaniem jest wyposażenie obiektu publicznego w niezbędne urządzenia i sprzęty.

Warunkiem uznania operacji za wpisującą się realizację celu będzie wykazanie, że w zmodernizowanym obiekcie będą realizowane usługi społeczne, opisane w następnym przedsięwzięciu. Opis powiązań przedsięwzięć musi odpowiadać wymogom Programu FEP 2021-2027.

Poprzez odpowiednie kryterium premiowane będą operacje opierające się o uprzednie i udokumentowane rozpoznanie potrzeb mieszkańców.

Zaplanowane operacje to inwestycje o dużej wartości, więc są one dedykowane samorządom lokalnym i ich jednostkom.

Założoną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania Program FEP 2021-2027.

Ponieważ w wyniku operacji zostaną zmodernizowane istniejące obiekty, to jako wskaźnik produktu przyjęto „liczbę wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne” liczoną w jednostce miary „sztuka”.

W efekcie zrealizowania inwestycji powstanie obiekt infrastrukturalny służący mieszkańcom, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „Roczna liczba użytkowników wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne”, a jednostką miary „ liczba użytkowników/rok”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Ponieważ operacje zdefiniowano jako remont i/lub modernizację i/lub wyposażenie obiektów, to poprawne jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”, gdyż żaden z nich nie jest obecnie dostosowany do świadczenia usług tego rodzaju.

Liczbowe wartości docelowe wskaźnika produktu zostały ustalone w trakcie konsultacji z członkami z sektora publicznego stowarzyszenia.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Drugie przedsięwzięcie 2.2. Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytchnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością.

Poprzez to przedsięwzięcie LGD próbuje choćby częściowo rozwiązać problem jakim jest utrudniony dostęp do usług społecznych spowodowany niewystarczającą ilością usług społecznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością, a także ich trudną sytuacją życiową, w tym materialną.

Preferowane będą operacje polegające na wprowadzaniu innowacji społecznych poprawiających dobrobyt mieszkańców, które zdefiniowano w Rozdziale VII.

To przedsięwzięcie jest ściśle powiązane z poprzednim, bo aby można było świadczyć usługi muszą być ku temu stworzone odpowiednie warunki. To jeden z elementów wewnętrznej spójności strategii i wybranego zakresu wsparcia.

Skoro podczas konsultacji wskazano, że w najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby z niepełnosprawnością i seniorzy powyżej 65 roku życia, to oczywistym jest, że głównie do nich skierowane mają być planowane operacje. Wybór konkretnego zakresu ma opierać się o zbadanie potrzeb, a zarazem możliwość realizacji świadczeń w danym obiekcie. Podczas konsultacji najczęściej wskazywano na potrzebę realizacji podstawowych zabiegów rehabilitacyjnych oraz usług opiekuńczych oraz wytchnieniowych, zwłaszcza dla osób samotnych oraz długotrwale i ciężko chorych. Zakłada się, że będą to działania obejmujące w miarę możliwości stałą grupę uczestników i dłuższy okres realizacji.

Przyjęty zakres przedmiotowy jest zgodny z Regionalnym Programem Strategicznym zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej dla Województwa Pomorskiego i Programem FEP 2021-2027. Oba dokumenty wskazują na priorytet jakim jest deinstytucjonalizacja usług medycznych i opiekuńczych, a także ich świadczenie jak najbliżej potrzebujących.

Ze względu na niekomercyjny charakter planowanych usług i intensywność dofinansowania przewidzianą w Programie FEP 2021-2027 wynoszącą 85% kosztów operacji o dofinansowanie będą mogły ubiegać się podmioty sektora finansów publicznych, ale także silne organizacje pozarządowe.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania Program FEP 2021-2027.

W wyniku operacji będą świadczone różnego rodzaju usługi, a więc jako wskaźnik produktu przyjęto: „Liczbę osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie” liczoną w jednostce miary „osoby” i liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie” liczoną w jednostce miary „osoby”.

Ponieważ przedmiotowe usługi będą świadczone mieszkańcom w nowych miejscach, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej” a jednostką miary „sztuka”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Ponieważ operacje opisano jako świadczenie nowych usług w nowych lokalizacjach to wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z podmiotami zajmującymi się tą tematyką, zarówno publicznymi jak i niepublicznymi. Przyjęto, odpowiednio do ustaleń poprzedniego przedsięwzięcia, że nowe usługi będą realizowane w 22 miejscach.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Trzecie przedsięwzięcie 2.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.

Tak jak w celu pierwszym, zgodnie z wymogami PS WPR działalność gospodarcza będzie wspierana jedynie w zakresie zgodnym w jakim jest to zgodne z celami tematycznymi wskazanymi w LSR. Przedsięwzięcie ma na celu przeciwdziałanie przyczynie problemu jaką jest „niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w tym zakresie. Nieodwracalne zmiany demograficzne polegające na

wzroście odsetka osób starszych, w tym chorych i samotnych, a jednocześnie na zmniejszaniu się odsetka osób aktywnych zawodowo wskazują, że problem będzie narastać, także i w tej dziedzinie gospodarki. Dlatego próba zwiększenia ilości podmiotów świadczących usługi w tym zakresie jest to zgodna z oczekiwaniami mieszkańców wyrażonymi podczas spotkań informacyjnych i w wywiadach. Postęp następuje i w tej materii, pojawiają się nowe terapie i nowe narzędzia. I mieszkańcy mają tego świadomość.

Oczekiwania wskazywane w ramach konsultacji są i liczne, i różnorodne. Nie wszystkie da się zaspokoić. W tym przedsięwzięciu należy liczyć się faktem, że preferowane przez zainteresowanych będą usługi, które mają największe szanse na sukces ekonomiczny. LGD będzie jednak preferować takie zakresy, które są najbardziej oczekiwane przez mieszkańców lub są trudno dostępne na obszarze objętym LSR, co zostanie doprecyzowane poprzez warunki ogłaszanych naborów.

Tak jak w pierwszym celu o propozycja wsparcia rozwoju gospodarczego o intensywności 50% uznana została za mało atrakcyjną. Także i w tym zakresie bardziej prawdopodobne jest skorzystanie z niej przez już działające przedsiębiorstwa, aniżeli przez osoby fizyczne planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W ramach tego przedsięwzięcia o wsparcie na równych prawach będą mogły ubiegać się i osoby fizyczne planujące podjęcie działalności jak i już funkcjonujące podmioty gospodarcze.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania PS WPR.

Jako wskaźnik produktu przyjęto: „Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa”. Przyjętą jednostką miary jest „sztuka”.

Odpowiednio do produktu i zgodnie z zapisami PS WPR właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR a jednostką miary „liczba przedsiębiorstw” oraz „liczba utworzonych miejsc pracy”, a jednostką miary „sztuka”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Rezultatem operacji jest powstawanie nowych miejsc pracy, a założona ich ilość jest bardzo nieduża to nie da się mierzyć przyrostu w oparciu o ogólnodostępne narzędzia statystyczne. Dlatego poprawne metodologicznie jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z ww. podmiotami i po zapoznaniu się wynikami konsultacji propozycji wskaźników w projekcie LSR. Jako punkt wyjścia przyjęto, że obecnych realiach cenowych i przy wysokiej inflacji oraz przy niskiej (mało atrakcyjnej) intensywności wsparcia należy przyjąć maksymalną kwotę dofinansowania określoną w PS WPR. Z tych powodów przyjęto także niskie wartości liczbowe wskaźnika.

Ustalono tu preferencje dla dwóch grup w szczególnej sytuacji. Ze względu na wskazanie z diagnozy społecznej są to osoby z niepełnosprawnością. Natomiast raporty Powiatowego Urzędu Pracy od lat wskazują, że w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są kobiety.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdzilo się w poprzednim okresie programowania.

Matryca logiczna dla obszaru niebieskiego

Zwiększenie dostępu do niektórych usług społecznych, w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji.									
C.1	Nr identyfikacji wskaźnika	CEL X							
				Jednostka miary	stan początkowy 2023 rok	stan końcowy 2029 rok			Źródło danych/sposób pomiaru
W.2.1	RCR067 FEP 2021-2027	Roczna liczba użytkowników wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne		liczba użytkowników/rok	0	1 750			Ankieta monitorująca
W.2.2	PLKLCR02 FEP 2021-2027	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej		sztuka	0	22			Ankieta monitorująca
W.2.3	R.39 PS WPR	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. Liczba utworzonych miejsc pracy		liczba przedsiębiorstw sztuka	0	5 2			Ankieta monitorująca
Przedsięwzięcia w ramach C.1		Grupa docelowa/ wnioskodawca	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)	nazwa	Jednostka miary	Wskaźniki produktu wartość		częstotliwości dokonywania pomiaru, uaktualniania danych	Źródło danych/sposób pomiaru
P.2.1	Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytchnieniowych, w	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne	sztuka	0	5	12 m-cy	Ankieta monitorująca

	tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością								
P.2.2	Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wychnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	- LGD	Projekt grantowy	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	130 37	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.2.3	Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	5	12 m-cy	Ankieta monitorująca
SUMA									

Obszar zielony.

Trzeci obszar, zielony, odpowiednio do koloru odnosi się do ochrony środowiska, w tym jego różnorodności biologicznej i zmian klimatu.

Gwałtowne zmiany klimatyczne i degradacja środowiska następują na całym świecie. I dzieje się to coraz szybciej. Liczba mieszkańców naszej planety przekroczyła 8 miliardów. Postęp cywilizacyjny, w tym technologiczny ma także swoją ciemną stronę. Każdego dnia bezpowrotnie giną liczne gatunki roślin i zwierząt, wycinane są dziesiątki tysięcy hektarów lasów, głównie tropikalnych.

Cały świat, choć bardzo różnym stopniu jest zaniepokojony sytuacją i podejmuje różne próby zmierzenia się z problemem.

Nie bez znaczenia jest też sytuacja polityczna i decyzje podejmowane daleko poza LGD. Szczególnie boleśnie odczuwamy to w ostatnim okresie, kiedy zmiany cen nośników energii spowodowały ich postrzeganie jako istotne zagrożenie dla działań lokalnych.

Unia Europejska postawiła sobie za cel neutralność klimatyczną do 2050 r. Jednym z kamieni milowych jest redukcja emisji gazów cieplarnianych o 55% do 2030 r. To bardzo ambitny plan. Szanse jego powodzenia zależą od decyzji polityków na szczeblu centralnym, ale także od postaw jednostek. Mieszkańcy poprzez wybory i aktywność w swoich małych ojczyznach mogą nadawać im kształt.

Z badań ankietowych wynika, że stan powietrza oceniany jest dobrze, ale jednocześnie zwracano uwagę na zagrożenie smogiem w okresie grzewczym. Powiatowy program ochrony środowiska potwierdza, że istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja niska, z indywidualnych źródeł opalanych paliwem stałym. Dotyczy to także części obiektów publicznych.

Podczas spotkań i konsultacji niejednokrotnie wyrażano zadowolenie z możliwości spokojnego i bezpośredniego obcowania z przyrodą, obserwacji dzikich zwierząt. Jednocześnie wskazywano na zagrożenia jakie niesie za sobą gwałtowna wycinka drzew w lasach państwowych i przy drogach, czy też obniżanie się poziomu wód gruntowych co zagraża siedliskom ptaków, zwłaszcza brodzących, np. żurawi. Niepokój budzi też degradacja istniejących jeszcze gdzieś starych parków podworskich. Mieszkańcy z sentymentem wspominają też rosnące przy drogach drzewa owocowe. Narzekają także wciąż aktualny problem porzucania śmieci w lasach, rzecze i przy drogach. Dowodzi to nadal niskiego stanu świadomości części mieszkańców.

Dla wykazania spójności wewnętrznej LSR w tabelarycznej formie zaprezentowano związki przyczynowo-skutkowe, pomiędzy przyczynami różnych problemów a przedsięwzięciami i celami.

Obszar zielony			
Przyczyna problemu	Przedsięwzięcie – propozycja przeciwdziałania przyczynie	Problem	Cel – rozwiązanie problemu
Brak nowoczesnych urządzeń wykorzystujących i gromadzących energię pochodzącą z OZE w obiektach infrastruktury publicznej.	3.1 Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.	Nieadekwatny do oczekiwań mieszkańców poziom ochrony środowiska i wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	1 Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych.
Niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w sferze OZE.	3.2 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE.		
Niedostateczna ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych.	3.3 Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i		

Niezadowolający stan świadomości ekologicznej mieszkańców.	podnoszących stan świadomości ekologicznej.		
--	---	--	--

Opierając się o przedstawione informacje oraz zdefiniowane potrzeby sformułowano: **Cel III: Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych.**

Działania w ramach celu mają zmniejszać problem „nieadekwatnego do oczekiwań mieszkańców poziomu ochrony środowiska i wykorzystania odnawialnych źródeł energii”.

Wyzwania klimatyczne i środowiskowe mają ogromny wymiar globalny, ale składa się nań wielka liczba drobnych problemów lokalnych. Można, a nawet należy rozwiązywać je dwutorowo. Po pierwsze inwestycyjnie, zmieniając tam, gdzie tylko to możliwe, technologie i procedury, a po drugie, społecznie, kształtując odpowiedzialne postawy ludzi. Oba rodzaje działań należy prowadzić równolegle i od dziś.

Postęp naukowy i technologiczny przynosi rozwiązania, które jeszcze kilka lub kilkanaście lat temu były w sferze marzeń. Dziś są one powszechne i łatwo dostępne. Naprzód podąża też nauka, która coraz poznaje fizjologię roślin i zwierząt, a dzięki temu lepiej może opracować coraz skuteczniejsze metody ich zachowania.

Na przestrzeni lat zmieniły się też postawy mieszkańców. Powoli rośnie ich świadomość, ale ten proces można i należy przyspieszyć. Zarówno w ankietach jak i w czasie spotkań informacyjnych podczas rozmów o stanie środowiska wskazywano, że walory krajobrazowe obszaru i przyroda powinny być zachowane, a rzadkie rośliny i zwierzęta lepiej chronione. Interlokutorzy coraz częściej łączą pojęcie dziedzictwa także z zasobami naturalnymi.

Mieszkańcy rozumieją, że gospodarka i rolnictwo ma swoje wymagania, ale bez szkody dla nich można operacje proekologiczne realizować na wybranych terenach.

Jak napisano w „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Tczewskiego na lata 2021-2026” zagrożeniem dla wprowadzania pozytywnych zmian na tym polu jest brak środków finansowych. Podobnie myślą mieszkańcy. Aspekt finansowy jest i ważny, i złożony. Nowe technologie są drogie we wdrożeniu, ale mogą dawać też oszczędności eksploatacyjne. Korzyści ekologiczne łączą się z ekonomicznymi. Czyste środowisko to zdrowsi i bardziej szczęśliwi mieszkańcy, którzy w mniejszym stopniu korzystają z opieki zdrowotnej i pracują efektywniej.

Takie ujęcie problemu dowodzi, że LSR jest przemyślana i spójna. Obszar zielony uzupełnia w pewnym zakresie z działania z obszaru żółtego, gdzie wskazano na zagrożenia związane ze wzrostem kosztów działalności publicznej, a OZE mogą być na to remedium. Pośrednio szeroko rozumiana ochrona środowiska powiązana jest też z działaniami odnoszącymi się rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, bo ani mieszkańcy, ani turyści nie chcą spędzać czasu w miejscach zanieczyszczonych i zaśmieconych.

Podczas konsultacji Zespół Partycypacyjny uznał, że szeroko rozumiana branża OZE ma dobre perspektywy rozwoju. Zupełnie oczywistym jest, że z roku na rok będzie rosło zapotrzebowanie na wprowadzanie i utrzymanie nowych urządzeń pozytywnie wpływających na stan środowiska.

TABELA FORMULARZ 1 Cele i przedsięwzięcia Cel III- znajduje się w załączniku nr 1.

Pierwsze przedsięwzięcie 3.1 „Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.

Ma on niwelować przyczynę problemu opisaną w tabeli jako ”Brak nowoczesnych urządzeń wykorzystujących i gromadzących energię pochodzącą z OZE w obiektach infrastruktury publicznej”. Instalacja urządzeń magazynujących energię spowoduje bezpośrednią zmianę w postaci mniejszego zużycia paliw kopalnych i zmianę pośrednią w popularyzacji tych urządzeń, a razem pozytywnie wpłyną na stan środowiska naturalnego.

Zakres operacji obejmuje zakup i montaż magazynów energii w obiektach publicznych posiadających instalacje fotowoltaiczne. Także i tu decyzja o wyborze obiektu należeć będzie do samorządów lokalnych. Może to być świetlica, instytucja kultury, szkoła lub remiza strażacka.

Zaplanowane operacje to inwestycje o znacznej wartości, więc są one dedykowane samorządom lokalnym i ich jednostkom. Dodatkowo za taką dedykacją operacji przemawia walor promocyjny. O ile instalacje fotowoltaiczne i pompy ciepła są powszechnie akceptowane, o tyle magazyny energii wciąż są nowością. Ich budowa przez samorząd może zachęcać inne podmioty do podobnych inwestycji.

Założoną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania Program FEP 2021-2027.

Ponieważ w wyniku operacji zostaną zakupione i zamontowane magazyny energii, to jako wskaźnik produktu przyjęto „Pojemność magazynów energii elektrycznej” mierzona w MWh. W efekcie zrealizowania inwestycji zaistnieje możliwość magazynowania energii w nowych urządzeniach to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „Liczba zbudowanych magazynów energii elektrycznej pochodzącej z OZE” liczoną w jednostce miary „sztuka”.

Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Ponieważ operacje zdefiniowano jako zakup i montaż urządzeń, to poprawne jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”, gdyż żaden z istniejących obiektów nie jest obecnie w nie wyposażony.

Liczbowe wartości docelowe wskaźnika produktu zostały ustalone w trakcie konsultacji z członkami z sektora publicznego stowarzyszenia.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdzilo się w poprzednim okresie programowania.

Drugie przedsięwzięcie 3.2 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE.

Tak jak w innych celach, zgodnie z wymogami PS WPR działalność gospodarcza będzie wspierana jedynie w zakresie zgodnym w jakim jest to zgodne z celami tematycznymi wskazanymi w LSR. Przedsięwzięcie ma na celu przeciwdziałanie przyczynie problemu jaką jest „niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych działających w zakresie odnawialnych źródeł energii. Dotyczyć to będzie wszelkiego rodzaju źródeł, nie tylko związanych bezpośrednio z zakresem wsparcia zawartym w LSR. Może to być energia słońca, wiatru lub ziemi, i wszystkich z nimi związanych rodzajów usług. Zwiększenie dostępności usług w tym zakresie przyczyni się do eliminacji części wysokoemisyjnych źródeł energii, a przez to pozytywnie wpłynie na stan środowiska.

W trakcie konsultacji zdecydowano, że o wsparcie będą mogły podmioty oferujące różnego rodzaju usługi, zaczynając od doradztwa i szkoleń, poprzez sprzedaż, montaż i serwisowanie, a na demontażu i utylizacji kończąc.

Zwiększenie podaży może pozytywnie wpłynąć na cenę i jakość świadczonych usług, a przez to daje nadzieję na upowszechnienie źródeł zielonej energii.

Tak jak w pierwszym i drugim celu propozycja wsparcia rozwoju gospodarczego o intensywności 50% uznana została za mało atrakcyjną. Także i w tym zakresie bardziej prawdopodobne jest skorzystanie z niej przez już działające przedsiębiorstwa, aniżeli przez osoby fizyczne planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W ramach tego przedsięwzięcia o wsparcie na równych prawach będą mogły ubiegać się i osoby fizyczne planujące podjęcie działalności jak i już funkcjonujące podmioty gospodarcze.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania PS WPR.

Jako wskaźnik produktu przyjęto: „Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa”. Przyjętą jednostką miary jest „sztuka”.

Odpowiednio do produktu i zgodnie z zapisami PS WPR właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR a jednostką miary „liczba przedsiębiorstw” oraz „liczba utworzonych miejsc pracy”, a jednostką miary „sztuka”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Rezultatem operacji jest powstawanie nowych miejsc pracy, a założona ich ilość jest bardzo nieduża to nie da się mierzyć przyrostu w oparciu o ogólnodostępne narzędzia statystyczne. Dlatego poprawne metodologicznie jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi "0".

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z ww. podmiotami i po zapoznaniu się wynikami konsultacji propozycji wskaźników w projekcie LSR. Jako punkt wyjścia przyjęto, że obecnych realiach cenowych i przy wysokiej inflacji oraz przy niskiej (mało atrakcyjnej) intensywności wsparcia należy przyjąć maksymalną kwotę dofinansowania określoną w PS WPR. Z tych powodów przyjęto także niskie wartości liczbowe wskaźnika.

Ustalono tu preferencje dla dwóch grup w szczególnej sytuacji. Ze względu na wskazanie z diagnozy społecznej są to ludzie młodzi, do 25 roku życia. Natomiast raporty Powiatowego Urzędu Pracy od lat wskazują, że w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są kobiety.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Trzecie przedsięwzięcie 3.3 Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej.

Problemem jest „Nieadekwatny do oczekiwań mieszkańców poziom ochrony środowiska i wykorzystania odnawialnych źródeł energii”, a jego przyczyny w trakcie konsultacji opisano jako: „Niedostateczna ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych” i „Niezadawalający stan świadomości ekologicznej mieszkańców”. Skoro mieszkańcy cenią sobie kontakt z przyrodą i rozumieją jej wartość to oczywistym jest, że pragną ją chronić i zachować dla przyszłych pokoleń.

W trakcie spotkań ich uczestnicy z niepokojem mówili o wycince przydrożnych drzew czy zanikaniu starych ogrodów i parków. Podkreślano, że wiele z nich uznano za pomniki przyrody, ale niewiele z nich jest otoczonych opieką tak jak zabytki kultury materialnej. A przecież pośród nich są rodzime rzadkie gatunki.

W podobny sposób w dyskusjach wskazywano na zmniejszanie się populacji niektórych gatunków zwierząt, a zwłaszcza ptaków, spowodowane działalnością człowieka. Na terenach nadwiślańskich wysychają mokradła, a na części obszaru pojawiły się gatunki inwazyjne. Zanikają też wyspy wiślane, co powoduje potrzebę kompensacji obszarów lęgowych dla ptaków wodnych.

Przyjęty zakres przedmiotowy odpowiada na m.in. zagrożenie jakim jest „nadmierna ekspansja gatunków obcych” wskazane w „Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego” dla Województwa Pomorskiego”. Jest to zgodne z działaniem 1.2.3 „Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej”. Zapisano tam zakresy interwencji m.in.: „opracowania specjalistyczne i digitalizacja danych dla obszarów chronionego krajobrazu oraz pozostałych form ochrony przyrody” i „ochrona gatunków i siedlisk”.

Ze względu na niekomercyjny charakter planowanych usług i intensywność dofinansowania przewidzianą w Programie FEP 2021-2027 wynoszącą 85% kosztów operacji o dofinansowanie będą mogły ubiegać się podmioty sektora finansów publicznych.

Planowaną formą wsparcia jest konkurs, a źródłem finansowania Program FEP 2021-2027.

Na terenach objętych ochroną wspierana będą operacje dotyczące w szczególności: ochrony zagrożonych gatunków, siedlisk przyrodniczych i ekotonów, opracowania i wdrożenie programów odtwarzania i renaturalizacji ekosystemów, przywracania właściwego składu gatunkowego siedlisk przyrodniczych leśnych, eliminacji obcych gatunków inwazyjnych oraz budowy lub przebudowy przepustów i przejść dla zwierząt. Wsparcie może zostać skierowane również na ochronę obszarów podmokłych, przede wszystkim torfowisk.

W wyniku realizacji operacji ochrona będą objęte różnego rodzaju siedliska i stanowiska zagrożonych lub cennych gatunków roślin i zwierząt to jako wskaźnik produktu przyjęto: „Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony” liczoną w jednostce miary „hektar”.

Ponieważ zrealizowane operacje pozwolą mieszkańcom na dostęp do tych obszarów w nowych miejscach, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest „Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury”, a jednostką miary „osoby”. Jest to zgodne z załącznikiem nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR.

Ponieważ operacje to nowym typ aktywności realizowany w nowych lokalizacjach to wyjściowa wartość wskaźnika wynosi „0”.

Wartości docelowe wskaźnika zostały ustalone trakcie konsultacji z podmiotami zajmującymi się tą tematyką, zarówno publicznymi jak i niepublicznymi. Liczbę ludności korzystającej z infrastruktury ustalono przyjmując, że jest ona zgodna z liczbą osób zamieszkujących w promieniu 2 km od prawdopodobnych miejsc realizacji operacji.

Wartości te powinny zostać osiągnięte w 2029 r.

Równoległe do działań o charakterze inwestycyjnym w ramach operacji będą mogły być realizowane różnorodne działania, które mają podnosić poziom świadomości ekologicznej mieszkańców. Ich zakres merytoryczny ma pozostawać w związku z inwestycyjną częścią operacji, a finansowy udział w całości każdej operacji nie może przekroczyć 30%

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta monitorująca opracowana przez LGD. Narzędzie to sprawdziło się w poprzednim okresie programowania.

Matryca logiczna dla obszaru zielonego

Matryca logiczna dla obszaru zielonego									
C.1	Nr identyfikacji wskaźnika	CEL X	Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych.						
			Jednostka miary	stan początkowy 2023 rok	stan końcowy 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru			
W.3.1		Liczba zbudowanych magazynów energii elektrycznej pochodzącej z OZE.	sztuka	0	15	Ankieta monitorująca			
W. 3 .2	R.39 PS WPR	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	liczba przedsiębiorstw	0	5	Ankieta monitorująca			
		Liczba utworzonych miejsc pracy.	sztuka		2				
W.3.3	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury.	osoby	0	2 500	Ankieta monitorująca			
Przedsięwzięcia w ramach C.1		Grupa docelowa / wnioskodawcy	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)	Wskaźniki produktu					Źródło danych/sposób pomiaru
				nazwa	Jednostka miary	wartość			
		początkowa 2023 rok	kończąca 2029 rok			częstotliwości dokonywania pomiaru, uaktualniania danych			

P.3.1	Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs	Pojemność magazynów energii elektrycznej	MWh	0	0,3	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.3.2	Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	5	12 m-cy	Ankieta monitorująca
P.3.3	Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych -NGO	Konkurs	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	0	12	12 m-cy	Ankieta monitorująca
SUMA									

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Jednym z najważniejszych zadań LGD związanych z wdrażaniem LSR jest ocena i wybór operacji w ramach ogłoszonych konkursów lub projektów grantowych. Zadanie to jest realizowane zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa europejskiego i krajowego.

Przyjęte rozwiązania proceduralne oparto o następujące akty prawne:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
- Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1167, z 2022 r. poz. 88).

Opracowując procedury oceny i wyboru operacji, a także kryteria wyboru uwzględniano zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, odnoszące się do równości szans i braku dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, orientację seksualną, światopogląd bądź religię, a także zasadę zrównoważonego rozwoju określoną w art.11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i innych aktach prawa międzynarodowego.

Uwzględnione zostaną też zapisy Wytycznych szczegółowych w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR oraz wymagania wytycznych każdego z funduszy, z których finansowana jest LSR.

Wymogi formalne połączono z kilkunastoletnim doświadczeniem członków organów LGD (Zarządu i Rady Programowej) oraz pracowników Biura, a także z wiedzą i doświadczeniem członków Zespołu Partycypacyjnego.

Zgodnie ze Statutem LGD ocena i wybór operacji do dofinansowania należy do wyłącznej kompetencji Rady Programowej, która jest wybierana przez Walne Zebranie Członków. Organ ten może liczyć od 12 do 15 członków. Prawo zgłaszania kandydatur mają wszyscy członkowie stowarzyszenia. Dobrą praktyką, stosowaną od początku wdrażania lokalnych strategii rozwoju, jest zapewnienie takiego składu organu decyzyjnego, który zapewnia obecność w nim przedstawicieli wszystkich gmin.

Organ decyzyjny działa w oparciu o Regulamin Pracy Rady Programowej oraz Procedury oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania, które zostały uchwalone przez Walne Zebranie Członków. W okresie przed podpisaniem umowy ramowej uchwałą WZC Zarząd został upoważniony do dokonywania niezbędnych zmian w ww. dokumentach.

Przed podjęciem uchwały projekt dokumentu był prezentowany na spotkaniach z lokalną społecznością, przedstawiony do konsultacji wszystkim członkom stowarzyszenia, a ponadto opublikowany na stronie internetowej. Otrzymane uwagi zostały rozpatrzone przez Zespół Partycypacyjny, a potem Zarząd, który przygotował ostateczną propozycję skierowaną pod obrady WZC.

W analogiczny sposób mogą być wprowadzone niezbędne zmiany do ww. dokumentów.

Regulamin zawiera wskazania ogólne, o charakterze organizacyjnym, strukturę i najważniejsze obowiązki członków, a także ogólne zasady dokumentowania posiedzeń. Jest w nim jednoznaczne zalecenie stosowania Procedur oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania.

Działania związane z wyborem operacji, ze względu na ich specyfikę i odmienność, usystematyzowano w formie 3 procedur - dla naborów konkursowych, projektów grantowych raz operacji własnych. Ich celem jest zapewnienie sprawnego i transparentnego wyboru operacji, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do wdrożenia LSR, czyli osiągnięcia założonych celów i wskaźników.

Szczegółowe procedury zostaną opracowane w terminie 60 dni od podpisania Umowy Ramowej w sposób partycypacyjny. Podstawą będą wskazania wytycznych oraz wieloletnie doświadczenia członków organu decyzyjnego oraz pracowników Biura. Procedury oceny i wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Walne Zebranie Członków stowarzyszenia.

W dokumencie zostaną opisane wszystkie działania jakie realizują Rada Programowa oraz Biuro LGD. Procedury mają formę pisemną.

Wszystkie Procedury muszą być podawane do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie informacji na stronie internetowej LGD. Każda zmiana procedury powoduje konieczność opublikowania kolejnej wersji dokumentu wraz podaniem daty wprowadzenia zmiany. Za aktualizację informacji odpowiedzialne jest Biuro LGD.

Zdefiniowano etapy wyboru i zadania oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację, a także obowiązujące terminy. Wszystkie etapy procesu są obowiązkowo dokumentowane w formie pisemnej, a także publikowane na stronie internetowej.

Od początku wdrażania programu Leader cechą stosowanych procedur jest udział wszystkich członków organu decyzyjnego w ocenie wszystkich wniosków i na wszystkich etapach: zgodności z LSR, ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru i wyborze operacji do dofinansowania. W ocenie LGD taki mechanizm zapewnia równy dostęp wszystkim oceniającym do wszystkich materiałów, a przez to możliwość sprawiedliwej i równej oceny złożonych aplikacji.

Wszyscy członkowie organu decyzyjnego składają deklaracje bezstronności. Prowadzony jest też Rejestr interesów członków Rady Programowej. Oba dokumenty pozwalają na zabezpieczenie przed wystąpieniem konfliktu interesów. Publikacja Rejestru na stronie internetowej pozwala na śledzenie zmian w powiązaniach członków Rady Programowej z uczestnikami konkursów.

Ocenę wniosków przez organ decyzyjny poprzedza Wstępna ocena formalna dokonywana przez Biuro LGD. Potwierdzeniem jej poprawności i dodatkową gwarancją obiektywności jest jej przyjęcie przez Radę.

Komisji skrutacyjnej działającej i wybieranej podczas posiedzenia organu decyzyjnego związanego z oceną i wyborem operacji przypisano obowiązek czuwania nad prawidłowym przebiegiem procesu oraz kompletności dokumentacji.

Wskazano Biuro LGD jako podmiot odpowiedzialny za organizacyjne zabezpieczenie procesu wyborczego, w tym za przygotowanie i archiwizowanie dokumentacji.

Zagwarantowano szybki, łatwy i powszechny dostęp do pełnej dokumentacji konkursowej, na wszystkich etapach realizacji procedury. Każdy etap jest dokumentowany i niezwłocznie podawany do publicznej wiadomości przez umieszczenie uchwał, protokołów i innych dokumentów na stronie internetowej.

Etap odwoławczy uwzględnia możliwości i potrzeby wnioskodawców poprzez prostotę i jasność zarówno warunków, jak i trybu procedowania.

Zapewniono niezmiennność procedury, w tym i kryteriów w czasie całego procesu wyboru.

Kompletne lokalne kryteria wyboru zostaną ustanowione po podpisaniu umowy ramowej. Wówczas zostaną one doprecyzowane oraz będą ustanowione wagi punktowe. Jednakże już w czasie prac nad projektem LSR, podczas spotkań otwartych, konsultacji środowiskowych i warsztatów Zespołu Partycypacyjnego wypracowano ich podstawowe założenia.

Kryteria wyboru operacji będą zgodne z wymogami PS WPR i Programu FEP 2021-2027 (EFS+ i EFRR). Są one bezpośrednio związane z diagnozą obszaru i mają przyczynić się osiągnięcia zapisanych w LSR wskaźników. Kryteria opierają się o rozpoznanie grup docelowych i uwzględnienie ich specyfiki.

Premiowane będą też projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus i jej 4 podstawowe osie: powrót do natury, odzyskanie poczucia przynależności, nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują oraz transformację w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia (co zostanie uwzględnione kryteriach).

Dla wszystkich przedsięwzięć przyjęto kryterium premiujące korzystanie z usług szkoleniowych i doradczych świadczonych przez LGD w okresie naboru. Jego celem jest podnoszenie jakości składanych wniosków, ale także silniejsze związanie potencjalnych wnioskodawców ze stowarzyszeniem.

Do wszystkich przedsięwzięć odnosi się też kryterium promocji podejścia Leader (PS WPR i Programu FEP 2021-2027) i LGD „Wstęga Kocięcia”. Rozwiązanie to przyczyni się do zwiększenia rozpoznawalności

stowarzyszenia oraz popularyzacji narzędzia RLKS, a także źródeł jego finansowania i instytucji zarządzającej i podmiotów wdrażających.

Zgodnie z wymogami PS WPR przyjęte będą kryteria premiujące operacje:

- objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi – możliwość wyboru przez LGD najlepszych koncepcji, w ramach których projekty będą premiowane lub premiowanie projektów z każdej koncepcji, na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia,
- zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko,
- dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji,
- realizowane w partnerstwie (np. współpraca różnych grup interesu, sektorów itp.),
- zintegrowane (łącznie różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności),
- innowacyjne, gdzie innowacja jest określona na poziomie LSR.

LGD określiła zarówno kryteria dostępu jak i kryteria oceny i wyboru operacji.

Przykładem tych pierwszych może być min.: złożenie wniosków w określonych terminach i z wykorzystaniem obowiązujących formularzy, odpowiednio do ogłoszonych zakresów naborów i w obowiązujących wysokościach i intensywności wsparcia.

Nieco innym kryterium, odnoszącym się do przedsięwzięcia „Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych” jest udział w nim wyłącznie osób do 25 roku życia. Jest to kolejne i bezpośrednie nawiązanie do wskazanych grup w szczególnej sytuacji.

W odniesieniu do działań dotyczących podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej, w każdym z obszarów, premiowane będą operacje w których wnioskodawcą lub bezpośrednim beneficjentem (planowanym do zatrudnienia pracownikiem) będzie kobieta lub osoba z niepełnosprawnością. Jak wskazano w Rozdziale IV. Analiza potrzeb i potencjału, na rynku pracy w trudnej sytuacji znajdują się obie grupy.

Dla wyboru operacji związanych z tworzeniem miejsc pracy, ale w obszarze czasu wolnego rekreacji premiowane będą te które wiążą się z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych lub przyrodniczych. Taka preferencja dowodzi powiązania z potrzebami mieszkańców opisanymi jak wyżej.

W obszarze pomocy społecznej preferowane będą operacje, które w największym stopniu będą uwzględniały potrzeby klientów i będą świadczone w sposób najbardziej powiązany z ich dotychczasowym miejscem zamieszkania lub trybem życia.

Dla operacji dotyczących niekomercyjnych inwestycji infrastrukturalnych i małej architektury ważnym kryterium wyboru także będzie lokalizacja. Podczas konsultacji mieszkańcy wielokrotnie wyrażali swoje niezadowolenia z estetyki miejsc publicznych lub ich funkcjonalności. Pod tym względem największe oczekiwania są w najmniejszych miejscowościach, bo te gminne na ogół prezentują się znacznie lepiej.

Innym aspektem brany pod uwagę w procesie wyboru będzie powiązanie operacji z wymogami ochrony klimatu i ochrony bioróżnorodności. Połączenie małej infrastruktury i szeroko rozumianych potrzeb środowiskowych lub klimatycznych dowodzi całościowego spojrzenia na potrzeby rozwoju lokalnego. Mieszkańcy chcą nie tylko nowych obiektów, ale także „ekologicznych”.

Dodatkowe punkty będą przyznane dla operacji opisanych w opracowanych i przyjętych koncepcjach Smart village.

W działaniach „miękkich”, czyli szkoleniowych lub aktywizujących ważnym i nowym kryterium będzie rozpoznanie i udokumentowanie potrzeb potencjalnych odbiorców w tym zakresie. Wynika to z faktu, że zwłaszcza grupy w szczególnej sytuacji (ludzie młodzi i seniorzy) sygnalizowały, iż nie zawsze oferta działań kulturalnych lub rekreacyjnych odpowiada ich potrzebom. Takie rozwiązanie spowoduje, że jedni drudzy poczują się mocniej związani z projektem, a także wspólnotą oraz wzmocnią poczucie sprawczości. Także i w tym przedsięwzięciu dodatkowe punkty będą przyznane dla operacji opisanych w opracowanych i przyjętych koncepcjach Smart village.

Specyficznym przedsięwzięciem jest opracowanie koncepcji Smart village. Przygotowano dla niego kryteria wyboru odpowiadające wymogom wytycznej, a więc uwzględniające m.in. powiązanie wnioskodawcy z obszarem, jego potencjał, jakość procesu opracowania i partnerstwo.

Zaproponowane kryteria oceny i wyboru operacji są zgodne także z zapisami Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 oraz EFRR i EFS+.

Dla przedsięwzięcia „Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej” przewidziano preferencje dla operacji realizowanych przez klastry lub spółdzielnie energetyczne, co jest zgodne z wymogami Programu FEP 2021-2027 dla celu (ii) w Priorytecie Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza.

Jednym z kryteriów dla przedsięwzięcia „Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej” będzie preferencja dla realizacji operacji na obszarze Natura 2000, co także jest zgodne z wymogami Programu FEP 2021-2027 dla celu (vii) w Priorytecie Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza.

W obszarze żółtym zaplanowano przedsięwzięcie „Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej”. Pośród kryteriów zaplanowano dodatkowe punkty dla operacji, które: poprzedzone zostały analizą popytu i oceną potrzeb w celu ograniczenia ryzyka, mające wpływ na stymulowanie aktywności kulturalnej i turystycznej, jak również są trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu, co w pełni jest zgodne z zapisami Programu dla Priorytetu 6 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza cel (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

Ponadto dokonując wyboru operacji związanych z budową infrastruktury turystycznej organ decyzyjny będzie kierował się preferencjami polegającymi między innymi na powiązaniu z już istniejącą infrastrukturą turystyczną lub ważnymi, z turystycznego punktu widzenia, obiektami kulturowymi lub przyrodniczymi. Takie powiązanie może przynosić efekt synergiczny.

Zgodne z wymogami programu FEP 2021-2027 w priorytecie 6 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza cel (iii) „Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne” są także kryteria przyjęte dla wyboru operacji inwestycyjnych realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych w ramach przedsięwzięcia „Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością”.

Są pośród nich kryteria dostępu: uwzględnienie na etapie diagnozy szczegółową analizę bieżących i prognozowanych potrzeb w zakresie miejsc świadczenia usług społecznych, oraz dotyczące zdeinstytucjonalizowanych form wsparcia i dopasowane do indywidualnych potrzeb osób otrzymujących wsparcie.

Ponadto przewidziano kryteria oceny i wyboru operacji premiujące działania partnerskie, w tym organizacji pozarządowych i instytucji publicznych.

W oparciu o podobne założenia opracowano Kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów. Jak pokazują powyższe przykłady LGD opracowała spójny zestaw kryteriów, które z jednej strony są zróżnicowane ze względu na specyfikę przyczyn problemów (opisanych także w analizie SWOT) i dążących do ich rozwiązania przedsięwzięć, a z drugiej są zestandaryzowane, bowiem zastosowane kryteria są zróżnicowane formalnie. Część z nich ma charakter „zerojedynkowy”, a część wskazuje możliwe progi punktowe. Dla wszystkich wskazano minimalne i maksymalne wartości.

Kryteria są mierzalne i mają przypisane wartości liczbowe. Członkowie Rady Programowej nie mogą przyznać innej wartości punktowej aniżeli opisana w kryteriach.

Kryteria są sformułowane jasno i prosto, tak by zarówno potencjalni beneficjenci, jak i oceniający nie mieli wątpliwości interpretacyjnych, zwłaszcza semantycznych.

W sposób partycypacyjny opracowano definicję innowacyjności. Zgodnie z regulaminem konkursu na wybór LSR przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).

Za innowacyjne będą uznane operacje odpowiadające w nowatorski (nie odtwórczy) sposób na potrzeby, które nie są lub są niewystarczająco zaspakajane przez rynek lub już działające instytucje publiczne, a ponadto są skierowane do zdefiniowanych słabszych grup społecznych. Takie rozwiązanie jest zgodne z definicją przyjętą przez Bureau of European Policy Advisers i The National Endowment of Science, Technology and Arts. Ocenie podlegać będzie tu zarówno cel-użyteczność społeczna (skuteczność i trwałość rozwiązania problemu społecznego) jak i narzędzie (poziom oryginalności proponowanego rozwiązania – produkt, usługa, model).

Wyróżnikiem innowacji społecznej jest fakt, że nie powinny być oceniane na podstawie kryteriów ekonomicznych, bo odnoszą się do wartości społecznych.

Innowacje są oczekiwane głównie w działaniach z obszaru niebieskiego, w przedsięwzięciu „Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością”.

Innowacją zawartą już w samej LSR i odnoszącą się do wszystkich operacji miękkich we wszystkich obszarach i niezależnie od rodzaju podmiotu realizującego (beneficjenta), jest wyraźne oczekiwanie, by zawartość merytoryczna operacji (program, plan) odpowiadały zbadanym oczekiwaniom przyszłych uczestników. Ocenie punktowej podlegać będą zarówno metody badawcze jak i grupy respondentów.

Dzięki temu wybierane operacje mogą lepiej odpowiadać na aktualne potrzeby danego środowiska.

Wskazane będą także kryteria decydujące o pozycji na liście rankingowej w przypadku równej liczby punktów.

Decyzję o zatwierdzeniu kryteriów wyboru podejmie Walne Zebranie Członków stowarzyszenia.

LGD może dokonywać zmian w kryteriach w oparciu o działania monitorujące i ewaluacyjne, w przypadku stwierdzenia, że kryteria są nieefektywne lub sprawiają trudności interpretacyjne członkom Rady Programowej. Propozycja korekt w kryteriach zostanie opracowana wstępnie przez Radę Programową, a potem będzie poddana pod konsultacje społeczne poprzez publikację na stronie internetowej. LGD zapewni możliwość prostego i szybkiego zgłaszania uwag do przedłożonego projektu. Stosownie do zapisów Statutu Walne Zebranie Członków lub Zarząd (na podstawie upoważnienia przyjętego uchwałą WZC) podejmie ostateczną decyzję o zatwierdzeniu zmian.

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA

Ponieważ obszar objęty LSR dla LGD „Wstęga Kociewia” zlokalizowany jest województwie pomorskim, w którym w ramach regionalnych programów operacyjnych wspierany jest RLKS w formule bezpośredniej, to LSR na lata 2023-2027 zakłada współfinansowanie ze wszystkich funduszy UE, które przewidują wsparcie RLKS (EFRROW oraz EFS+ i/lub EFRR) co jest zgodne z zapisami PS WPR,

Operacje jednostek sektora finansów publicznych mogą być finansowane ze środków Planu Strategicznego w ramach danej LSR do limitu 40% tych środków.

Wszystkie planowane do realizacji przedsięwzięcia i składające się na nie operacje będą zgodne zakresem wsparcia określonym w PS WPR oraz Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

Ich podstawowym zadaniem jest rozwiązywanie specyficznych problemów lokalnych, które zostały zidentyfikowane podczas pracy nad tym dokumentem. Natomiast ich realizacja opiera się o zbadany i potwierdzony potencjał organizacyjny i finansowy potencjalnych wnioskodawców.

Rozłożenie działań w czasie uwzględnia terminy zapisane obowiązujących aktach prawnych, jak i złożoność merytoryczną oraz formalną zaplanowanych operacji. Podstawą było doświadczenie z realizacji LSR w poprzednim okresie programowania, jak i przeprowadzone konsultacje z partnerami z różnych sektorów.

LGD zdecydowała się na ogłoszenie pierwszego naboru wniosków we większości obszarów tematycznych w możliwie najbliższym terminie. Największe wyzwanie stanowi pierwszy „kamień milowy”, czyli czerwiec 2026. Dotyczy to zwłaszcza projektów konkursowych, bo ich wartość oznacza, że dotyczą operacji (tak inwestycyjnych, jak i miękkich) złożonych i rozciągniętych w czasie.

LGD „Wstęga Kociewia” zaplanowała różne formy wsparcia operacji.

Konkursy otwarte dotyczą oczywiście działań gospodarczych, zarówno związanych z zakładaniem działalności gospodarczej jak i jej rozwijaniem w ramach już działających mikro i małych przedsiębiorstw. Planując ilość operacji, jak i wysokość wsparcia, konsultowano się ze środowiskiem lokalnych przedsiębiorców zrzeszonych w Regionalnej Izbie Gospodarczej Pomorza, oddział Tczew. Rekomendacje dla Zarządu w tej sprawie przygotował Zespół Partycypacyjny.

Konkursy obejmują też operacje dedykowane podmiotom z sektora finansów publicznych które są w stanie zrealizować droższe projekty niekomercyjne, złożone i rozciągnięte w czasie. Dotyczą one obiektów i terenów będących własnością podmiotów publicznych. Są pośród nich zaplanowane operacje o charakterze inwestycyjnym (przestrzeń wspólna - centra miejscowości, ogólnodostępne obiekty rekreacyjne oraz ochronę i wzmocnienie bioróżnorodności), jak i projekty miękkie. Wybór takiej formy realizacji wynika ze stopnia komplikacji formalnej operacji (wymagających uzyskania odpowiednich pozwoleń i decyzji), ich rozciągnięcia w czasie, a także wysokich kosztów realizacji, a co także niezwykle ważne t zapewnienia trwałości operacji po zakończeniu jej realizacji.

W pierwszej kolejności będą realizowane konkursy na dostosowanie obiektów publicznych do świadczenia zdecentralizowanych usług społecznych, tak aby później były w nich realizowane operacje opiekuńcze, wytnieniowe.

Zaplanowano też projekty grantowe. Realizatorami tego typu operacji mają być zarówno organizacje pozarządowe jak i podmioty publiczne. Dzięki wspólnym działaniom nie tylko zostaną przygotowane ciekawe operacje, odpowiadające potrzebom mniejszych grup mieszkańców, zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji, ale zarazem zostanie wzmocniony potencjał organizacji, co z kolei przełoży się na wzrost kapitału społecznego.

W obszarze żółtym, zaplanowano 3 projekty grantowe.

Pierwszy jest częścią przedsięwzięcia „Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej”. Złożą się na niego operacje, których celem jest aktywizacja mieszkańców oraz wykorzystanie istniejących walorów przyrodniczych i kulturowych. Operacje będą musiały, co niezwykle ważne, zawierać komponent środowiskowy lub klimatyczny i być realizowane (przynajmniej w części) w obiektach publicznych.

Drugi, jest dedykowany grupie w szczególnej sytuacji, czyli ludziom młodym. Ma on pozwolić na realizację dowolnych działań, a przez to wzmocnić ich poczucie sprawczości oraz włączyć ich życie społeczne. Jedynym warunkiem jest by działania zostały zaplanowane i zrealizowane przez ludzi młodych i dla ludzi młodych. Trzeci projekt (Smart village), zakłada przygotowanie pracowanie 5 koncepcji rozwoju dla sołectwa lub sąsiadujących sołectw. Przyjęto, że średnio w każdej z gmin zostanie opracowana 1 koncepcja. Dokumenty powstaną w ścisłej współpracy z mieszkańcami i mają za zadanie dokonać uproszczonej diagnozy obszaru, a na jej podstawie zidentyfikować istotne potrzeby zgodne z wymogami Smart village.

W obszarze niebieskim zaplanowano jeden duży projekt grantowy obejmujący całe przedsięwzięcie „Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością”. Złożą się na niego duże rozciągnięte w czasie działania opiekuńcze, wytechnieniowe. skierowane do grup w szczególnej sytuacji. Wybór formy wynika z wymagań jakie zawarto w Programie FEP 2021-2027, w części finansowanej ze środków FES+. Będzie on realizowany przez silne organizacje pozarządowe zajmujące się szeroko rozumianą pomocą społeczną, ale we współpracy z jednostkami samorządu lokalnego.

LGD zaplanowała też jedną operację własną polegającą na organizacji dużego szkolenia dla lokalnych liderów i animatorów. Jej celem będzie wyposażenie uczestników w wiedzę i umiejętności niezbędne do przewodzenia lokalnym społecznościom, zwłaszcza wśród ludzi młodych, a także animowania różnorodnych aktywności, zwłaszcza w środowiskach dotychczas marginalizowanych. Dzięki wyborowi takiej formy realizacji LGD będzie miał wpływ na wybór uczestników oraz program szkoleń i warsztatów, odpowiednio do zdiagnozowanych potrzeb i potencjału obszaru. Operacja ta będzie realizowana w pierwszej kolejności, tak aby umożliwić wyszkolonym a liderom i animatorom włączenie się w proces wdrażania LSR, w tym wykorzystania środków ze strategii.

Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu przedstawia załącznik nr 2 do LSR.

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR

Dla obszaru objętego działaniem LGD „Wstęga Kociewia” rozwój lokalny będzie finansowany poprzez Lokalną Strategię Rozwoju ze środków Programu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 oraz Europejski Fundusz Rozwoju Lokalnego i Europejski Fundusz Społeczny + w zakresie dotyczącym Wdrażania LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060) oraz ze środków PS WPR w zakresie Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060).

EFRR i EFS+ zostały ujęte w Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 poprzez niektóre działania dedykowane Lokalnym Grupom Działania.

Ponadto pod uwagę brane są działania, dla których źródłem finansowania będą mogły być programy takie jak: ETNO Polska i NIEPODLEGŁA realizowane przez Narodowe Centrum Kultury oraz South Baltic Horse Tourism w ramach InterReg Południowy Bałtyk.

Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze i zakresy wsparcia przedstawia załącznik nr 3 do LSR.

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju i przyporządkowane im przedsięwzięcia mają na celu rozwiązanie specyficznych problemów lokalnych wskazanych podczas konsultacji i analiz. Przyjęte propozycje są ambitne i racjonalne zarazem. Opierają się o dobrze rozpoznane potrzeby oraz potencjał obszaru i działających na nim podmiotów, zarówno organizacyjny, jak i finansowy.

LGD zaplanowała zróżnicowane formy realizacji planowanych operacji. Sposób ich finansowania (stosowane instrumenty) odpowiada wymogom poszczególnych programów.

Budżet, przedsięwzięcia i źródła finansowania – obszar żółty

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.	Źródło finansowania
1 000 000,00	1.1 Budowa i/lub modernizacja i/lub wyposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).	PS WPR
511 215,97	1.2 Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	FEP 2021-2027 EFRR
167 000,00	1.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego.	PS WPR
160 000,00	1.4 Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej.	PS WPR
83 000,00	1.5 Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych.	PS WPR
6 000,00	1.6 Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village.	PS WPR

Budżet, przedsięwzięcia i źródła finansowania – obszar niebieski

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Zwiększenie dostępu do niektórych usług społecznych, w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji.	Źródło finansowania
295 444,89	2.1 Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	FEP 2021-2027 EFRR
590 889,75	2.2 Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	FEP 2021-2027 EFS+
167 000,00	2.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.	PS WPR

Budżet, przedsięwzięcia i źródła finansowania – obszar zielony

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych.	Sposób realizacji
511 215,97	3.1 Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.	FEP 2021-2027 EFRR
167 000,00	3.2 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE.	PS WPR
190 304,00	3.3 Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej.	FEP 2021-2027 EFRR

W każdym z celów zaplanowano działania finansowane zarówno z PS WPR jak i Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

Szczegółowe informacje dotyczące kwot, przedsięwzięć, sposobów realizacji operacji, grup docelowych oraz wskaźników i ich wartości liczbowych opisano w Rozdziale VI Cele i wskaźniki, w Formularzu 1: Cele i przedsięwzięcia oraz w matrycach logicznych.

Planując ilość operacji, jak i wysokość wsparcia, przeprowadzono konsultacje z samorządami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi, w tym Powiatową Radą Organizacji Pozarządowych, ze środowiskiem lokalnych przedsiębiorców zrzeszonych w Regionalnej Izbie Gospodarczej Pomorza, oddział Tczew, a także Powiatową Izbą Rolniczą. W znacznej mierze opierano się też o doświadczenia własne: Zespołu Partycypacyjnego, członków Rady Programowej (organ decyzyjny) oraz pracowników Biura LGD, z kilkunastu lat funkcjonowania organizacji. W miarę możliwości podjęto próbę oszacowania kosztów niektórych operacji w oparciu o ceny aktualne, jednakże ich wartość ze względu na inflację i niestabilną sytuację przedsiębiorstw jest niewielka.

Działania zaplanowane w LSR są rozłożone na lata co prezentuje załącznik nr 4 do LSR: Plan Wykorzystania budżetu LSR

ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA

Warunkiem osiągnięcia sukcesu w każdym złożonym i rozciągniętym w czasie procesie jest stały monitoring. Dzięki niemu można śledzić i kontrolować postęp procesu, w porę dostrzegać zagrożenia i odpowiednio do zauważonych zakłóceń podejmować działania zaradcze.

Procesowi kontroli i oceny podlega zarówno funkcjonowanie organów stowarzyszenia jak i stan realizacji strategii w wymiarze rzeczowym i finansowym.

Ten pierwszy aspekt, odnoszący się do prawidłowego działania samej organizacji, jest realizowany odpowiednio do zapisów statutu. Zarząd co roku przygotowuje sprawozdanie merytoryczne i finansowe, które jest oceniane przez Komisję Rewizyjną, a z jej rekomendacji zatwierdzane jest uchwałą Walnego Zebrania Członków stowarzyszenia w sprawie przyjęcia sprawozdań i udzielenia absolutorium.

Za drugi aspekt, dotyczący kontroli wdrażania strategii, zgodnie ze statutem także odpowiada Zarząd, ale jest to proces znacznie bardziej złożony.

Monitoring w tym zakresie to proces systematycznego zbierania, gromadzenia i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Warunkiem koniecznym prawidłowego monitoringu jest, aby stosowane rozwiązania oraz wdrożone metody oraz narzędzia pozyskiwania informacji odpowiadały kryteriom: rzetelności, istotności i aktualności.

Monitoring będzie prowadzony na potrzeby:

- kontroli - ma na celu pomiar postępu, systematyczne sprawdzanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD,
- sprawozdawczości - zbieranie, analiza i wykorzystanie danych niezbędnych do przygotowywania sprawozdań okresowych i końcowych, zarówno dla organów LGD jak i podmiotów zewnętrznych
- zarządzania jakością - oznacza czuwanie nad wypracowywaniem pożądaných rezultatów LSR, porównywanie ich adekwatnie do oczekiwań oraz podejmowanie działań zaradczych, gdy zidentyfikuje się odstępstwa,
- zarządzania zmianą - wspomaganie procesu decyzyjnego. Ułatwia znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostały zidentyfikowane zagrożenia, korekta planów, pozwala na wprowadzenie koniecznych działań korygujących (zmian i aktualizacji),
- ewaluacji - efekty monitorowania będą kluczowym źródłem informacji dla ewaluacji okresowej i końcowej.

Działania kontrolne obejmą dwa rodzaje działań: po pierwsze, bieżący monitoring, a po drugie, okresowe badania ewaluacyjne. Bieżący monitoring ma w miarę dokładnie rejestrować fakty, najlepiej w oparciu o mierzalne i weryfikowalne wskaźniki (w odniesieniu do wdrażania), a ewaluacja ma opisać i wyjaśnić relacje pomiędzy podjętymi działaniami, a ich efektami (rezultatami).

Za systematycznie i rzetelnie zbieranie i gromadzenie informacji odpowiedzialne jest Biuro LGD. Pracownicy zobowiązani są do zbierania informacji w zakresie określonym zapisami przepisów prawa powszechnie obowiązującego, ale także wewnętrznych regulaminów i procedur, w tym dokumentów i formularzy zatwierdzonych przez Zarząd.

Za bezpośrednią realizację monitoringu zgodnie z Regulaminem Pracy Biura odpowiada jego Kierownik. Jest on zobowiązany do opracowania wzorów dokumentów, sprawozdań i przedkładania ich do akceptacji Zarządowi. Ponadto Zarząd nadzoruje bezpośrednio pracę Biura LGD - stosowanie wewnętrznych procedur, w tym regulaminów, jakość dokumentacji, przestrzeganie terminów, realizację Planu szkoleń pracowników i członków organów.

Materialnym dowodem realizacji zadań monitoringowych są sprawozdania przygotowywane przez pracowników Biura i przedkładane Zarządowi co 12 miesięcy, na początku każdego roku.

Głównym źródłem informacji o zrealizowanych zadaniach, w tym osiągniętych wskaźnikach będą przede wszystkim dokumenty wewnętrzne LGD - listy obecności, ankiety w wersji papierowej i on-line, wywiady,

sprawozdania, notatki służbowe, protokoły z posiedzeń organów, a także dokumenty z kontroli zewnętrznych oraz formularz ankiety monitorującej.

Dodatkowym, cennym źródłem informacji o działaniach merytorycznych będą dokumenty, w tym protokoły z kontroli prowadzonych przez podmioty zewnętrzne.

Tak zebrane informacje są podstawą do analizy ilościowej i jakościowej jaką przeprowadza Zarząd.

Bieżący monitoring realizowany w LGD „Wstęga Kociewia” obejmuje:

- rzeczową realizację strategii wyrażoną przez ocenę stopnia osiągnięcia celów i mierzalnych wskaźników produktu i rezultatu w odniesieniu do konkretnych przedsięwzięć, w tym osiągnięcie kamieni milowych
- finansowy postęp w wydatkowaniu środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia
- rzeczową realizację Planu komunikacji oraz jakość działań szkoleniowych, doradczych i aktywizujących
- poprawność stosowania przyjętych procedur i realizację zobowiązań wynikających z umowy ramowej

Ze względu na planowany termin rozpoczęcia wdrażania LSR (ogłoszenie naborów wniosków) ewaluacja śródkresowa zaplanowana jest na 2026 r. Taki termin pozwoli nie tylko na ogłoszenie naborów wniosków, podpisanie umów przyznania pomocy, ale też realizację planowanych operacji oraz złożenie i rozliczenie wniosków o płatność. Ponadto umożliwią zebranie materiałów informacyjnych (ankiet i sprawozdań).

odstawą do oceny będzie porównanie osiągniętego stanu wdrażania LSR z Planem działania, w wymiarze rzeczowym oraz z Planem wykorzystania budżetu, w tym wykorzystania środków z różnych źródeł (programów) w wymiarze finansowym.

W wymiarze rzeczowym pod uwagę będą brane wszystkie przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu, dla każdego rodzaju operacji, ujęte w strategii.

W tym zakresie ewaluacji zostanie poddany także Plan komunikacji, zarówno pod kątem celów i adresatów działań, jak i efektywności stosowanych środków przekazu i wartości liczbowych wskaźników. Ewaluacja Planu komunikacji jest zasadna, bo problemy z wdrażaniem LSR mogą wynikać także z niewłaściwych metod porozumiewania się z lokalną społecznością.

Ocenione będą też stosowane kryteria, bowiem ich nieadekwatność do celów i przedsięwzięć może skutkować negatywną oceną operacji przez organ decyzyjny.

Z tego powodu ocenie ewaluacyjnej poddane zostaną stosowane procedury, tak by w maksymalny sposób przyczyniały się do prawidłowego i skutecznego wdrażania LSR.

W przypadku stwierdzenia przez Zarząd, że dla poprawnej oceny rzeczywistego stanu wdrażania LSR potencjał stowarzyszenia nie jest wystarczający możliwe jest wykorzystanie podmiotu zewnętrznego, posiadającego odpowiednie doświadczenie i kwalifikacje.

W ostatnim roku wdrażania strategii zaplanowane zostanie końcowe badanie ewaluacyjne obejmujące wszystkie elementy LSR, zdefiniowane poprzez cele i wskaźniki oraz ich wartości liczbowe.

Proces ewaluacji organizowany będzie przez Biuro LGD, prace merytoryczne będą prowadzone z udziałem Zarządu i Rady Programowej (a niektóre także z dobrowolnym udziałem członków stowarzyszenia i beneficjentów). Ostateczne decyzje, odpowiednio do zakresu wprowadzonych zmian podejmować będą zgodnie ze statutem odpowiednie organy stowarzyszenia.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie pomorskim na lata 2014-2020. Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia”. Raport końcowy. Toruń 2022. Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska- Zdrenka;
2. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 31.08.2022 r.;
3. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020. Warszawa 2015. Wydanie II uzupełnione i zaktualizowane;
4. Program Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027 zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 07.12.2022 r.
5. Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego; Gdańsk 2021;
6. Regionalny Program Strategiczny w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego; Gdańsk 2023;
7. Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej; Gdańsk 2021;
8. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
9. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 dla obszaru gmin Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew;
10. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.);
11. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261);
12. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.);

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.	Grupa docelowa/ wnioskodawca	Sposób realizacji
1 000 000,00	1.1 Budowa i/lub modernizacja i/lub doposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs
511 215,97	1.2 Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs
167 000,00	1.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego.	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs
160 000,00	1.4 Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej.	- Podmioty sektora finansów publicznych - LGD	Konkurs/ Projekt grantowy/ Projekt w partnerstwie Operacja własna
83 000,00	1.5 Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych.	LGD	Projekt grantowy
6 000,00	1.6 Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village.	LGD	Projekt grantowy

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Zwiększenie dostępu do niektórych usług społecznych, w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji.	Grupa docelowa/ wnioskodawca	Sposób realizacji
295 444,89	2.1 Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytchnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs
590 889,75	2.2 Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytchnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością.	LGD	Projekt grantowy
167 000,00	2.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych.	Grupa docelowa/ wnioskodawca	Sposób realizacji
511 215,97	3.1 Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs
167 000,00	3.2 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE.	- Osoby fizyczne - Działające przedsiębiorstwa	Konkurs
190 304,00	3.3 Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej.	- Jednostki sektora finansów publicznych - NGO	Konkurs

Formularz 2: Plan działania

Cel	Lata	31.12.2024		31.12.2025		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Wartość z jednostką miary	% realizacji	
C.1	Poprawa jakości życia, integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez rozwój i wykorzystanie infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej.													
1.1 Budowa i/lub modernizacja i/lub doposażenie niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i/lub rekreacyjnej i/lub zagospodarowanie przestrzeni publicznej (mała architektura).	wskaźnik produktu-Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów.	0 sztuk	0	4 sztuki	31	9 sztuk	69	13 sztuk	100	13 sztuk	100	13 sztuk	100	PS WPR
	wskaźnik rezultatu-Promowanie włączenia społecznego: liczba osób – objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0 osób	0	0 osób	0	2 000 osób	31	4 500 osób	69	6 500 osób	100	6 500 osób	100	

1.2 Budowa i/lub modernizacja obiektów niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	wskaźnik produktu-Liczba zbudowanych obiektów infrastruktury turystycznej	0 sztuk	0	3 sztuki	50	5 sztuk	83	6 sztuk	10 0	6 sztuk	10 0	6 sztuk	10 0	FEP 2021- 2027 EFRR
	wskaźnik produktu-Długość wspartych szlaków turystycznych	0 km	0	0 km	0	50 km	10 0	50 km	10 0	50 km	10 0	50 km	10 0	
	wskaźnik rezultatu-Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i i turystyczne objęte wsparciem -	0 osób odwiedzających/ rok	0	0 osób odwiedzających/ rok	0	1 500 osób odwiedzających/ rok	50	2 500 osób odwiedzających/ rok	83	3 000 osób odwiedzających/ rok	10 0	3 000 osób odwiedzających/ rok	10 0	
1.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług czasu wolnego	wskaźnik produktu - Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0 sztuk	0	0 sztuk	0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	PS WPR
	wskaźnik rezultatu-Rozwój gospodarki wiejskiej: Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym	0 przedsiębiorstw	0	0 przedsiębiorstw	0	5 przedsiębiorstw	10 0	5 przedsiębiorstw	10 0	5 przedsiębiorstw	10 0	5 przedsiębiorstw	10 0	

	przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.													
	wskaźnik rezultatu: liczba utworzonych miejsc pracy	0 sztuk	0	0 sztuk	0	2 sztuki	10 0	2 sztuki	10 0	2 sztuki	10 0	2 sztuki	10 0	
1.4 Wsparcie organizacji wydarzeń/szkoleń wykorzystujących lokalne zasoby i zawierających elementy środowiskowe, organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej	wskaźnik produktu -Liczba cykli wydarzeń i/lub szkoleń	0 sztuk	0	0 sztuk	0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	PS WPR
	wskaźnik produktu -Liczba wydarzeń i/lub szkoleń	0 sztuk	0	0 sztuk	0	6 sztuk	50	12 sztuk	10 0	12 sztuk	10 0	12 sztuk	10 0	
	wskaźnik produktu- Liczba szkoleń	0 sztuk	0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	
	Wskaźnik rezultatu – Promowanie włączenia społecznego: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0 osób	0	0 osób	0	455 osób	83	545 osób	10 0	545 osób	10 0	545 osób	10 0	

1.5 Wsparcie dla inicjatyw młodzieżowych .	wskaźnik produktu-Liczba działań adresowanych do młodzieży i realizowanych przez młodzież	0 sztuk	0	4 sztuki	33	6 sztuk	66	12 sztuk	10 0	12 sztuk	10 0	12 sztuk	10 0	PS WPR
	wskaźnik rezultatu-Promowanie włączenia społecznego: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0 osób	0	60 osób	33	120 osób	66	180 osób	10 0	180 osób	10 0	180 osób	10 0	
1.6 Wsparcie tworzenia koncepcji Smart village	wskaźnik produktu-Liczba operacji polegających na opracowaniu koncepcji Smart village	0 sztuk	0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	1 sztuka	10 0	PS WPR
	wskaźnik rezultatu-Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	0 strategii	0	5 strategii	10 0	5 strategii	10 0	5 strategii	10 0	5 strategii	10 0	5 strategii	10 0	

C.2	Zwiększenie dostępu do niektórych usług społecznych, w tym dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji													
2.1 Dostosowanie obiektów publicznych do realizacji usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością	wskaźnik produktu - Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne	0 sztuk	0	2 sztuki	40	5 sztuk	10	5 sztuk	10	5 sztuk	10	5 sztuk	10	FEP 2021- 2027 EFRR
	wskaźnik rezultatu - Roczna liczba użytkowników wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne	0 użytkowników w/rok	0	700 użytkowników w/rok	40	1 750 użytkowników w/rok	10	1 750 użytkowników w/rok	10	1 750 użytkowników w/rok	10	1 750 użytkowników w/rok	10	
2.2 Zwiększenie ilości niekomercyjnych usług opiekuńczych i/lub wytechnieniowych, w tym w szczególności skierowanych do osób starszych i osób z	wskaźnik produktu - Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie - Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	0 osób	0	0 osób	0	45 osób	35	90 osób	70	130 osób	10	130 osób	10	FEP 2021- 2027 EFS+
		0 osób	0	0 osób		15 osób	41	30 osób	82	37 osób	10	37 osób	10	

niepełnosprawności.	wskaźnik rezultatu - Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	0 sztuk	0	0 sztuk	0	7 sztuk	33	15 sztuk	66	22 sztuki	100	22 sztuki	100	
2.3 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w sferze usług rehabilitacyjnych i/lub opiekuńczych i/lub asystenckich.	wskaźnik produktu - Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0 sztuk	0	0 sztuk	0	5 sztuk	100	5 sztuk	100	5 sztuk	100	5 sztuk	100	PS WPR
	wskaźnik rezultatu - Rozwój gospodarki wiejskiej: Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 przedsiębiorstw	0	0 przedsiębiorstw	0	5 przedsiębiorstw	100	5 przedsiębiorstw	100	5 przedsiębiorstw	100	5 przedsiębiorstw	100	
	Wskaźnik rezultatu: Liczba utworzonych miejsc pracy	0 sztuk	0	0 sztuk	0	2 sztuki	100	2 sztuki	100	2 sztuki	100	2 sztuki	100	

C.3		Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzmocnienie ochrony cennych zasobów przyrodniczych												
3.1 Wyposażenie obiektów infrastruktury publicznej w urządzenia do gromadzenia energii elektrycznej.	wskaźnik produktu – Pojemność magazynów energii elektrycznej	0 MWh	0	0,1 MWh	33	0,2 MWh	66	0,3 MWh	10 0	0,3 MWh	10 0	0,3 MWh	10 0	FEP 2021- 2027 EFRR
	wskaźnik rezultatu – Liczba zbudowanych magazynów energii elektrycznej pochodzącej z OZE	0 sztuk	0	0 sztuk	0	5 sztuk	33	10 sztuk	66	15 sztuk	10 0	15 sztuk	10 0	
3.2 Wsparcie dla osób podejmujących lub przedsiębiorstw rozwijających działalność gospodarczą w zakresie OZE	wskaźnik produktu - Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0 sztuk	0	0 sztuk	0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	5 sztuk	10 0	PS WPR
	wskaźnik rezultatu - Rozwój gospodarki wiejskiej: Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych	0 przedsiębiorst w	0	0 przedsiębiorst w	0	5 przedsiębiorst w	10 0	5 przedsiębiorst w	10 0	5 przedsiębiorst w	10 0	5 przedsiębiorst w	10 0	

	dzięki wsparciu w ramach WPR.													
	wskaźnik rezultatu: liczba utworzonych miejsc pracy	0 sztuk	0	0 sztuk	0	2 sztuki	100	2 sztuki	100	2 sztuki	100	2 sztuki	100	
3.3 Wsparcie dla inicjatyw wzmacniających ochronę i zachowanie bioróżnorodności i podnoszących stan świadomości ekologicznej	wskaźnik produktu - Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	0 ha	0	0 ha	0	2,5 ha	21	7,5 ha	63	12 ha	100	12 ha	100	
	wskaźnik rezultatu -Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	0 osób	0	0 osób	0	500 osób	20	1 500 osób	60	2 500 osób	100	2 500 osób	100	FEP 2021-2027 EFRR

Formularz 3: Budżet LSR

Planowana wysokość środków na wdrażanie i zarządzanie LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 750 000,00	1 508 180,83	590 889,75	3 849 070,58
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	412 500,00	0,00	0,00	412 500,00
Razem	2 162 500,00	1 508 180,83	590 889,75	4 261 570,58
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.				
** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0	0	341 825,22	19,533	1 382 625,78	79,01	1 382 625,78	79,01	1 750 000	100	1 750 000	100	1 750 000,00	100
EFS+	0	0	0	0			190 889,75	32,31	390 889,75	66,15	590 889,75	100	590 889,75	100
EFRR	0	0	510 805,50	33,869			1 063 310,09	70,5	1 432 059,24	94,95	1 508 180,83	100	1 508 180,83	100
RAZEM	0	0	852 630,72	22,15			2 636 825,62	68,51	3 572 948,99	92,83	3 849 070,58	100	3 849 070,58	100